Serie nouă
IANUARIE 2019
1
(CCX)
48 pagini
ISSN
1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

Din sumar:

✓Premiile publicațiilor UCMR pe 2018
✓Festivalul internațional RadiRo, ediția a IV-a
✓TOAMNA MUZICALĂ CLUJEANĂ 2018
✓TIMSONIA 2018 (I)
✓Premieră la Iaşi - *Ecaterina Teodoroiu* de Emil Lerescu
✓Aniversări - G. Constantinescu, Dan Buciu

În imagine:
Dan BUCIU

Expresia eseistică

Atunci când privim la orizont, parcurgem o ascensiune interogativă: *zărim!* (adică vedem), *zărim...*, (adică observăm), *zărim?* (prin imaginație) şi la un moment dat, întrezărim: o *imagine*, o *idee*, un *înțeles*...

Când privim la chipul unei lucrări muzicale, purcedem pe o cale sublimativă: *auzim*! (adică cunoaştem), *audiem*... (adică recunoaştem), *ascultăm* (prin reflecție) şi, la un moment dat, întrezărim: un *melos*, un *sens*, o *armonie*...

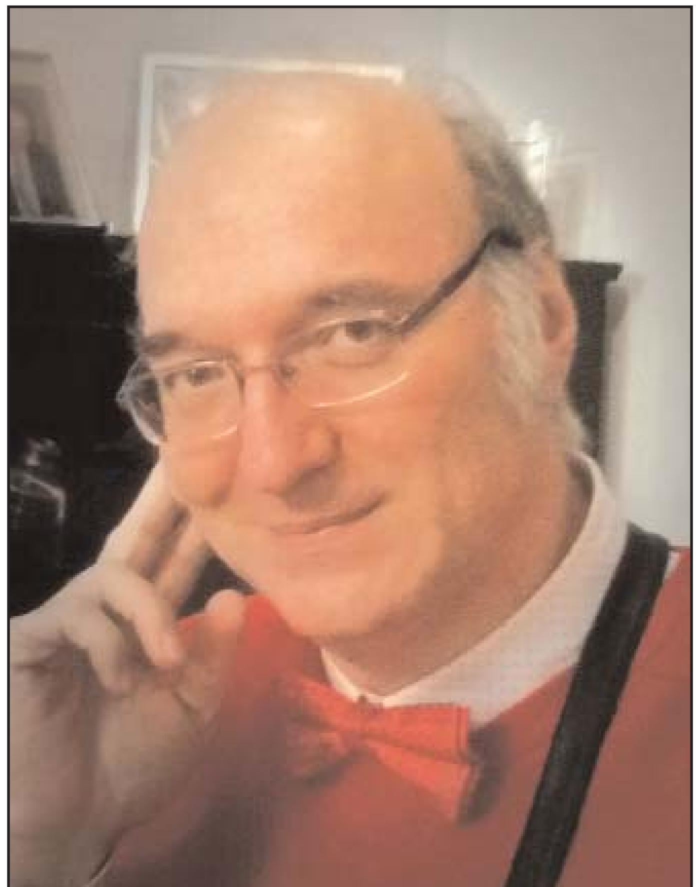
Poate că eseul este expresia literară cea mai potrivită pentru o privire la orizont, pentru orientarea către un chip muzical. Şi prin eseu ne inițiem într-un proces al devenirii propriului gând: *rostim*! (adică mărturisim), *intonăm*... (adică descriem), *oferim* (prin povestire) şi, la un moment dat, întrezărim: un *poem*, un *surâs*, o *îmbrățişare*...

De fiecare dată eseul lasă un rest neştiut, precum un mister voalat, precum o tăcere şoptită sau o taină însuflețită şi, într-un anume şi unic moment, simțim: o *boare de dor*, o *mângâiere de cânt*, un *crâmpei de nemurire*.

Ce altele ar putea fi mai expresive pentru lăuntricul privirii decât *orizontul*, *muzica*, *eseul*...

***

Se spunea într-un film artistic numit *Presa*, că între informație şi subiect ceea ce contează mai mult pentru public este subiectul. Prin corespondență, translând în zona muzicii am putea socoti tema (subiectul) ca preeminentă formei (informația). Dar şi pe relația formă – conținut acesta din urmă fluidizează subiectiv în raport cu mineralitatea obiectivă a formei. De regulă, informația generează competență, iar subiectul, apetență. Altfel zis, dacă informația instituie, subiectul motivează. Desigur, forma poate fi interesantă şi cu valențe cognitive, tema, în schimb, putând fi seducătoare, chiar şi cu riscul ignorării valorizării prin formă. Compozitorul va fi tentat să lucreze cu precădere asupra formei, ea fiind expresia unui travaliu mental, de mod reflexiv, pe când cel care selectează o lucrare muzicală spre a fi prezentată publicului va căuta în primul la expresivitatea temelor, acestea asigurând dintru început o reacție de apreciere, de mod lucrativ. Melodia se savurează pe calea gustului şi se exploatează prin imitare (refrenizare), în vreme ce procesul devenirii formei se contemplă pe linia unei interogații privitoare la sens, edificând în conştiință un înțeles. Pe un alt nivel, de legitimitate publică, învățământul muzical teoretic va accentua pe deprinderea structurării formelor, iar cel de orientare practică se va întemeia pe textualitatea temelor. Capătă relevanță aici perechea corelativelor durabil – memorabil. Tocmai de aceea instituțiile (dedicate societății ca ansamblu/comunitate), în general, pariază pe performanța durabilului, tinzând să fie conservatoare. De cealaltă parte, personalitățile (ca agenți liberali, nonconformişti) identifică mereu posibilitatea unor breşe reformatoare, a unor alte moduri de a fi în lume. Unii caută eleat spre ordine, normativitate, finalitate şi asemănare, ceilalții privesc heracleitic către beneficiile entropiei, ale excepționalității, necontenirii şi diferențierii. Nu ne putem situa partizan, ambele atitudini fiind necesare cultural şi civilizațional fie ca utilitate, fie ca vocație. Compozitorii deschid pe plan ideatic, inspirativ, şi închid prin tehnicile

notative (predictiv – redative) ale partiturii. La rându-le, instrumentiştii închid prin rigoarea şi virtuozitatea execuțiilor şi deschid totodată prin imaginativitatea expresiilor interpretative. Şi publicul îşi are aportul specific, închizând prin gustarea temelor (melodiilor) şi deschizând prin contemplarea formelor (ca structuri temporale). În fine, criticii închid prin verbalizarea descriptivă, mergând până la abstractizarea teoretică, dar şi deschid atunci când verbalizarea devine una activă, mergând până la o exprimare literar-artistică precum, bunăoară, eseul.

George BALINT

DIN SUMAR

Premiile revistelor UCMR..........................2-3

Simfonicele Filarmonicii..........................4-9

Festivalul internaţional RadiRo...........10-16

Pe scena Studioului "Mihail Jora".........16-19

Spectacol "ROMÂNEŞTE" la ONB...............20

TOAMNA MUZICALĂ CLUJEANĂ..........27-30

Premieră - opera "Ecaterina Teodoroiu".31-32

TIMSONIA 2018 (I).............................32-34

Aniversări - G. Constatinescu, D. Buciu..37-40

Premiile "muzicale" din lumea filmului......41

Lansare Cornel Constantiniu...............45-47

Premiile revistelor

Actualitatea Muzicală

Lavinia Coman

Un premiu întotdeauna marchează finalizarea unei poveşti frumoase sau realizarea unui țel artistic pentru promovarea unui act cultural.

În ziua de 6 decembrie 2018 compozitorii, muzicologii şi criticii muzicali au fost reuniți în Aula Palatului Cantacuzino intru celebrarea unor strădanii pentru prospectarea şi descifrarea tainelor noului tip de discurs muzical.

Redactorul şef a Revistei **MUZICA**, o publicație cu o veche tradiție în peisajul muzical românesc, compozitoarea **Irinel Anghel** a propus două personalități a căror activitate muzicologică a fost remarcabilă în anul 2018 - compozitoarea şi profesoara **OLGUTA LUPU** şi compozitorul **GEORGE BALINT**.

Olguței Lupu i s-a decernat premiul pentru analiza lucrării *FEBRA* de Dan Dediu. Articolul este intitulat *Poveste cu personaje muzicale.* Autoarea ne-a mărturisit că a fost fascinată de conținutul ideatic pe care acest opus l-a relevat. Articolul în esență reprezintă o provocare pentru toți.

Carmen Manea

Doina Moga

foto: Mihai Cosma

Florian Lungu

Irinel Anghel

Adrian Iorgulescu, Mihai Cosma

editate de UCMR

Muzica

De ceva timp George Balint ne deschide noi porți spre o tipologie estetică fascinanta prin universalitate şi simplitate reunite sub generosul titlu *Privirea estetică*. El şi-a concretizat demersul prospectiv printr-o poezie intitulată Expresia Eseistica "*De fiecare dată, eseul lasă un rest neştiut,/ Precum un mister voalat,/ precum o tăcere şoptită sau o taină însuflețită,/ Şi într-un anume şi unic moment,/ Simțim: o boare, o mângâiere de cânt, un crâmpei de nemurire*".

Tot în acelaşi context şi mai tânăra revistă **ACTUALITATEA MUZICALĂ** prin intermediul redactorului şef **George Balint** şi-a desemnat personalitățile anului 2018, colaboratorii care s-au aplecat cu talent şi statornicie asupra fenomenului muzical actual.

Muzicologului **LAVINIA COMAN** i s-a decernat premiul pentru cronică la festivaluri de muzică clasică şi contemporană. Am remarcat-o adesea pe Lavinia Coman printre melomanii aflați la mai toate concertele şi recitalurile dedicate muzicii contemporane. În cronicile domniei sale întotdeauna au fost surprinse cele mai interesante şi incitante aspecte ale unui conținut muzical sau ale unor versiuni interpretative.

În paginile revistei *Actualitatea Muzicală* s-au înscris şi cronicile la spectacolele lirice şi de balet sub semnătura **DOINEI MOGA**, o personalitate cunoscută a lumii muzicale româneşti, căreia i s-a conferit un premiu. Compozitoare şi critic muzical, ea şi-a făurit o perspectiva foarte personală de abordare a spectacolului muzical în integralitatea lui.

Profesoarei şi pianistei **CARMEN MANEA**, *Actualitatea Muzicală* i-a conferit un premiu pentru cronicile realizate în anul 2018 la concerte şi recitaluri, cronici ce evidențiază individualitatea profilului său artistic.

O personalitate marcantă a lumii muzicale româneşti a cărei viață este dedicată, îngemănată cu jazz-ul este **FLORIAN LUNGU** care de peste jumătate de veac se implică în evoluția şi promovarea acestui gen.

Astăzi Florian Lungu este un reper pentru întreaga lume artistică realizând mii de minute de emisiuni dedicate jazz-ului la Radio şi televiziune, fiind invitat în nenumărate jurii şi deținând una dintre cele mai impresionante arhive sonore. Revista *Actualitatea Muzicală* i-a acordat premiul pentru cronicile la evenimentele de muzica de jazz/ blues publicate în anul 2018. (foto: **Gabriel TRIFANOVICI**)

Irina HASNAŞ

Olguta Lupu

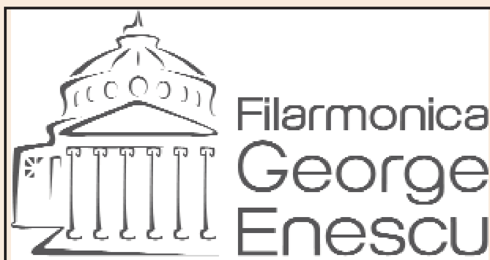

George Balint

Conducerea UCMR, redactori, laureaţi

Seară franceză cu Christian Badea şi David Grimal

Un program foarte frumos a onorat Franța, marele aliat al României din Primul Război Mondial, în contextul stagiunii centenare de la Ateneu. După Bizet de săptămâna trecută, am avut acum o selecție de savori diferite ale muzicii lui Berlioz, Lalo, Debussy şi Ravel.

Seara a început cu uvertura *Carnavalul roman*, bine articulată de Christian Badea, de la celebrul solo de corn englez până la atmosfera colorată a carnavalului din *Benvenuto Cellini*, opera lui Berlioz.

David Grimal a etalat o viziune iconoclastă asupra *Simfoniei spaniole* a lui Lalo, dar de bun gust. Sigur, există şi alte moduri mai extrovertite de a sublinia melodicitatea acestei compoziții (de ex. Stefan Tarara, tot la Ateneu, acum ceva vreme), însă soluția lui Grimal, aceea de a cânta simplu, nu e cu nimic mai puțin validă. Ca să fiu sincer, m-aş fi mirat să fi fost altfel, dat fiind că violonistul francez este şeful unei orchestre care cântă fără dirijor, refuzând într-un fel postura de star. De altfel, acordarea instrumentului înainte de începerea concertului şi după prima parte păreau chiar să pună emfază tocmai pe această abordare. A fost însă îndeajuns de însuflețită interpretarea încât o mare parte din public să izbucnească în aplauze după a treia parte. Iar Vineri, aceeaşi parte a fost repetată, însă interpretarea lui Grimal a fost mai expresivă decât cu o zi înainte.

Claude Debussy a fost ignorat cu îndârjire de instituțiile muzicale româneşti anul acesta, cu atât mai inexplicabil cu cât lumea muzicală internațională l-a comemorat la cei o sută de ani de la dispariție. O explicație ar putea fi că impresionismul lui Debussy are nevoie de finețe din partea orchestrei, ceea ce nu e mereu la îndemâna ansamblurilor de la noi. Joi, *La mer* a avut o primă parte viguroasă, cu un sunet greoi, însă Christian Badea a recuperat în *Dialogue du vent et de la mer*, în care maniera de a cânta a orchestrei s-a potrivit mai bine cu intențiile compozitorului. Vineri, *La mer* a avut parte de o viziune mai suplă, dar tot energică şi robustă.

Suntem obişnuiți să considerăm *Bolerou*l lui Ravel drept un exemplu genial de orchestrație pentru un divertisment, iar celebra coregrafie a lui Maurice Béjart asociază violența finală mai degrabă cu ritualurile ancestrale, à la *Sacre du printemps*. Însă *Boléro* este o lucrare muzicală despre război, iar creşterea efectivului instrumentelor care cântă aceeaşi temă obstinată nu e altceva decât imaginea catastrofei generate de conflict. Nu întâmplător, Şostakovici foloseşte acelaşi procedeu în *Simfonia Leningradului*, iar ideea facilă cum că războiul ar fi mai la îndemână de ilustrat printr-un marş sau printr-o furtună muzicală e contrazisă chiar de istoria muzicii de luptă de acum sute de ani, care păstra o atmosferă aparent veselă (câteva exemple foarte bune găsiți în discografia lui Jordi Savall, cum ar fi *Borgia*). Christian Badea a tratat muzica lui Ravel cu seriozitatea cuvenită, astfel încât progresia dramatică a fost foarte sesizabilă, ducând

LUCRĂRI PREZENTATE ÎN CADRUL BIROURILOR SECȚIILOR DE CREAȚIE ȚI ACHIZIȚIONATE DE CĂTRE UCMR (iulie-noiembrie 2018)

SECȚIA DE MUZICĂ INSTRUMENTALĂ ȚI MULTIMEDIA

Anghel Irinel – *Take your Time,* lucrare electronică; **Androne Sebastian** – *Celloviraptor for 8 cellos*; **Balint George** – *Dai Corinde* pentru 2 chitare; **Băcan Aurelian** – *Shaman,* piesă pentru clarinet solo; **Baciu Vlad** – *Pleasure Beast,* pentru vioară, clarinet, celo şi pian; **Beleaev Vladimir** – *Ți cerul înstelat deasupra…*; **Borza Adrian** – *Here and New,* lucrare electro-acustică; **Burlea Vladimir** – *Jocurile imaginației*; **Cibişescu Iulia** – *Passacaglia* pentru ansamblu de flaute; **Ciobanu Maia** – *Desigur, poate că …*pentru Archaeus; **Ciobanu Ghenadie** – *Moment bacovian,* pentru pian şi orchestră; **Dan Dediu** – *Levante, op.165,* pentru orchestră; **Iorgulescu Adrian** – *Intersecții,* pentru 3 percuționişti; **Feraru Tudor** – *Amando la musica,* pentru cvintet de coarde şi pian; **Lerescu Sorin** – *Duo* pentru fagot şi chitară; **Măniceanu Mihai** – *concentriConcertino* pentru fagot şi cvintet de coarde; **Rotaru Diana** – *Solomonarul* pentru flaut solo; **Rotaru Doina** – Cvintet pentru oboi, clarinet, vioară, cello şi pian; **Simon Diana** – *Rodirea,* trio pentru clarinet, violoncel şi pian; **Szego Peter** – *Contraste,* pentru ansamblu cameral; **Târcolea Cătălin** – *Întruparea cuvântului,* poem simfonic; **Teodorescu Ciocănea Livia** – *Namagiri,* trio pentru vioară, corn şi pian; **Ulubeanu Sabina** – *Candy Crush 1852* pentru clarinet, vioară, violoncel şi pian; **Vosganian Mihaela** – *Shamanic Prologue*; **Zbarcea Lucian** – *Toccata multimodală* pentru percuție şi orgă

Subsecția vocal – instrumentală (mixtă)

Ganea Laurențiu – *Din suferințele Dreptului Iov* pentru bariton, cor bărbătesc şi orchestră; **Timaru Valentin** – *Oratoriu de Crăciun* pentru cor, orchestră, solişti şi recitator; **Țăranu Cornel** – *Shakespeare sonnets,* pentru voce solo (mezzosopranǎ sau soprană), clarinet, clarinet bas, trio de coarde şi pian

Subsecția de fanfara

Biriț Alexandru – *Marțul Prieteniei*; **Buga Aurel** – *Poliphonie III* – cvintet; **Luncan Octavian** – *Divertisment musical*; **Mihai Florian** – *Constelații* – fantezie; **Pătraşcu Corneliu** – *Scythia Minor* – legendă; **Stoian Valentin** – *Fantezie nr.3*; **Țugui Gheorghe** – *Suita nr.5*

finalul *Boleroului* spre o apoteoză amenințătoare, la limita insuportabilului.

Aşadar, final excelent de sezon centenar la Ateneul Român, probabil cea mai interesantă stagiune din ultimul deceniu pentru Filarmonica „George Enescu".

Alexandru PĂTRAŞCU
Articol preluat de pe https://despreopera.com/2018/12/08/seara-franceza

David Grimal

Filarmonica ieşeană pe scena Ateneului după 50 de ani

Actuala stagiune a Filarmonicii „George Enescu" stă sub semnul dublei aniversări marcate în acest an 2018: centenarul Marii Uniri şi 150 de ani de existență a celei mai importante instituții de concert din țara noastră. De aceea, pe tot parcursul calendarului de evenimente ale Filarmonicii sunt programate diverse manifestări menite a sublinia importanța celor două momente aniversare dar şi rolul instituției in dezvoltarea vieții muzicale autohtone de-a lungul existenței sale, unul dintre planurile urmărite fiind şi relaționarea cu celelalte entități de profil din țară şi cu artişti de primă mărime deopotrivă autohtoni şi străini.

Un astfel de eveniment a fost programat pe 13 şi 14 decembrie, când în locul obişnuitelor concerte simfonice săptămânale Filarmonica bucureşteană ne-a propus o întâlnire deosebită cu Orchestra Filarmonicii „Moldova" din Iaşi la pupitrul căreia s-a aflat dirijorul chinez Junping Qian, acest ansamblu de tradiție în viața de concert românească revenind pe scena Ateneului după o pauză de jumătate de secol. Aflându-ne în imediata apropiere a aniversării Centenarului Marii Uniri, Junping Qian şi Filarmonica ieşeană ne-au propus ca primă lucrare inclusă în programul serii cele *Trei dansuri româneşti* de Theodor Rogalski, o mostră a talentului de orchestrator a compozitorului care ştie să exploateze cele mai diverse îmbinări timbrale şi efecte de tehnică instrumentală într-un discurs muzical impregnat de sonurile de proveniență folclorică. Deşi încă tânăr, Junping Qian a fost sigur în abordarea partiturii şi a transmis clar indicațiile sale orchestrei cu care a avut o bună comunicare,

SECȚIA DE MUZICĂ VOCALĂ

Arvinte Constantin – *Rugăciune*, motet pentru cor mixt a cappella, text: M. Eminescu; **Balint George –** *Trei caractere vesele şi două interludii nostalgice* pentru soprană şi pian, text propriu; **Bence-Muk Cristian –** *Meditazione sul Cantico delle Creature*, cor mixt la 8 voci, text: Sf. Francisc de Assisi; **Cojocaru Daniela –** Două coruri: *1. Vin răniți de la război*, prelucrare pentru cor mixt, text popular, *2. Sub o culme de cetate* pentru cor mixt, text: Ion Buteanu; **Dembinski-Vodă Diana –** *Țurțurul* pentru cor mixt, text: Nina Cassian; **Dobrinescu Ioan –** *Mugur, mugurel* pentru cor mixt şi bariton solo; **Fiț Iosif –** *Pomuț răzmurat"*, colind laic armonizat pentru cor mixt; **Goia Dan-Mihai –** *Bunica*, romanță pentru cor mixt cu acompaniament de pian, text: Şt. O. Iosif; **Mânzat Laura-Ana –** *Remember Julietta*, lied pentru soprană şi pian, text: Claudia Keuterman; **Murariu Alexandru-Ştefan –** *Espaces IV* pentru două coruri şi orgă, text religios; **Vârlan Petre-Marcel –** *Tatăl nostru op.12* pentru cor mixt şi pian, text biblic.

Subsecția didactică

Burlea Vlad – *Răzăşiasca* pentru violoncel şi pian; **Cojocaru Daniela** – *Rondo dobrogean* pentru cor mixt a cappella, text popular; **Cudalbu Grigore** – *Variațiuni pentru clarinet şi pian pe teme de Ion Dumitrescu*; **Neagu Anca** – *Marionete* pentru pian; **Popescu Virgil** – *Bate pasul*, muzică uşoară, text: Raluca Bolocan; **Ştefănescu Petre** – *Să învățăm despre pădure*, ciclu coral pentru grup vocal cu pian, text: Florentina Chifu

SECȚIA DE MUZICA JAZZ/ POP

Caragia Nicolae – *Blues*; **Dedeian Capriel** – *Erevanul noaptea*, jazz; **Dedeian Garbis** – *Curcubeu*, jazz; **Faur Cristian** – *Când mă iubeşti*, pop, text: Cristian Faur, Florin Mariş; **Faur Cristian** – *Open your eyes*, pop, text propriu; **Pavelescu Dan** – *Poate*, uşor, text propriu; **Popescu Virgil** – *Tu nu crezi în proverbe*, pop, text: George Popovici; **Popescu Virgil** – *În lumea fanteziei mele*, pop, text: Anghel Grigoriu; **Soleanu Cristian** – *Waiting for the first snowfall*, jazz; **Târcolea Cătălin** – *Song for a friend*, jazz; **Tiberian Anca** – *Special song*, baladă pop, text propriu; **Vrabete Iulian** – *Boogieman*, jazz-rock; **Zaharescu Tudor** – *Lumea e un tablou*, pop-funk, text: Nicoleta Răsvan

SECȚIA DE MUZICOLOGIE

Constantinescu Grigore – *Patru secole de oratoriu*; **Moldoveanu Nicolae** – *Repertoriu coral mixt şi bărbătesc pentru România Mare,* studio; **Stoianov Carmen** – *Cărțile psalmilor. Reflexii în sonor* – vol. II; **Văidean Vlad** – *Perspective asupra tăcerii în muzică*

reuşind să realizeze o versiune de bun nivel artistic a celor *Trei dansuri româneşti* în care însă am remarcat o anumită reţinere în a construi frazări mai expresive şi mai apropiate de tumultul jocului popular românesc. De altfel, mi s-a părut că muzicianul chinez a abordat fără cusur problematica tehnică a lucrării lui Rogalski, dar a avut unele inadvertenţe în însuşirea expresivităţii muzicii căutând mai degrabă acele soluţii care să-i mascheze aceste mici minusuri.

Junping Qian

Momentul de vârf al serii l-a constituit apariţia alături de Orchestra Filarmonicii „Moldova" şi dirijorul Junping Qian a celebrului pianist şi pedagog german Stefan Arnold, care a oferit propria sa viziune interpretativă asupra *Concertului nr. 27 pentru pian şi orchestră* de Wolfgang Amadeus Mozart, ultimul din seria de lucrări dedicate pianului însoţit de ansamblul orchestral compuse de geniul din Salzburg. Cu o impresionantă carieră didactică desfăşurată în mediul academic austriac, Stefan Arnold a realizat la Bucureşti o versiune a *Concertului nr. 27* în care am putut remarca destul de evident influenţa pedagogului asupra virtuozului, evoluţia sa fiind mai degrabă o demonstraţie de corectitudine interpretativă decât un efluviu de scânteieri concertistice tipice interpreţilor din generaţia actuală. În interpretarea lui Stefan Arnold exactitatea abordării pasajelor de virtuozitate, frazările alese întocmai pentru a corespunde spiritului muzicii sau tuşeul elegant se îmbină fericit cu finele nuanţe nonconformiste ale atitudinii scenice sau rafinatele dialoguri cu orchestra într-un discurs ce impresionează în primul rând prin firescul cu care interpretul te poate introduce în universul sonor mozartian în care coexistă atât melancolia şi contemplativul cât şi serenitatea celui ce îşi simte sfârşitul aproape fără a fi împresurat de apropierea acestuia.

Elegant şi discret însoţitor al pianistului solist în partitura mozartiană, Junping Qian m-a surprins plăcut în varianta pe care a construit-o alături de Orchestra Filarmonicii Moldova *Simfoniei a IX-a* de Dmitri Şostakovici, o lucrare intensă din punct de vedere al expresiei şi al jocului timbrelor instrumentale. Dacă în primul opus al serii muzicianul chinez a părut că încearcă să evite anumite riscuri, în *Simfonia a IX-a* de Şostakovici mi-a atras atenţia autoritatea şi fermitatea cu care a condus orchestra într-un discurs ale cărui nuanţe au fost marcate cu inteligenţă prin profilul frazărilor şi anumite sublinieri ale intervenţiilor diferitelor grupe de instrumente, aici evidenţiindu-se travaliul compartimentului alămurilor. De asemenea, Junping Qian a dovedit o foarte bună cunoaştere a expresiei partiturii, care în locul triumfalismului cerut de dedicaţia iniţială ce viza victoria armatei ruse în Cel de-al Doilea Război Mondial, aduce, ca un moment de răzvrătire a lui Şostakovici, o atmosferă surprinzătoare în care alura burlescă domină discursul muzical fiind întreruptă episodic de scurte momente elegiace sau declamative, întreg tabloul fiind menit să sublinieze anumite dimensiuni fireşti ale umanului. Stăpân pe partitură, Junping Qian a demonstrat şi o remarcabilă capacitate de a interacţiona cu ansamblul orchestral şi de a reuşi implicarea activă a muzicienilor în construcţia versiunii audiate cu ocazia acestui concert.

Aflat încă sub impresia sonorităţilor *Simfoniei a IX-a* de Şostakovici, pot nota că turneul după 50 de ani de absenţă pe scena Ateneului Român a Filarmonicii „Moldova" din Iaşi a reprezentat un eveniment de ţinută şi o excelentă ocazie pentru noi, publicul bucureştean, să ascultăm o orchestră de bun nivel artistic ce se bucură în ultimii ani de o frumoasă revenire în prim-planul vieţii de concert autohtone, trecutul său obligând actuala generaţie de muzicieni şi de manageri să contribuie activ la revirimentul uneia dintre instituţiile emblematice pentru capitala culturală a Moldovei.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

Orchestra Filarmonicii Moldova din Iaşi

Joi 13 decembrie şi vineri 14 decembrie 2018, la Sala mare a Ateneului Român, în prezenţa unui public numeros şi primitor a apărut, ca o adevărată şi neaşteptată surpriză, prin valoare artistică şi succes authentic, Orchestra simfonică a Filarmonicii Moldova din Iaşi.

În timp, am fost de multe ori la Iaşi şi am ascultat simfonicele de acolo, dar acum în bine şi foarte bine sunetul de ansamblu şi performanţa instrumentală a fiecărui component şi de la fiecare partidă se impun de la sine, ca în cazul unei orchestre de nivel internaţional. În acest sens, noi înşine am fost suprinşi. Admirabile au fost şi reacţiile instrumentiştilor care s-au fotografiat în decorul impozant al Sălii mari, pentru ca memoria acestui splendid moment să fie păstrată. S-au fotografiat pentru că este sigur că nu mulţi dintre ei au păşit mai înainte în rotonda străjuită de marea frescă a istoriei poporului român.

Stefan Arnold

Concertele de la Bucureşti ale Orchestrei Filarmonicii Moldova din Iaşi au fost dirijate de Junping Quian. Acesta este actualmente dirijor asistent al Orchestrei Regale Naţionale a Scoţiei, fiind invitat frecvent la concerte din săli importante din Europa, Statele Unite şi Asia. Văzându-l pe Junping Quian în calitatea lui de dirijor, l-am admirat pentru eficienţa sonoră şi pentru subtila tratare şi reliefare a materiei instrumentale.

Am ascultat iniţial cele *Trei dansuri româneşti* de Theodor Rogalski, un titlu etalon al portofoliului nostru simfonic. Aceste pagini pline de vervă, de poezie şi vibrând de viaţă şi de bună dispoziţie, au primit în viziunea de artă a lui Junping Quian o înţelegere mult extinsă peste imaginile cu care am fost obişnuiţi, înălţându-se ca o glorie în gest strălucitor şi elocvent.

Orchestra a răspuns cu aplomb şi impetuozitate, îmbinând virtuoz ritmurile şi melodiile de dans în superba vigoare a inflexiunilor derivate din prozodia limbii române.

Am ascultat în continuare *Concertul nr.27, în Si bemol major pentru pian şi orchestră* de Mozart, solist fiind Stefan Arnold, muzician distins cu premii importante la concursuri internaţionale din Germania şi Italia. Itinerariile sale au traversat frecvent Europa, Statele Unite şi Asia de Sud-est, fiind invitat de orchestre de răsunet şi de mare interes artistic.

Văzându-l şi ascultâdu-l pentru prima oară în acest program al Filarmonicii Moldova din Iaşi la Ateneul Român din Bucureşti, mi-a venit în minte ce spunea Enescu despre Mozart, anume că el, Mozart, acolo unde punea o notă acolo trebuia să fie. Avem aici un determinism absolut, şi pe cale de concesinţă, toate notele din acest *Concert nr. 27*, şi nu numai, sunt acolo unde trebuiau să fie.

Stefan Arnold mi-a imprimat sentimentul ireprimabil că s-a identificat cu arta componistică la claviatură a lui Mozart, conceptul de emoţie fiind conturat în această reactualizare de splendori dintr-un timp care astfel este şi timpul nostru.

Simfonia nr. 9, în Mi bemol Major, de Dmitri Şostakovici a fost realizată performant la dimensiunile invenţiei melodice, pulsaţiei ritmice şi naturii orchestrale foarte personale ale acestui compozitor rus de notorietate mondială.

Reuşita de forţă a tandemului dirijor şi formaţia simfonică a fost aici o confirmare a lumii marii muzici, care trangresează meridiane şi paralele, pentru a se regăsi în acelaşi orizont al comuniunii întru artă.

Am discutat cu mai multe persoane din public, abonaţi ai concertelor Filarmonicii George Enescu din Bucureşti, care au fost deosebit de plăcut impresionate de Orchestra Simfonică a Filarmonicii Moldova din Iaşi, de dirijorul Junping Quin şi de pianistul Stefan Arnold.

Importanţa acestui concert de la Ateneul Român al Filarmonicii Moldova din Iaşi s-a materializat şi prin înregistrarea video-audio care a fost transmisă ulterior de mai multe ori pe TVR 2, şi pe TVR Studioul Iaşi.

Mircea ŞTEFĂNESCU

Filarmonica 150

În 15 decembrie 2018, pe scena Ateneului Român s-a desfăşurat o manifestare artistică de excepţională însemnătate, dedicată aniversării celor 150 de ani de existenţă ai Filarmonicii "George Enescu". Cu prilejul acestui eveniment, orchestra simfonică a instituţiei a dorit să colaboreze cu trei muzicieni reprezentativi ai timpurilor noastre: compozitorul **Dan Dediu,** dirijorul **Horia Andreescu** şi pianista **Khatia Buniatishvili.**

Programul a cuprins lucrări valoroase ale repertoriului simfonic şi concertant, menite să reliefeze parcursul de excepţie al orchestrei în cei 150 de ani de la înfiinţare, precum şi nivelul artistic înalt al acesteia din perioada actuală. În deschiderea evenimentului, Directorul General al Filarmonicii ”George Enescu”, Domnul Andrei Dimitriu a rostit o alocuţiune în care a menţionat locul şi rolul instituţiei culturale de ”marcă europeană” în trecut, în zilele noastre şi perspectivele ei viitoare. În continuare, sub bagheta maestrului Horia Andreescu, orchestra a interpretat **Poemul simfonic *Destinal*** de Dan Dediu, creaţie comandată special de FGE. Impresionantă prin complexitatea conţinutului şi prin profunzimea semantică, lucrarea sintetizează un secol şi jumătate de muzică românească, de tradiţii şi inovaţii, de speranţe şi împliniri. Autorul nu se limitează însă la evocarea evoluţiei muzicii autohtone, ci realizează şi o originală panoramă a spiritualităţii româneşti, cu particularităţile ei caracteristice. Poemul îngemănează original idiomurile narativ, dramatic, liric şi reflexiv într-o somptuoasă frescă sonoră, în care percepem derularea cinematografică a imaginilor muzicale. În acelaşi timp, valorifică măiestria dirijorului şi frumuseţea sonorităţii compartimentelor orchestrale. Publicul este fascinat de contrastele dintre momentele tensionate, conflictuale, sau cele de adâncime reflexivă şi imaginile delicate, transparente, cu caracter dansant. În cazul poemului simfonic *Destinal*, există o anumită filiaţie între procesul creator şi memorie. Este poate tendinţa autorului de a învinge timpul: ”opreşte-te clipă că eşti minunată”, sau în sens mai larg ”eşti valoroasă şi meriţi să dăinueşti dincolo de undele râului lui Heraclit”; „tu meriţi ca mâna divină a artei să te scoată din aceste unde şi să te plaseze în lumea imuabilelor valori estetice”. Compozitorul Dan Dediu dispune de mijloacele şi măiestria de a realiza saltul de la particular şi temporar, la general şi universal. Chiar dacă aminteşte unele formule ritmice şi intonaţii din folclor, muzica este profund originală, deoarece actul creator presupune ardere, topire şi sinteză. Autor a peste 160 de opusuri din toate genurile muzicale, compozitorul surprinde de fiecare dată prin inventivitatea excepţională a procesului creator, prin bogăţia expresivă şi adâncimea semnificaţiilor. Domnia sa aparţine, rezumă şi reprezintă cultura muzicală românească în epoca ei de înnoire; se integrează nu doar în tendinţele muzicii actuale,

Khatia Buniatishvili

dar şi în tradiţia istoriei şi culturii româneşti. Finalul electrizant, cu caracter dansant, scris în ritm de hard-rock, evocă magistral frumuseţea şi bogăţia folclorului românesc. Poemul *Destinal* s-a bucurat de o interpretare de excepţie, pe măsura valorii muzicii; dirijorul şi orchestra au oferit o versiune plină de substanţă, de patos şi culoare, aducând un omagiu românilor, care, de-a lungul istoriei zbuciumate, au ştiut să trăiască cu aceeaşi intensitatea momentele de cumpănă şi bucuriile existenţei.

În continuare, alături de Orchestra Filarmonică şi dirijorul Horia Andreescu a evoluat în ***Concertul nr. 2, în do minor, pentru pian şi orchestră, op. 18*** de Serghei Rahmaninov, tânăra pianistă Khatia Buniatishvili; lucrarea monumentală oferă interpreţilor posibilitatea de a etala un impresionant arsenal instrumental şi a transmite un evantai bogat de stări sufleteşti şi imagini muzicale contrastante. Considerate adevărate pietre de încercare pentru pianişti, concertele lui Rahmaninov constituie minunate oportunităţi de a dezvălui talentul, forţa, concentrarea şi creativitatea acestora. Pianistă cu un impresionant palmares internaţional, Khatia Buniatishvili a demonstrat stăpânirea mijloacelor instrumentale şi expresive necesare transmiterii mesajului

Dan Dediu
foto: Mihai Benea

muzicii celebrului compozitor-pianist rus. Am admirat prestaţia convingătoare, plină de elan şi lirism ardent, cu efectele originale ale clopotelor imaginate de compozitor, din prima mişcare *Moderato*, precum şi rafinamentul tuşeului şi nobleţea sentimentelor transmise în mişcarea a doua, *Adagio sostenuto*. Finalul *Allegro scherzando* a cucerit publicul prin vigoarea, impetuozitatea, strălucirea şi implicarea emoţională. Prestaţia artistică convingătoare, marcată de efervescenţă şi dezinvoltură, vine să contrazică teoria conform căreia pianistele nu au forţa şi capacitatea de a transmite sentimente puternice la fel cu bărbaţii. Am admirat în egală măsură dialogul reuşit cu orchestra şi contribuţia remarcabilă a dirijorului în redarea expresivă a discursului sonor. La bis, am ascultat o versiune sensibilă şi interiorizată (sugerând pe alocuri extazul) a lucrării ***Clair de lune*** de Claude Debussy, care a evidenţiat sensibilitatea şi rafinamentul tuşeului pianistei.

În partea a doua a programului, sub bagheta maestrului Horia Andreescu, orchestra a interpretat ***Simfonia nr. 5, în do minor, op. 67*** de Ludwig van Beethoven, creaţie cu mare impact emoţional asupra publicului. De-a lungul timpului, capodopera beethoveniană a fost prezentată cu succes pe scena prestigioasă a Filarmonicii de mari dirijori români şi străini. Motivul generator (ce întruchipează ”destinul”) din prima mişcare *Allegro con brio*, uimeşte şi astăzi prin capacitatea de a transmite un mesaj atât de bogat în semnificaţii. El stă mărturie pentru inventivitatea şi capacitatea excepţională a compozitorului de a utiliza procedeul dezvoltării. În mişcarea a doua, *Andante con moto*, am admirat contrastul sonor şi expresiv al celor două teme - prima, de factură lirică prezentată de compartimentul coardelor, a doua, cu caracter eroic, triumfal, intonată de instrumentele de alamă. Sub atenta coordonare a dirijorului, orchestra a realizat la cotele cele mai înalte imaginile de nobilă inspiraţie melodică precum şi momentele tensionate de anvergură. Mişcarea a treia, *Allegro*, un fascinant *scherzo*, ce aminteşte ritmul motivului din debutul simfoniei, a entuzismat audienţa prin verva şi frenezia pe care le-a transmis. Am admirat realizarea de excepţie a acelui crescendo dinamic (începând cu nuanţa *pianissimo*) şi emoţional, care face tranziţia (fără pauză) către mişcarea a IV-a simfoniei, *Allegro*. Finalul lucrării, redat cu multă fantezie, cu energie debordantă, cu strălucire şi vervă, a încununat o interpretare captivantă şi creatoare. Dirijorul Horia Andreescu a oferit o variantă de excepţie a lucrării - monumentală şi unitară în acelaşi timp -, care a fascinat deopotrivă orchestra şi publicul spectator. Prezenţa celor două lucrări ce tratează tema destinului: Poemul simfonic *Destinal* de Dan Dediu şi *Simfonia a V-a* de Beethoven în cadrul evenimentului aniversar, constituie un omagiu adus Filarmonicii şi un mesaj de optimism şi încredere în parcursul ei viitor. Aclamaţi momente îndelungate de publicul entuziasmat, muzicienii de pe scenă au interpretat la bis ***Hora staccato*** de Grigoraş Dinicu, un nou prilej de bucurie şi un elogiu adus prestigioasei instituţii culturale şi poporului român. Evenimentul de la Ateneu va rămâne încrustat cu litere de aur în istoria Filarmonicii ”George Enescu” şi în memoria celor care au avut privilegiul de a fi prezenţi în seara magică organizată în ”templul muzicii româneşti”.

Carmen MANEA

Elizabeth Sombart – Artă pianistică pură

Ultimul concert simfonic al anului calendaristic 2018 susţinut de Filarmonica bucureşteană pe 20 şi 21 decembrie, ne-a prilejuit reîntâlnirea cu una dintre cele mai apreciate pianiste ale ultimelor decenii: Elizabeth Sombart. Devenită o prezenţă tot mai frecventă în viaţa de concert din România, Elizabeth Sombart este legată afectiv de ţara noastră prin rădăcinile sale autohtone, reputata pianistă fiind o descendentă a celebrului savant Nicolae Leon, dar şi prin frumoasa relaţie de prietenie pe care a avut-o cu Sergiu Celibidache, unul dintre mentorii săi, sub îndrumarea căruia a aprofundat studiul fenomenologiei sunetului. De altfel, stilul său interpretativ este puternic influenţat de principiile pe care i le-a împărtăşit marele dirijor, un susţinător al grijii artistului interpret pentru fiecare sunet, considerat a fi un fenomen sonor de sine stătător ce se înlănţuie cu alte fenomene similare pentru a construi un discurs muzical ce transcende simplului înţeles al relaţiilor create în sfera pur muzicală pentru a ajunge la valenţe profunde, ce presupun că arta sunetelor este privită ca o modalitate de accedere a omului la adevăratele valori morale şi la o mai bună comunicare a acestuia cu Dumnezeu.

Reperele menţionate anterior au fost prezente şi în versiunea *Concertului nr. 2 pentru pian şi orchestră* de Frederic

Chopin, realizată de Elizabeth Sombart alături de Orchestra Filarmonicii George Enescu la pupitrul căreia s-a aflat apreciatul dirijor român Camil Marinescu. Prezente chiar din prima parte a *Concertului nr. 2* de Chopin, principiile estetice de care am vorbit s-au completat la un înalt nivel artistic cu o tehnică instrumentală desăvârşită, o alură virtuozică a partiturii evidenţiată de Elizabeth Sombart cu rigurozitate pe tot parcursul mişcării şi un bun gust al frazărilor excelent alese de pianista franceză. De departe însă, cel mai intens moment din punct de vedere emoţional mi s-a părut a fi partea a doua, Larghetto, o veritabilă nocturnă pentru pian şi orchestră în care Elizabeth Sombart a înnobilat fiecare sunet, a conferit o importanţă egală tuturor momentelor şi a construit un discurs muzical sublim ale cărui epitete principale pot fi eleganţa, rafinamentul şi spiritul pur romantic şi care, şi în viziunea lui Elizabeth Sombart, presupune o subordonare a virtuozităţii prezente latent alurii lirice a liniei melodice principale. În schimb, ultima mişcare a *Concertului nr. 2* reaminteşte originile poloneze ale compozitorului, elementele ce amintesc de mazurcile atât de apreciate de Chopin fiind reliefate cu inteligenţă şi spirit ludic de pianista franceză, care a subliniat astfel aspectul de rondo al acestei mişcări finale precum şi atmosfera uşor folclorică a melodiilor. Însoţită cu discreţie de orchestră şi dirijorul Camil Marinescu, un fin cunoscător al modalităţilor prin care poate fi pus în valoare un solist, Elizabeth Sombart mi-a atras atenţia în versiunea sa şi prin alegerea unor tempo-uri ceva mai lente decât cele utilizate în mod normal în cadrul *Concertului nr. 2* de Chopin, acest detaliu reliefând modul temeinic în care pianista şi-a însuşit principiile celibidachiene ce presupun inclusiv preferinţa pentru tempo-uri mai lente tocmai pentru a oferi greutate fiecărui sunet şi pentru a surprinde fiecare posibilă abordare semantică a sa.

Elizabeth Sombart

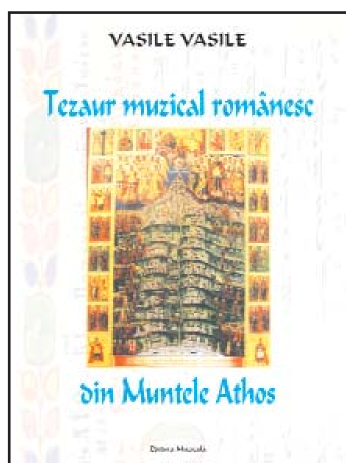
Chiar dacă încă îmi răsuna în memoria auditivă tulburătoarea linie melodică a părţii a doua a *Concertului nr. 2* de Chopin, mi-am îndreptat atenţia, odată cu primele acorduri ale *Simfoniei a V-a* de Piotr Ilici Ceaikovski, spre universul sonor propus astfel auditorului de către Orchestra Filarmonicii George Enescu şi Camil Marinescu. Valorificându-şi din plin experienţa, Camil Marinescu, autoritar şi ferm la pupitrul dirijoral, a condus ansamblul orchestral în construirea unei variante de ţinută a *Simfoniei a V-a* de Ceaikovski în care am remarcat inteligenta alegere a frazărilor şi a alternanţei de nuanţe ce a contribuit la evidenţierea discursului muzical aparte al partiturii în care elementul fundamental îl constituie motivul sumbru, chiar tragic devenit simbol al implacabilului sorţii, al acelui inexorabil fatum ce l-a urmărit pe Ceaikovski în ultimele sale trei simfonii. În *Simfonia a V-a*, acest motiv capătă de-a lungul excursului sonor aspecte dramatice, elegiace ori funebre, foarte bine marcate de Camil Marinescu în versiunea sa unde am reţinut construcţia atentă şi bine fundamentată muzical a marşului din final, ce punctează prin alura sa solară depăşirea tuturor condiţionărilor şi apropierea omului de victoria asupra sorţii. De asemenea, înaintea marşului final, mi-au mai atras atenţia frumoasa construcţie a valsului din partea a III-a în care am întrezărit ambivalenţa sa – pe de o parte aduce aminte de eleganţa saloanelor vremii, pe de alta evocă metaforicul dans al omului cu soarta ce pare implacabilă – precum şi complexitatea mişcării a doua, unde debutului în sonuri tragico-dramatice îi este contrapusă tema lirică a cornului.

La capătul unei seri în care am putut să aplaudăm încă odată pe scena Ateneului doi muzicieni desăvârşiţi, Elizabeth Sombart şi Camil Marinescu, pot consemna că publicul prezent într-un număr destul de mare în sala de concert a rămas impresionat de arta pianistică pură a lui Elizabeth Sombart, elegantă inclusiv ca apariţie scenică, în care am putut simţi puternica influenţă a marelui Sergiu Celibidache, completată cu măiestrie de abordarea dramaturgică dinamică şi modernă a *Simfoniei a V-a* de Ceaikovski de către Camil Marinescu şi Orchestra Filarmonicii bucureştene.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

Tezaur muzical românesc din Muntele Athos de Vasile Vasile

Muzicologia românească s-a îmbogăţit cu un nou opus de prof. Vasile Vasile, adunat în trei volume, cu un total de cca. 1200 de pagini A4, şi cu câte un frumos *Album de facsimile* color, cuprinse în *Tezaur muzical românesc din Muntele Athos.* Lucrarea aduce o nouă lumină în cadrul activităţii psalţilor români sau de origine română ce au activat la Muntele Athos, mai ales începând cu secolul al XVII-lea. Ea a fost frumos apreciată de către Academia Română, care i-a oferit *Premiu*, în anul 2010. Printre susţinători au fost academicienii Răzvan Theodorescu şi Sabina Ispas. *Antologia* prof. Vasile Vasile, cronologic, continuă lucrarea arhim. Sebastian Barbu-Bucur (1930 - 2015), *Manuscrisele muzicale româneşti de la Muntele Athos.* Editura *Muzicală,* Bucureşti, 2000. Cartea, de 489 pp., a fost, pentru perioada adunării materialelor - anii 1970, un bun început ! Au apărut însă unele carenţe, chiar din titlu: lucrarea nu putea cuprinde *toate manuscrisele româneşti din Muntele Athos*, aşa după cum se menţiona în titlu (articulat!), căci *NIMENI, NICIODATĂ NU LE-A VĂZUT PE TOATE* **!** Deşi îl critica pe Grigorie Th. Stathis – de modul în care acesta descrie manuscrisele - care este cel mai bun, apreciat de întreaga lume – după părerea noastră, în realitate a fost influenţat de el. O serie de scăpări, erori, ş.a. au apărut în descrierea codicelor, dar, *numai cine nu munceşte nu greşeşte* ... Păcat că, la apariţia primului opus al prof. Vasile Vasile – despre aproximativ aceleaşi codice de la Sfântul Munte, dar mai complex prezentate, cu multe noutăţi, etc., a apărut o mare *dihonie* între cei doi muzicologi, cel de-al doilea acuzat fiind de plagiat ... Dar, majoritatea manuscriselor fiind aceleaşi, unde era plagiatul ? Şi Grigorie Th. Stathis, în cele 4 tomuri de

cca. 4.000 pagini, descrie codice, unele prezentate înaintea lui, şi nu s-a supărat nimeni ... *Timpul le netezeşte pe toate şi le aşează la locul lor* ... Iată drumul celor trei volume athonite ale lui Vasile Vasile: Editura *Muzicală,* Bucureşti, Tomul I, 2007, 399 + XVIII pp.; Tom II, 2008, 455 pp.; Tom III, 2013, 393 pp. Îndrumar pentru autor, *considerăm noi*, au fost şi cele trei tomuri ale lui Grigorie Th. Stathis, apărute până la editarea, în 2013 a volumului nr. 3. Bineînţeles, prezentarea românească este mai amplă şi completă faţă de versiunea muzicologului grec, datorită cunoaşterii limbii! Dar, aşa după cum comentam mai sus, legat de *dihonia* dintre cei doi muzicologi români, aceste *Cataloage* nu sunt *împietrite* ! Recent a apărut tomul 4 al lui Grigorie Th. Stathis, unde sunt prezentate alte zeci de cântări româneşti neştiute, şi lucrează la tomul 5 ... Noi, anul trecut (2017) am descoperit la mănăstirea Vatoped încă 25 de codice româneşti, iar munca rămâne deschisă ... Activitatea la Athos a prof. Vasile Vasile a început, după cum îmi spunea, prin 1992, după care au durat 17 ani pentru strângerea şi alcătuirea materialului cercetat. Uneori erau ani în care mergea şi de trei ori pe an, pentru cercetare! La mănăstirea românească Prodromu a găsit, printre scândurile pregătite pentru foc, o scândură ce constituise *firma şcolii de psaltichie a lui Nectarie Vlahu*, la finele secolului al XIX-lea ... Fusese cea mai renumită şcoală athonită, pentru toţi psalţii epocii: români, greci, bulgari, ruşi, sârbi, etc. O mulţime dintre părinţii de la Athos, printre care foşti discipoli sau discipoli ai discipolilor lui Nectarie, l-au încurajat şi l-au ajutat în peregrinările sale (unii au trecut deja în lumea de dincolo) precum: părintele Dionisie Ignat, părintele Petroniu Tănase şi Petroniu Cobzaru, părintele Ştefan de la Xiropotamu, părintele Ştefan şi părintele Ioan de la Lacu, părinţii francezi - Macarie de la mănăstirile Simonpetra, Ambrozie de la Stavronikita, ş.a. Sistematizarea materialelor a venit după un model propriu. Prof. Vasile Vasile a fost interesat mult de găsirea şi investigarea cântărilor celui mai mare protopsalt român de la Muntele Athos – Nectarie Protopsaltul. A reuşit în 2004 să tipărească, în editura mănăstirii româneşti Prodromu un volum de *Cântări ale Sfintei Liturghii,* 469 pp, cu o *Introducere* de ieromonah egumen Petroniu Tănase, iar *Prezentarea* de prof. Vasile Vasile. Considerăm că documentele investigate despre acest mare protopsalt ar alcătui şi 10 volume ... În cadrul peregrinărilor sale, îmi povestea că i-a făcut plăcere să cânte la strană în cadrul *Slujbei religioase,* alături de monahii români, iar la Colciu s-a străduit să înveţe pe câţiva monahi notaţia muzicală bizantină. Devenise cunoscut şi printre monahii greci, care aveau încredere să-i dea codice spre cercetare!

Felicităm Editura Muzicală a UCMR şi colectivul de redacţie pentru apariţia, în condiţii editoriale excepţionale, a *Tezaurului muzical românesc din Muntele Athos*, de prof. Vasile Vasile !

Marcel I. SPINEI

Festivalul internaţional RadiRo, ediţia a IV-a

”RadiRo” este singurul festival dedicat orchestrelor radio din Europa şi din lume, eveniment organizat de Radio România o dată la 2 ani. Noua ediţie a Festivalului Internaţional al Orchestrelor Radio ”RadiRo”, inaugurată în 18 noiembrie, reuneşte în acest an orchestre europene de prestigiu, dirijori şi solişti de primă mărime ai stagiunilor internaţionale, intr-un program cu lucrări de, Mozart, Ravel, Debussy şi Ceaikovski, clasice, romantice şi moderne.

Ediţia s-a desfăşurat între 18 şi 25 noiembrie cuprinzând, pentru prima dată, două secţiuni: concerte simfonice – la Sala Radio şi, în premieră, concerte de jazz – prezentate la Sala Auditorium (Muzeul Naţional de Artă al României).

Sala Radio a fost gazda, timp de o săptămână, a unor orchestre europene de faimă, ce aparţin unora dintre cele mai importante posturi publice de radio: **BBC Philharmonic Orchestra** (Marea Britanie), **Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii MDR din Leipzig** (Germania), **Orchestra Simfonică a Radioteleviziunii Irlandeze (RTÉ National Symphony Orchestra), Orchestra Radiodifuziunii Elveţiei Italiene (Orchestra de la Svizzera Italian**a) din Lugano, alături de producătorii, ”gazda” evenimentului, **Orchestra Naţională Radio România**, care are menirea desfăşurării evenimentului. Au concertat, printre invitaţi, dirijori şi solişti de primă mărime ai scenelor internaţionale: dirijorii Vladimir Ashkenazy, Nathalie Stutzmann, Ben Gernon, Robert Trevino, pianiştii Mihai Ritivoiu – laureat al Concursului Internaţional ”George Enescu”, Bucureşti, francezii David Fray, Javier Perianes, violoncelistul Andrei Ioniţă –, câştigător al Marelui Premiu la Concursul Internaţional Ceaikovski (Moscova).

În timpul desfăşurării acestei ediţii a festivalului, Radio România marchează şi cele două evenimente importante ale istoriei acestui an – aniversarea împlinirii a 90 de ani de existenţă a Postului public de radio (1 noiembrie) şi aniversarea Centenarului Marii Uniri a României (1 decembrie).

Se ştie, concertele festivalului au beneficiat de transmisiile România, înregistrate şi difuzate ulterior de Televiziunea Română şi de toate radiodifuziunile membre ale Uniunii Europene de Radio. ”RadiRo” este singurul festival dedicat orchestrelor radio din Europa şi din lume, eveniment produs şi organizat de Radio România, dornic să aducă în atenţie extraordinara varietate repertorială, actualitatea şi excelenţa artistică a ansamblurilor orchestrale radio din Europa.

***

Orchestra Națională Radio, realizatoarea primului program simfonic al Festivalului "RadiRo", ediția a IV-a (18 noiembrie 2018), este ansamblul cu cel mai mare număr de audiții ale creațiilor compozitorilor români, promovate în sala de concert sau prin înregistrări, discuri, o parte fiind preluate şi de Uniunea Europeană de Radio. Cel dintâi program era încredințat dirijorului francez *Jean-Claude Casadesus*, în colaborare cu pianistul *Javier Perianes* şi maestrul de cor *Ciprian Țuțu*, care a condus cu pricepere Corul Academic Radio. Debutul concertului a aparținut unei capodopere enesciene, **Rapsodia op.11 nr.1 în La Major**, într-o versiune rutinieră.

Lucrările următoare au purtat semnătura lui Maurice Ravel şi Claude Debussy, inițiatorii creației moderne a secolului XX cu stilul muzicii „Impresioniste". **Concertul în Sol major pentru pian si orchestră** de Ravel beneficind de o evidentă virtuozitate în versiunea lui Javier Perianes, impunea un succes aşteptat în dialogul solistului cu orchestra, piesa poematică **Pavană pentru o infantă defunctă**, a aceluiaşi autor, dovedind o susținere expresivă poetică din partea dirijorului. În parteneriat cu efectele muzicii lui Debussy, colorată în diverse nuanțe descriptive. Jean Claude Casadesus a fost preocupat în special de pregătirea prezentării muzicii raveliene, **Suita a II-a,Daphnis şi Chloe"**, o operă coregrafică celebră prin orchestrație, sonoritate şi efecte spectaculare. De altfel, marele succes al concertului **Orchestrei Naționale Radio** datorat şi Corului Academic este rezultatul final al programului, semn de lansare meritorie a celei de a IV-a ediții a acestui Festival Internațional dedicat publicului şi performanțelor simfonice.

Festivalul Internațional al Orchestrelor Radio
RadiRo Ediția a IV-a www.radirofestival.ro
Duminică, 18 noiembrie, ora 19.00 – Sala Radio
Orchestra Națională Radio
Dirijor: Jean-Claude Casadesus
Solist: Javier Perianes - pian
Corul Academic Radio
Dirijor: Ciprian Țuțu
George Enescu - Rapsodia op. 11 nr. 1 în La major
Maurice Ravel - Concertul în Sol pentru pian și orchestră
Maurice Ravel - Pavană pentru o infantă defunctă
Claude Debussy - Preludiu la după-amiaza unui faun
Maurice Ravel - Suita a II-a „Daphnis și Chloé"

***

Cele două concerte susținute de **MDR Leipzig Radio Symphony Orchestra** (19-20 noiembrie 2018) au marcat în ansamblu momente de mare satisfacție artistică pentru melomanii care frecventau serile muzicale ale Festivalului. Să recunoaştem, desigur, şi calitățile organizatorilor, care ştiau să aleagă lucrările din perspectivă estetică, istorică şi culturală. Turneul celor din Leipzig este, potrivit unor astfel de principii, extrem de bine gândit calitativ şi repertorial, oferind lucrări simfonice mai rar audiate, spectaculoase pentru ambele prezențe artistice manifestate în Studioul de concerte "Mihail Jora" al Societății Române de Radio. Acest ansamblu simfonic, cu o istorie de aproape un secol, îndelung apreciat pentru performanțele sale, a fost invitat, pentru meritele sale, împreună cu tânărul dirijor american Robert Trevino, muzician cu o stăpânire temperamentală capabilă a conduce orchestra simfonică, în solicitări ale partiturilor muzicii germane semnate de Gustav Mahler şi Richard Strauss. Totodată, prezențele concertante au avut însuşiri remarcabile datorită lui Max Bruch (**Concertul nr. 1 pentru vioară**, solistă Simone Lamsma) şi ale lui Serghei Prokofiev (**Concertul nr. 3 pentru pian**, solist Mihai Ritivoiu).

Grigore CONSTANTINESCU

Bruch/ Mahler/ Robert Trevino/ Simone Lamsma

Printre cele mai importante evenimente culturale ale României se înscrie cu mult succes Festivalul Internațional al Orchestrelor Radio. Gândit să se desfăşoare alternativ cu Festivalul Internațional "George Enescu", el compensează efectele aşteptării unei noi infuzii de cultură pe care o doreşte cu ardoare elita românească. Toată această ediție se desfăşoară în contextul sărbătoririi Centenarului Marii Uniri prin care s-a constituit şi definitivat România Modernă. Acel frumos şi promițător 100 în care cele două zerouri sunt plasate orizontal semnificând infinitul a figurat şi pe însemnele festivalului. Se pare că este una dintre cele mai mari acțiuni dedicate muzicii care aduce omagiu orchestrelor simfonice radio din întreaga lume. Printre ansamblurile de renume care au fost invitate s-a numărat şi Mitteldeutscher Rundfunk din Leipzig care se numără printre cele mai vechi formații de acest gen din lume şi este cea mai veche din Germania, înființată fiind în 1923. Şi-a servit patria şi a promovat cultura națională indiferent de epocă, mai puțin în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, când activitatea i-a fost suspendată. Până la reunificarea Germaniei dirijorii au provenit din elita artistică autohtonă şi au fost lansate lucrări ale compozitorilor germani sau rezidenți în acest spațiu: F. Scherker, K. Weil, P. Dessau, W. Krätzschmar, E. Denisov ş.a. Ulterior s-au adăugat nume celebre precum S. Gubaidulina, K. Pendercki, W. Rihm sau Carlos Veerhoff. Faptul că a patronat de-a lungul timpului diferite formații camerale precum Gruppe Neue Musik Hanns Eisler (Formația de Muzică Nouă Hans Eisler), Döring-Bläserquintett (Cvintetul de suflători), Leipziger Schlagzeugensemble (Ansamblul de percuție) şi mai târziu Leipziger Hornquartett (Cvartetul de corni) sau Leipziger Blechbläsersolisten (Soliştii instrumentelor de suflat din alamă), nu a făcut decât să îmbogățească şi să rafineze calitatea orchestrei prin atragerea celor mai buni instrumentişti. Superba sonoritate pe care o are astăzi această "bunică europeană", această "Dame" a Leipzigului - oraş cu o deosebită încărcătură în ce priveşte muzica germană - este una cu totul specială. Frumusețea ei devine palpabilă şi invadează pe rând toate simțurile asemenea unei esențe de parfum îndelung elaborate sau a unei licori cu buchet unic. Instrumentele de coarde au o

Festivalul Internațional al Orchestrelor Radio
RadiRo Ediția a IV-a www.radirofestival.ro
Luni, 19 noiembrie, ora 19.00 – Sala Radio
MDR Leipzig Radio Symphony Orchestra – Germania
Dirijor: Robert Trevino
Solistă: Simone Lamsma - vioară
Max Bruch - Concertul nr. 1 op. 26 în sol minor pentru vioară și orchestră
Gustav Mahler - Simfonia a V-a

omogenitate perfectă şi, cu toate că acordajele mai înalte produc un plus de strălucire, orchestra simfonică MDR din oraşul asupra căruia umbra lui Mendelssohn veghează neîncetat, cultivă tonuri calde, mătăsoase, catifelate. Sincronizarea perfectă este rezultatul unei discipline acceptate cu bucuria de a participa la realizarea unei muzici de calitate, a bucuriei de a lucra în echipă. Aceleaşi elogii se pot aduce şi instrumentelor de suflat a căror prezenţă se evidenţiază pe parcursul întregii desfăşurări sonore. În acest context se poate vorbi despre o extraordinară versatilitate a orchestrei care este capabilă să răspundă celor mai fine indicaţii de tempo, agogică, nuanţe şi timbruri solicitate de dirijor. Toate acestea au atras atenţia de la primele pagini ale **Simfoniei a V-a** de Mahler sub bagheta dirijorului Robert Trevino (n.1983), un nume demult legat de activităţile marilor orchestre din Europa şi America. Multitudinea de idei şi sentimente care izvorăsc din muzica pe care a scris-o Mahler,

multitudine de care probabil nici autorul nu a fost conştient, a dus la schiţarea multor scenarii pe care mulţi dirijori le-au notat pentru posteritate. Deşi se pare că intenţia sa a fost aceea a unei demonstraţii de vitalitate şi de forţă, perioada creaţiei a fost traversată de multe frământări şi amărăciuni, care transpar din undele tragice ale primei părţi (*Trauermarsch* şi pe urmă *Stürmisch bewegt*). Robert Trevino a preferat să pună accentul pe aparenta (n.n.) speranţă şi dragoste de viaţă pe care unii exegeţi le identifică în secţiunile următoare, idei generate poate şi de acel *Adagietto* închinat dragostei către viitoarea soţie, Alma Schindler. În fapt, dirijorul a oferit o simfonie plină de culoare, cu teme foarte bine construite, abundenţă de contraste care toate povestesc despre un zbucium, o frenezie supradimensionată care se referă la dragoste, combustie, renaştere. Până şi în transparenţa *Adagietto*-ului au fost strecurate unele pete de culoare care înclinau spre senzual, nemaivorbind despre incisivitatea şi concreteţea finalului care s-a dorit a fi o adevărată sărbătoare a vieţii. Bineînţeles că lectura la acest nivel a declanşat ovaţiile sălii, răsplătite cu un bis, **Dansul ungar nr. 5** de Brahms, o piesă cu succes asigurat. Robert Trevino este o apariţie foarte plăcută, conduce orchestra cu o mare siguranţă ajutat de claritatea concepţiei şi de o gestică elegantă. Dirijorul s-a dovedit a fi un excelent însoţitor al solistei serii, violonista Simone Lamsma, cunoscută publicului de la Festivalul "George Enescu" ediţia 2017. Asemenea dirijorului, ea împarte destinele aceleiaşi generaţii, fiind lansată de timpuriu în circuitul internaţional, cucerind pe rând publicul celor mai mari capitale ale muzicii. Pentru seara de 19 noiembrie a propus impresionantul **Concert nr.1 în sol** de Max Bruch, căruia i-a imprimat nota unui romantism nobil, fără semnificative abateri de la linia tradiţională, totuşi pătruns de o trăire personală plină de sensibilitate. Siguranţa tehnică şi remarcabilele sale calităţi violonistice au completat o interpretare care a excelat prin lirism vibrant, sonorităţi colorate, pianissime subtile şi vervă, toate împlinind dorinţa de a realiza o muzică autentică. Bisul oferit a fost inspirat ales, un final dintr-o sonată pentru vioară solo de Hindemith, în care artista şi-a etalat întregul potenţial violonistic.

Corina BURA

Reţinând impresiile celui de al doilea program, de marţi 20 noiembrie, am avut satisfacţia impresiei în care Mihai Ritivoiu a stăpânit dificila partitură a **Concertului nr. 3** de Prokofiev, care cu mai mulţi ani în urmă asigurase succesul european al marii noastre soliste, Silvia Şerbescu. L-am ascultat acum cu o extrem de convingătoare susţinere a variaţiunilor de nuanţe, ritm şi tempo, proprii virtuozităţii care l-a impus în stagiunile recente, de la Bucureşti sau din importante săli muzicale europene, stabilind acum o relaţie meritorie cu orchestra şi dirijorul american.

Cea de a doua lucrare audiată în programul secund a avut din nou un mare răsunet, cu **Poemul simfonic op. 40, "O viaţă de erou"** de Richard Strauss, în versiunea temperamental programatică a lui Robert Trevino. Ce este de remarcat, dincolo de modul interpretării la nivelul acestei muzici, aparţine unităţii discursului orchestral cu sonorităţi de perfectă desfăşurare a frazării şi stărilor de complexă expresivitate pasională a întregului ansamblu. Dacă în ideea condiţiilor pe care le solicită înregistrările de studio cea de a patra ediţie a Festivalului "RadiRo" poate fi considerată o demonstraţie de calitate a execuţiei, prezenţa acestei formaţii celebre, **MDR Leipzig Radio Symphony Orchestra** a fost un exemplu.

***

Conform proiectului programelor Festivalului internaţional „RadiRo", în seara de miercuri 21 noiembrie a revenit pe scena Studioului de concerte „Mihail Jora",

ansamblul gazdă, altfel spus **Orchestra Naţională Radio**.În condiţiile realizării. Unei a doua întâlniri cu cei invitaţi să asiste la Festival, la pupitrul ansamblului a fost, pentru a susţine interpretarea lucrărilor alese, dirijorul francez Frédéric Chaslin, director al Orchestrei Simfonice din Ierusalim, muzician de renume în abordarea carierei pianistice, spectacolelor de operă şi simfonice în diverse turnee. Experienţa lui Chaslin este remarcabilă şi, conform declaraţiei sale, el a reuşit să pregătească această manifestare în doar trei zile de repetiţii cu orchestra. Pare interesantă această colaborare cu Orchestra Naţională Radio, având în repertoriu muzica romantică, de la Robert Schumann la Piotr Ilici Ceaikovski şi Nikolai Rimski Korsakov, o stilistică diversă, cu suficiente dificultăţi de execuţie orchestrală.

Dirijorul francez a susținut dialogul cu ansamblul simfonic, chiar dacă problematica realizării nu depăşea o atmosferă convingătoare pentru captarea atenției melomanilor. Este cazul intuirii dramaturgice de sentiment în **Romeo şi Julieta** de Ceaikovski, precum şi derulării poetice a **Concertului în La major** de Schumann. Redarea, oarecum filmică şi colorată timbral a **Şeherazadei** de Rimski-Korsakov lăsa în aşteptare programatismul acestei suite de orchestră, mai rar abordată repertorial. Pentru pianistul David Fray, muzica **Concertului** de Schumann este frecvent abordată în audițiile stagiunilor, în versiunile discografice sau înregistrările de Studio cu repetițiile de rigoare. David Fray nu pare însă convins de muzicalitatea acestei capodopere, mulțumindu-se cu acordarea, în supliment, a unui **Coral** de Bach-Busoni, mai puțin atractiv. Impresiile generale ale desfăşurării programului Orchestrei Naționale Radio, comparativ cu concertul de inaugurare al Festivalului Internațional, sunt deci mai modeste, probabil şi din cauza unei relații oarecum reținute a muzicianului francez Frédéric Chaslin cu orchestra şi publicul, după demonstrațiile dirijorale anterioare.

Grigore CONSTANTINESCU

***

Indiscutabil, ansamblul vedetă al Festivalului RadiRo a fost **Orchestra Filarmonică BBC** din Marea Britanie.

Festivalul Internațional al Orchestrelor Radio
RadiRo
Ediția a IV-a
www.radirofestival.ro
Joi, 22 noiembrie, ora 19.00 - Sala Radio
BBC Philharmonic Orchestra – Marea Britanie
Dirijor: Moritz Gnann
Solist: Andrei Ioniță - violoncel
Rudi Stephan - 1912 Music for Orchestra
Joseph Haydn - Concertul în Do major pentru violoncel și orchestră
George Enescu - Rapsodia op. 11 nr. 2 în Re major
Dmitri Șostakovici - Simfonia a IX-a op. 70

Sunt de observat în acest caz toate caracteristicile deja cunoscute, aspecte potențate de un profesionalism imbatabil, de un anume firesc al comunicării în ansamblu, aspect ce defineşte adresările de semnificație. De-a dreptul uimitoare s-a dovedit a fi fost realizarea **Simfoniei a 9-a**, în mi bemol major, de Dmitri Şostakovici, lucrare scrisă în anul 1945, în lunile ce au urmat sfârşitului marii conflagrații mondiale, şi la solicitarea expresă a partidului comunist al Uniunii Sovietice, a lui Stalin personal. Se dorea a fi fost definit entuziasmul victoriei.

A rezultat o muzică voioasă, în parte ironică, muzică a cărei bună dispoziție aminteşte de umorul luminos, tonic, al lui "papa Haydn". A fost perioada ce a premers celei de a două condamnări publice a compozitorului.

Am fi tentați, poate, să spunem că ne aflăm în fața unei lucrări minore, vis-à-vis de marile fresce simfonice ale autorului.

Nu poți să nu remarci virtuozitatea uimitoare a mobilității orchestrale, coerența partidelor ansamblului, raportarea atât de eficientă din punct de vedere funcțional, artistic, a acestora. Coloritul timbral, pe partidă, al lemnelor, mobilitatea, promptitudinea alămurilor, devin entuziasmante!

A fost cântată spre sfârşitul aceluiaşi an, de către celebra Orchestră Filarmonică din Leningrad, sub conducerea marelui Evgheni Mravinski.

Realizată recent în cadrul Festivalului RadiRo, lucrarea se dovedeşte a fi una dintre pietrele de încercare ale unui ansamblu ce aspira spre cotele înalte ale profesionalismului valorilor orchestrale. Ne-am convins o dată în plus, Orchestra Filarmonică BBC este un asemenea ansamblu. Dirijorul german Moritz Gnann este artistul unui dinamism constructiv de extinsă, de promptă acțiune. A coordonat, spre exemplu, cu totul eficient tocmai partidele de suflători în debutul complicat de împlinit, al lucrării.

Evident, culminația interesului public al întregii seri, a constituit-o prezența minunatului violoncelist Andrei Ioniță, un tânăr maestru primit cu enormă simpatie. Împreună cu şeful orchestrei, cu întregul ansamblu, au prezentat celebrul **Concert în do major**, de Joseph Haydn, lucrare definită în spiritul unui clasicism vienez de tentă britanică; ... în ce priveşte structurarea articulațiilor discursului muzical; realizată cu rigurozitate, cu anume suplețe interioară.

A fost împlinit momentul unei beatitudini trăite de ambele părți ale rampei scenei de concert.

Dumitru AVAKIAN

***

Pentru **BBC PHILHARMONIC ORCHESTRA** (23 noiembrie 2018) din Marea Britanie, muzica celui de al treilea **Concert pentru vioară** de Béla Bartók este gândită şi compusă pe principiile epocii enesciene, ca melos şi ecouri ce descind din folclor. Mai mult, există o dorință de "a place" pe care violonistul internațional Kristof Baráti, cu o carieră lansată încă din tinerețe la Budapesta, o slujeşte cu sentiment şi virtuozitate. În relația cu dirijorul Ben Gernon, interpretul nu a simțit nicio reținere, dimpotrivă a cântat cu ataşament pentru publicul sălii. În ce priveşte Ben Gernon, care a mers în Festival pe linia marilor simfonii, alegerea muzicii lui Serghei Rahmaninov – **Simfonia a II-a op. 27 în mi minor** - a reprezentat o veritabilă pledoarie pentru romantismul demonstrativ al compozitorului rus de la hotarul de început al secolului XX. În operele rachmaninoviene, sunt numeroase reuşite în care sentimentul are ecouri din componistica unui Ceaikovski lesne de recunoscut. Nu ne întâlnim însă la

Festivalul Internațional al Orchestrelor Radio
RadiRo
Ediția a IV-a
www.radirofestival.ro
Vineri, 23 noiembrie, ora 19.00 - Sala Radio
BBC Philharmonic Orchestra – Marea Britanie
Dirijor: Ben Gernon
Solist: Kristóf Baráti - vioară
Béla Bartók - Concertul nr. 2 pentru vioară și orchestră
Serghei Rachmaninov - Simfonia a II-a op. 27 în mi minor

Rahmaninov şi cu patetismul altor pagini, nici cu economia arhitectonică dorită, dincolo de durata excesivă a audiției. Astfel aici, probabil, concertul de vineri 23 noiembrie, al **BBC Philharmonic,** nu şi-a mai impus, cu acelaşi efect, succesul din seara precedentă.

***

Anul acesta **Orchestra della Svizzera italiana – Lugano, (OSI)** a fost premiată pentru rezultatele activității sale artistice cu titulatura "***International Classical Music***

Avards". Acestea sunt condițiile mai puțin obișnuite în care formația orchestrală a apărut pe podiumul sălii de concerte a Societății Române de Radiodifuziune, în cadrul Festivalului Internațional al Orchestrelor Radio (24 noiembrie 2018). Desigur, prezența la pupitru a Maestrului Vladimir Ashkenazy și a nu mai puțin celebrului pianist Nelson Goerner au reprezentat argumente de atractivitate din partea publicului, la care se adăugau și două lucrări mozartiene: Uvertura la opera **Nunta lui Figaro** și **Concertul nr. 24 KV 491 în do minor pentru pian și orchestră**. Firește, astfel de opțiuni sunt în acord cu Premiul obținut, mai ales în ce privește performanța interpretativă a pianistului Nelson Goerner, muzician cu o experiență artistică ce i-a asigurat faima solistică de-a lungul carierei. Succesul realizării sale de acum poate susține elementul de satisfacție și atractivitate al programului Orchestrei elvețiene, mai ales în dialogul dintre Wladimir Ashkenazy și Nelson Goerner.

În partea a doua a programului a existat dorința dirijorului de a promova muzica de scenă **"Pélléas și Mélisande",** compusă de finlandezul Jean Sibelius pentru

Festivalul Internațional al Orchestrelor Radio
Ediția a IV-a
RadiRo
www.radirofestival.ro
Sâmbătă, 24 noiembrie, ora 19.00 – Sala Radio
Orchestra della Svizzera italiana – Elveția
Dirijor: Vladimir Ashkenazy
Solist: Nelson Goerner - pian
Wolfgang Amadeus Mozart - Uvertura operei „Nunta lui Figaro"
Wolfgang Amadeus Mozart - Concertul nr. 24 KV 491 în do minor pentru pian și orchestră
Jean Sibelius - Muzica de scenă „Pelléas și Mélisande" op. 46

premiera piesei scriitorului Maurice Maeterlinck. A prezenta succesiunea unor ilustrații sonore fragmentare, chiar cu o inspirație nu lipsită de culoare și expresie, nu reprezintă convingător subiectul de comparație repertorială față de simfoniile susținute din celelalte programe festivaliere (Mahler, Strauss, Rachmaninov) lăsând mai palid programul **Orchestrei de la Svizzera italiana – Lugano**, înscrisă în acest festival cu pretenții concurențiale. În soluția adoptată, preferința către clasic ar fi fost mai solid atractivă pentru muzica mozartiană clasico-vieneză.

***

Coda ultimului concert (25 noiembrie 2018) al Festivalului Internațional RadiRo avea mai multe argumente pentru **„RTÉ National Symphony Orchestra"** Irlanda, cu o audiție integrală a muzicii pentru orchestră de Piotr Ilici Ceaikovski, unele dintre creațiile sale făcând parte din repertoriul clasic al multor concerte, opere și balete. Primele două fragmente din **Dama de Pică** și **Evgheni Oneghin** au fost răsplătite cu aplauze, mai ales că la pupitrul dirijoral se afla o muziciană cu carieră de contralto, în domeniul teatrului liric – Nathalie Stutzmann. Pentru **Concertul op. 35 în Re major pentru vioară și orchestră**, solistul Ray Chen a beneficiat de un acompaniament potrivit, deși oarecum cu o vervă și grabă de virtuoz ce ignora parțial lirismul. Cortina care a încheiat Festivalul Internațional Radiro a fost momentul reprezentativ al **RTÉ National Symphony Orchestra, din Irlanda**, și anume **Simfonia a V-a op. 64 în mi minor** de Ceaikovski. Temperamental, Natalie Stutzmann s-a lansat într-o trăire romantică ce depășea cerințele partiturii. Am înțeles mai ales că descinde din mentalitatea muzicienilor ansamblului irlandez, care nu se lasă dominați de romantismul ceaikovskian, interpretat cu o spectaculozitate de care nu ar fi mulțumit întru totul autorul, nici melomanul. Festivalul Internațional RadiRo este însă un unicat și chiar și prin lansările de opinii.

Grigore CONSTANTINESCU

Final descumpănitor al recentei ediții a RadiRo

Ultima seara a festivalului a produs o dezamăgire. Greu de apreciat dacă – pe parcursul unei întregi seri dedicate creației lui Ceaikovski – dezechilibrele de sonorități, dacă pauzele de expresie s-au datorat unor limite ale ansamblului sau celor ale șefului de orchestră. Conform informațiilor publicate, actualul șef de orchestră, dirijoarea Nathalie Stutzmann este un muzician performer de extinsă orientare stilistică, prioritar în domeniul muzicii vocale baroce. Se dovedește, însă, a nu fi capabilă în susținerea marilor construcții simfonice ale muzicii romantice, spre exemplu ale **Simfoniei a 5-a**, în mi minor; dar – pe de altă parte - a avut imaginația a fi combinat în chip salutar, într-o unică performanță, două cunoscute momente simfonice ceaikovskiene cum sunt Preludiul operei **Dama de pică** și celebra **Poloneză** din opera **Evgheni Oneghin**. Momentul concertant al serii a fost asigurat de violonistul chino-australian Ray Chen, un cunoscut al publicului bucureștean; cu un an în urmă a susținut un impresionant recital pe scena Ateneului Român. Este artistul unei totale implicări în susținerea datelor de bază ale actului artistic; mă refer la monumentalul, la celebrul Concert datorat lui P.I. Ceaikovski. Performanța domniei sale este una cu totul spectaculoasă, beneficiind de o impresionantă șarjă expresivă

Festivalul Internațional al Orchestrelor Radio
Ediția a IV-a
RadiRo
www.radirofestival.ro
Duminică, 25 noiembrie, ora 19.00 – Sala Radio
RTÉ National Symphony Orchestra – Irlanda
Dirijoare: Nathalie Stutzmann
Solist: Ray Chen - vioară
Program integral Ceaikovski
Uvertura operei „Dama de pică"
Poloneza din opera „Evgheni Oneghin"
Concertul op. 35 în Re major pentru vioară și orchestră
Simfonia a V-a op. 64 în mi minor

ce stabilește arcul de susținere al întregii construcții a acestei capodopere a Romantismului celei de a doua jumătăți a secolului al XIX-lea. Cota supremă privind susținerea performanței violonistice a constituit-o, însă, prezentarea **Capriciului nr. 21** de Niccolo Paganini, moment oferit cu elevată, cu stăpânită energie; ...la cererea insistentă a publicului.

Concertul de închidere a ultimei ediții RadiRo a constituit momentul cel mai inegal al întregului Festival. Dar, pe ansamblul întregii suite a manifestărilor, am avut prilejul să urmărim un veritabil evantai de atitudini, de posibilități, privind conduita aparatului simfonic la nivelul ansamblurilor radiodifuziunilor europene. Căci Festivalul RadiRo este o idee excelentă, excelent pusă în practica vieții europene de concert.

Dumitru AVAKIAN

RadiRo Jazz – românii şi croaţii

Ediţia a IV-a a celui mai amplu festival muzical de la finele anului 2018 în Capitală (21-24 noiembrie), intitulat **RadiRo** (denominaţie abreviată a **Festivalului Internaţional al Orchestrelor Radio**) – unicul eveniment de o atare anvergură din Europa şi din lume, produs şi organizat de **Societatea Română de Radiodifuziune** – a cuprins în premieră, pe lângă opt concerte simfonice (găzduite în Sala Radio) şi o ***secţiune de jazz*** constând în patru concerte ale unor big band-uri ce au evoluat pe scena Sălii Auditorium a Muzeului Naţional de Artă al României. **Radiodifuziunii Române** – un sincer ***bravo*** multiplicat cu 12!

Personal am participat ca prezentator la primul concert oferit de **Big band-ul Radio** având-o solistă pe **Aura Urziceanu** apoi în calitate de spectator-admirator în cel de al doilea concert revenind unor oaspeţi din Croaţia. Invitat fiind, drept MC (sau ***emcee***, ***master of ceremonies***) al **Galei de Blues Jazz „Kamo"** de la Timişoara ajunsă la ediţia a XXVIII-a (!!!), nu am putut lua parte la concertul al treilea ce

a adus pe podium muzicieni din Danemarca (inclusiv notoria percuţionistă de origine daneză **Marilyn Mazur**) şi la cel de al patrulea concert ce a fost în fapt o repetare a primului, la cererea insistentă a publicului de a o revedea / reauzi pe **Aura Urziceanu**! Referitor la inoportunele dar frecventele suprapuneri de date ale unor manifestări artistice similare din localităţi diferite (foarte bine că ele există, dar...), finalul lunii noiembrie a anului 2018 a marcat un record: căci pe lângă festinurile muzicale de la Bucureşti şi Timişoara au avut loc în aceleaşi zile **„Danube Jazz And Blues"** de la Galaţi, **„Ploieşti Jazz Festival"** şi **„Top T – Bluzău"**, eventualitate de coincidenţă temporală care pe viitor ar trebui evitată, întrucât anul are totuşi 365 de zile... atunci când nu e an bisect!

Prezentele rânduri vor fi aşadar raportate exclusiv la primele două concerte de jazz de sub egida **RadiRo**. De decenii cetăţeană a Canadei – sau ***cetăţeană a universului*** dacă avem în vedere nenumăratele-i concerte pe toate meridianele – dar totuşi româncă prin toate fibrele fiinţei sale, **Aura Urziceanu** nu a mai revenit în arealul natal din anul 2010 (când evoluase la Sala Palatului din Bucureşti ca invitată a redutabilei orchestre americane conduse de **Tommy James**, orchestră purtând numele ilustrului **Duke Ellington**), astfel că a apărut legitim interesul aparte suscitat de recentele ei apariţii pe scena Auditorium. Posesoarea vocii de ***Aur a*** jazz-ului autohton a venit pe lume în capitală la 14 decembrie 1946, într-o familie în care muzica era ***home***. Întrucât tatăl artistei, violonistul **Nelu Urziceanu** a fost ani de-a rândul concert-maestru al Orchestrei Simfonice a Radioteleviziunii Române, după cum fratele ei, **George Urziceanu** care trăieşte şi activează în Germania, s-a impus la rândul său ca un valoros violonist. Încă din copilărie **Aura Urziceanu** a vădit atracţie şi disponibilităţi aparte pentru arta sunetelor. Pe lângă auz muzical infailibil, simţ ritmic şi o muzicalitate puţin comune, ea a fost înzestrată nativ cu un glas de excepţie, din punctele de vedere ale întinderii vocii – peste patru octave – şi ale purităţii, plasticităţii timbrale, fermităţii intonaţionale. Descoperită de la vârsta de 13 ani de către dirijorul multi-instrumentist **Jean Ionescu**, ea a debutat din adolescenţă ca solistă de muzică uşoară, apoi ca vocalistă de jazz, cântând la case de cultură şi la „Student Jazz Club", surprinzând între altele prin interpretarea versiunii de jazz conferită unor teme din „Rapsodia Română" de **George Enescu**. A întreprins turnee în ţară apoi în fosta Uniune Sovietică (1968), a evoluat în recitaluri cu **Edmond Deda** şi **Iancsi (Jancy) Körössy**, a fost premiată la Festivalul „Mamaia 1969", a efectuat turnee în Israel, în Germania, iar după 1969 în Canada şi SUA, fiind remarcată şi angajată timp de doi ani de „monstrul sacru" al jazz-ului, **Duke Ellington** cu care s-a produs şi la celebrul Festival „Newport in New York" (1972). A revenit în România în anii 1971 şi 1972 – 1973, susţinând memorabile concerte la Sala Palatului cu orchestra lui **Richard Oschanitzky**, respectiv cu **Cvintetul de Jazz „Bucureşti"**, dar şi înregistrând la Radio, la Casa de discuri Electrecord şi apărând frecvent pe micul ecran. A cucerit scena internaţională în ipostază de câştigătoare a Cupei Europei şi a Cupei Intercontinentale în Concursul de la Knokke, Belgia în 1971, în acelaşi an dobândind însă şi un premiu special la Festivalul din Ontario. De consemnat că şi fiul ei **Elya** care trăieşte la Londra, activează tot în domeniul muzicii. Intenţionând să evaluez concluziv realizările de excepţie ale mult apreciatei **Aura Urziceanu** voi preciza, convins că nu greşesc, că ea a izbutit peste ocean în patria jazz-ului, Statele Unite ale Americii, performanţe încă neatinse de vreo altă vocalistă de gen de pe continentul nostru. Pe lângă faptul că a fost descoperită şi angajată de **Duke Ellington**, a colaborat

cu **Quincy Jones**, gigant al jazz-ului şi al muzicii artiştilor de culoare, iar în anii 1977 – 1978 a efectuat turnee în Japonia, Suedia, Danemarca cu cel mai valoros big band al momentului, cel condus de **Thad Jones** & **Mel Lewis**, înregistrând şi albumul discografic **„Thad and Aura"**. A concertat pe podiumuri dintre cele mai selecte precum cel al Festivalului Newport şi scena de la Carnegie Hall, impunându-se nu odată public alături de vedete de prim rang ale jazz-ului vocal precum **Ella Fitzgerald** şi **Sarah Vaughan**. Înzestrată cu un glas limpede, de o certă supleţe, cu o dicţiune impecabilă în limbile engleză, franceză, spaniolă, portugheză, cu un feeling remarcabil, creatoare spontană înnăscută, prezenţă scenică fulminantă, în ultimii treizeci de ani şi o talentată autoare de cântece, **Aura**

Urziceanu a fost, este şi va rămâne, incontestabil, cântăreaţa numărul 1 a jazz-ului autohton! Şi deopotrivă tălmăcitoare fără egal a unor teme purtând autografele unor compozitori români precum **Richard Oschanitzky**, **Johnny Răducanu**, **Marius Popp**, **Henri Mălineanu**, **Richard Bartzer, Laurenţiu Profeta, Ion Cristinoiu, George Natsis, Doru Căplescu, Ionel Tudor**, **Florian Lungu** etc., aplaudată pretutindeni, de la Rio de Janeiro la Roma, de la Tokio la Toronto, de la Sidney la Stockholm, de la New York la Nisa.

Neîndoielnic, concertul din seara de 21 noiembrie s-a constituit prin ţinuta sa drept un veritabil regal de jazz! Dar ca martor privilegiat, m-am bucurat şi ca participant la admirabilele repetiţii din Studioul T 6 al Radiodifuziunii în care remarcabila noastră solistă, neobosită, plină de juvenilă vervă, a improvizat continuu ore întregi, fermecându-şi inclusiv coechipierii instrumentişti... Revenind la concert să spunem că a impresionat nu doar **Aura Urziceanu**, interpreta nepereche, fără vârstă, cuceritoare prin căldura şi puritatea glasului, prin extraordinara dezinvoltură cu care a reactualizat (pentru a câta oară?) celebre teme standard precum „How High The Moon”, „My Funny Valentine”, „Fly Me To The Moon”, „Misty”, „Mas que nada”, „A Night In Tunisia” ca şi compoziţia-hit a solistei „Vreau să vii în viaţa mea” – însă la rândul său **Big band-ul Radio** dirijat cu autoritate şi măiestrie de **Ionel Tudor** a dovedit omogenitatea, siguranţa de sine, prestanţa unui adevărat ansamblu de elită. Aceasta inclusiv graţie notabilelor contribuţii solistice ale unora dintre excelenţii săi instrumentişti, pianistul **George Natsis**, trompetiştii **Sebastian Burneci** şi **Laurenţiu Moise**, ghitaristul **Marian Georgescu**, saxofonistul **Cristian Soleanu**. Ca şi cu alte prilejuri, în momentul central al programului, orchestra în totalitatea ei a lăsat locul unui *combo* de calitate, de astă dată septet, în componenţa căruia s-au făcut preţuiţi alături de **Aura Urziceanu**, pianistul lider **Andrei Tudor**, **Paolo Profeti** la saxofon alto, **Sebastian Burneci** de astă dată la flugelhorn, **Marian Georgescu** la ghitară, **Adrian Flautistu** la contrabas şi **Laurenţiu Zmău** – un virtuoz al bateriei.

În seara următoare, 22 noiembrie – o totală modificare de decor sonor şi de stil, odată cu urcarea la rampă a **Orchestrei de Jazz a Radioteleviziunii Croate**. Personalitate marcantă, **Miron Hauser** s-a revelat multiplu ca bandleader, compozitor al tuturor pieselor oferite publicului, instrumentist improvizator la trombon, prezentator. **HRT Jazz Orciestra** (ansamblu profesional din Zagreb cu o istorie de peste 70 de ani! – condus timp de mai bine de trei decenii de renumitul dirijor **Miljenko Prohaska**) a investit actualmente cu predilecţie în ritm şi policromie de sunet, preferând vitalitatea şi vulcanica detonare coloristic-sonoră specifică conceptului *latino*, cu raportare explicită la muzica afro-cubană. Spre atingerea acestui deziderat, s-a apelat la nu mai puţin de trei slujitori ai ritmului, bateristul **Vid Ušenički**, percuţionistul **Hrvoje Rupčić** şi mai ales interpretul de culoare **Hierrezuelo Zumeta Lazaro Amed** – virtuoz percuţionist, violonist, vocalist. Puternica secţie ritmică incluzându-i şi pe **Saša Borovec** la contrabas şi pe **Joseph Kalpowitz** la pian, a contat drept fundamentul armonic şi ritmic pe care s-au edificat sonorităţile vii ale suflătorilor, ei fiind saxofoniştii **Miro Kadoić**, **Mihael Gyoerek**, **Mario Bočić**, **Vojkan Jocić**, **Damir Horvat**, trompetiştii **Antonio Geček**, **Zvonimir Bajević**, **Davor Križić**, **Valdmar Kušan**, trombonistii **Marin Ferketin**, **Zvonko Košak**, **Luka Žužić**.

Unsprezece energizante demonstraţii de forţă şi măiestrie, începând cu mai recenta creaţie a lui **Miron Hauser** „Mambo no. 69”, continuând cu la fel de incitante întruchipări sonore precum „Tu frangrancia”, „Concha”, „Las reinas”, „Nos dos”, „Mozambique pa' coqueta” şi încheind cu piesa oferită ca supliment la cererea publicului, „Sangre y miel” ce s-a dorit o fuziune între muzica balcanică şi cea cubaneză, au configurat laolaltă un univers de trăire entuziasmant, un zenit al bucuriei, o aventură a cunoaşterii de sine prin mirific confort auditiv. Fără îndoială, melomanii prezenţi în sală vor purta multă vreme pe retina memoriei eclatantele imagini sonore ale muzicii big band-ului croat!

Florian LUNGU

Orchestra Naţională Radio în concert săptămânal

Simfonicul de vineri, 9 noiembrie 2018 de la Sala Radio a cuprins o selecţie din muzica romantică, postromantică şi postimpresionistă. În deschiderea programului, au savurat sonorităţile eterate ale schiţei pentru orchestră de coarde *Amurg de toamnă* de Alfred Alessandrescu. Autorul era proaspăt absolvent al vestitei *Schola Cantorum* din Paris, ca discipol al lui Vincent d,Indy, în anul 1910, când scria această lucrare, puternic îndatorată stilistic impresionismului francez. Interpretarea din concertul actual a sugerat atmosfera elegantă, de o duioasă intimitate a piesei. Cântul în surdină al grupului cameral a trasat arcuirea de boltă a fluxului melodic, redând freamătul unei emoţii pline de nostalgie, care urcă până la o culminaţie, pentru a se topi apoi, până la extincţie, în aceeaşi notă de expresivitate elegantă.

Kahchun Wong

Concertul al doilea pentru pian de Frédéric Chopin este, în realitate, primul în ordinea apariţiei, fiind prezentat pentru prima dată de foarte tânărul autor la Varşovia, în anul 1830. Este o lucrare de cea mai largă popularitate, îndrăgită de interpreţii şi de melomanii de pretutindeni, încântătoare pentru ascultători şi provocatoare pentru măiestria pianistului, care susţine vocea predominantă a partiturii, orchestra având doar rolul de susţinător în plan secund. Am avut aşteptări mari de la pianistul oaspete, tânărul polonez Pawel Kowalski, posesor al unei bogate colecţii de premii internaţionale. Faţă de această prezentare triumfală, am ascultat un solist corect, care prezintă obiectiv şi foarte exact toate detaliile partiturii. Nu lipsea nimic din text, în schimb lipsea foarte mult din bogăţia expresivă a concertului. Tânărul înalt, subţire, economic în mişcări, prompt şi eficient, aflat în momentul de înflorire a carierei, s-a dovedit prea puţin dispus să confere operei chopiniene duhul subtil, zâmbetul sufletului care dăruieşte cu generozitate. A fost în această redare sonoră un procent maxim de exactitate, dar foarte puţin adevăr. Un moment impresionant l-a realizat fagotul, în minunata sa cantilenă din partea a doua. Finalul, care ar fi trebuit să ofere o mare exuberanţă, a fost searbăd şi posomorât din perspectiva pianistului. În schimb, dirijorul şi orchestra au dat vitalitate şi caracter dansant acestei părţi a treia, unde am remarcat şi evocatorul semnal al cornului din preajma încheierii. S-

a impus prin măiestria de acompaniator dirijorul, îndeosebi la încheierile de fraze, de o precizie admirabilă. În pofida minusului de aport temperamental, solistul a plăcut publicului, care l-a aclamat, solicitându-i două suplimente chopiniene, oferite în acelaşi ton puţin convingător.

Ultima lucrare din program a fost Simfonia I de Vasili Kalinnikov. Operă postceaikovskiană, compusă în ultimul deceniu al secolului romantic, această simfonie aparţine unui admirator fervent al marelui compozitor. Este posibil ca înrudirea spirituală respectivă, prezentă în toate cele patru ample mişcări ale simfoniei să-i fi asigurat dăinuirea peste decenii, prin interpretări devenite celebre, cum este cea a lui Arturo Toscanini. În versiunea dirijorului Kahchun Wong şi a Orchestrei Naţionale Radio, am primit o muzică înaripată, de o frumuseţe simplă, care merge direct la suflet, cântată cu claritate şi angajare, cu patos şi în acelaşi timp cu o coordonare perfectă între planuri şi compartimente. Mic de statură, dar extrem de spectacular, dirijorul a stăpânit cu măiestrie înaltă desfăşurarea muzicală, pe care a condus-o cu angajare totală.

La finalul concertului, am rămas cu sentimentul de împlinire pe care ascultătorii îl datorează unui ansamblul simfonic şi unui dirijor de nivelul excelenţei, care şi-au dăruit pe scenă întreaga putere de comunicare în slujba înfăptuirii idealului artistic.

Lavinia COMAN

Eveniment dedicat Centenarului

Concertul Centenar de la Sala Radio din 30 noiembrie 2018 a încheiat seria evenimentelor muzicale extraordinare organizate în această toamnă, începând cu concertul ce a marcat 90 de ani de existenţă ai postului de Radio România, urmat de cea de-a patra ediţie a Festivalului Internaţional **RadiRo** (cu manifestări de muzică clasică şi jazz, susţinute de orchestre şi formaţii ale Radio-difuziunilor europene şi româneşti). Concertul Centenar, la care facem referire, a fost realizat prin colaborarea **Orchestrei Naţionale Radio** şi a **Corului Academic Radio** cu dirijorul **Horia Andreescu** şi soprana **Irina Iordăchescu**. Programul alcătuit integral din creaţii ale muzicii româneşti, a fost un fericit prilej de a celebra un eveniment crucial din istoria patriei, prin intermediul unor lucrări valoroase ale compozitorilor **George Enescu, Ciprian Porumbescu, Theodor Rogalski** şi **Tiberiu Olah.** În deschiderea concertului a fost prezentată ***Suita Română*** de **George Enescu**, lucrare scrisă în perioada studiilor pariziene, în anul 1896, în care autorul prelucrează ingenios temele muzicale ale cântecului patriotic ***Deşteaptă-te române***. Compozitorul **Cornel Ţăranu** a asamblat schiţele lucrării aflate în manuscris la **Muzeul Enescu** din Bucureşti şi le-a prezentat în primă audiţie absolută la Cluj în anul 2015. În faţa publicului emoţionat, ridicat în picioare la auzul melodiei actualului imn naţional, maestrul **Horia Andreescu** şi orchestra au transmis un înălţător mesaj dedicat dragostei de ţară, solidarităţii, curajului şi onoarei poporului român. În acelaşi timp, această frumoasă lucrare timpurie a lui Enescu, evocă unele particularităţi ale stilului compozitorului: generozitatea melodică, utilizarea originală a procedeelor polifonice, talentul de simfonist, evidenţierea coloritului timbral al diferitelor partide instrumentale.

Programul a continuat cu ***Rapsodia română*** de **Ciprian Porumbescu**, creaţie simfonică de nobilă inspiraţie, aflată mai rar pe afişele de concert. Muzica ei, bazată pe alternanţa modurilor major-minor, pe contrastele realizate între motivele muzicale cantabile ale doinelor, cu cele antrenante, cu caracter dansant ale jocurilor populare, atestă apartenenţa autorului la spiritualitatea naţională. Interpretarea plină de sensibilitate şi dăruire realizată de ansamblul orchestral, aflat sub conducerea dirijorului **Horia Andreescu**, a adus un plus de frumuseţe şi autenticitate confesiunii compozitorului-patriot şi a avut un puternic impact emoţional asupra audienţei.

Prima parte a concertului s-a încheiat cu cele ***Şapte cântece pe versuri*** de **Clément Marot** de **George Enescu,** orchestrate cu măiestrie de **Theodor Grigoriu** şi interpretate cu har de minunata soprană **Irina Iordăchescu.** Lucrarea deosebit de pretenţioasă şi solicitantă presupune o prestaţie solistică echilibrată, plină de rafinament, de eleganţă, precum şi un dialog firesc şi expresiv cu dirijorul şi orchestra. Aflaţi într-o perfectă colaborare, artiştii au realizat o versiune de excepţie a lucrării, caracterizată prin cultul frumosului, omogenitate, inedit şi densitate semantică. Au dezvăluit într-o manieră captivantă atmosfera cuceritoare, cu multiple faţete şi expresia poetică specifică fiecăruia dintre cele şapte cântece. **Irina Iordăchescu** dezvăluie de fiecare dată calităţile sale de excepţie în tot ce înseamnă interpretarea liedurilor, a lucrărilor vocal-simfonice şi a marilor roluri ale teatrului liric.

Horia Andreescu

foto: Virgil Oprina

În pauza concertului, în holul instituţiei au fost lansate două Albume editate de **Casa Radio**: Albumul ***România Centenar*** (cu o selecţie de creaţii româneşti din fonoteca de aur) şi ***Cântecele Unirii*** (cu cântece patriotice interpretate de **Corul Academic Radio**).

Partea a doua a concertului a debutat cu cele ***Trei dansuri româneşti*** de **Theodor Rogalski**, ce alcătuiesc ***Suita simfonică***, lucrare complexă, cu tablouri muzicale cuceritoare, ce valorifică original calităţile de excepţie ale autorului. Prezenţa fascinantelor dansuri, alcătuite pe baza unor teme din folclorul românesc şi aromân – ***Joc din Ardeal, Gaida*** şi ***Hora din Muntenia*** -, a adus un plus de inedit şi culoare în cadrul concertului; programarea lor constituie în opinia mea şi un omagiu adus lui Rogalski, care a fost o perioadă îndelungată (1930-1951) dirijorul Orchestrei Radio. Remarcabilă prin prospeţimea inspiraţiei melodice, prin rafinamentul înlănţuirilor armonice, prin varietatea ritmică şi impetuozitatea pe care o transmite, lucrarea cucereşte publicul din toate generaţiile. Versiunea plină de culoare, de farmec şi vitalitate, oferită de dirijorul **Horia Andreescu** şi **Orchestra Naţională Radio** a încântat şi a entuziasmat audienţa.

Centenarul Marii Uniri semnifică pentru istoria naţională încununarea aspiraţiilor de secole pentru unitatea românilor. De aceea, interpretarea unor fragmente extrase din banda sonoră a filmului *Mihai Viteazul* (regizat de Sergiu Nicolaescu), scrise de **Tiberiu Olah**, ni s-a părut foarte

potrivită. La prezentarea secțiunilor selectate din **Suita simfonică *Mihai Viteazul*,** alături de **Orchestra Națională Radio** a participat și **Corul Academic Radio,** condus de **Ciprian Țuțu.** Am admirat interpretarea de excepție a acestor fragmente, realizată cu profesionalism și dăruire de ansamblurile amintite, aflate sub bagheta maestrului **Horia Andreescu.** Muzicienii au reliefat cu măiestrie frumusețea melodică, originalitatea armonică (în care sunt percepute disonanțe datorate suprapunerilor de cvinte și unor înlănțuiri neașteptate), au conturat imagini contrastante, evocatoare pentru evenimentele la care fac referire. Interpretarea plină de culoare, de elan, și grandoare, oferită de dirijorul **Horia Andreescu,** de **Orchestra Națională Radio** și **Corul Academic Radio**, a încununat un eveniment cu profunde rezonanțe patriotice, care a entuziasmat audiența. **Horia Andreescu** s-a aflat timp de aproape două decenii la conducerea Orchestrelor și Corurilor Radio, în calitate de director artistic și dirijor șef. De aceea, prezența sa în Concertul Centenar ni se pare firească, onorantă și bine meritată.

Manifestarea artistică dedicată celebrării Centenarului Marii Uniri ne-a amintit îndemnul lui Rudyard Kipling ”să poți să umpli neîndupecatul minut cu valoarea celor 60 de secunde parcurse”. Muzicienii de pe scena Sălii Radio au reușit să sintetizeze în cadrul unui singur concert, aspirațiile de veacuri ale poporului român și un secol de muzică națională de cea mai înaltă calitate.

Carmen MANEA

O seară romantică

O muzică romantică de cea mai bună calitate, într-un weekend mohorât de decembrie este cea mai bună alegere care se poate face într-o capitală plină de atracții culturale. Orchestra Națională Radio, dirijată de Ryan Bancroft, a propus pentru seara de 7 decembrie a.c. două capodopere ale genului: *Concertul în mi mior pentru vioară și orchestră* de Mendelssohn și *Simfonia a VI-a “Patetica“* de Ceaikovski. Desigur, lucrarea de referință a reprezentat-o simfonia căruia dirijorul american i-a acordat un studiu aprofundat vizând toate aspectele în contextul cărora a fost scrisă această capodoperă. Istoria muzicii a înregistrat multe speculații cu privire la mesajul criptic sau non-mesajul pe care autorul a dorit să-l propună posterității, tocmai fiindcă dispariția sa, încă învăluită în mister, a lăsat câmp liber fanteziei exegeților. Ryan Bancroft (n.1989), proaspăt laureat al prestigiosului *Concurs Malko pentru tineri dirijori* din Copenhaga, al cărui vast repertoriu cuprinde absolut toate stilurile are o educație multidisciplinară pe care și-a desăvârșit-o la Institutul de Arte din California unde a studiat printre altele harpa,flautul, violoncelul și dansul…toate acestea favorizând o exteriorizare a expresiei artistice prin toate mijloacele. Este deci explicabil că aprecierile unanime se concentrează asupra "desfășurării cu maximă naturalețe a discursului muzical și a concentrării asupra unui foarte frumos contur imprimat liniilor muzicale ". În acest context mesajul Simfoniei nu a fost prea greu de descifrat chiar în absența unei inițieri, pentru că de la prima pagină a partiturii, în introducerea *Adagio* se afișează acea pantă cromatică descendentă considerată în Teoria afectelor ca *affectus tristitiae*, adică a sentimentului unei profunde tristeți. Acest desen va însoți mereu desfășurarea simfoniei căpătând anumite înfățișări și de undeva, din planuri îndepărtate își va trimite semnalele amenințătoare. Desigur, enunțul inițial este totdeauna vag, poate din cauza unei altfel de înțelegeri a acelui *pp*, care se referă la caracterul misterios mai mult decât la intensitatea sonoră. Prima mișcare evoluează spre *Allegro non troppo*, unde Ryan Bancroft a preferat o activare continuă a tempo-ului până la cel de-al doilea *Adagio* care face trecerea spre noblețea reținută a celei de a doua teme. În Dezvoltarea tumultoasă, dirijorul s-a implicat cu suflet și mai ales trup, printr-o gestică și mișcări ale staturii sale, toate extrem de expresive, în concordanță cu evoluția muzicii. S-a realizat astfel un admirabil punct culminant, dinamic, foarte dramatic care a pregătit revenirea superbei teme lirice, care în acest context a căpătat noi dimensiuni. În partea a doua (*Allegro con grazia*), în pofida caracterului de vals mai lent, Ryan Bancroft a mărit viteza de desfășurare, păstrând în background același sentiment al înfrigurării. Repriza, ceva mai așezată, a pregătit atmosfera oarecum festivistă a celei de-a treia mișcări, Scherzo *Allegro molto vivace* , care apare în viziunea dirijorului doar ca "euforia disperată de dinaintea catastrofei" anticipând oarecum Finalul. Cele cinci elemente constitutive ale scherzo-ului, așezate în țesături complicate au fost limpezite, Ryan Bancroft separându-le prin micro-spații, amplificând cumva retorica textului. *Adagio lamentoso* împlinește arcul lucrării în același spirit guvernat de Fatum și este construit pe structuri care păstrează pantele descendente, armonizate din ce în ce mai ambiguu. În ampla Coda tonurile devin tot mai întunecate pentru a pregăti stingerea discursului muzical în *pppp* dirijorul adoptând în final o atitudine statică, timp de mai bine de 30 de secunde, gest care se înscrie în aceeași retorică a liniștii justificând contextul shakespeare-ian *The rest is silence* (Restul e tăcere). Orchestra s-a lăsat antrenată cu vizibilă emoție în acest parcurs sonor pasional, traversat de trăiri contradictorii. Solo-urile partidelor de suflători au fost ca de obicei excelente primind aplauze la scenă deschisă.

Lucrarea concertantă, scrisă de Mendelssohn între anii 1838-1844 a fost interpretată de violonistul Sergiu Năstasă, cunoscut publicului românesc mai întâi din aparițiile sale scenice din perioada în care a activat în România și mai pe

Ryan Bancroft

urmă din prezențele orchestrelor grecești pe scenele românești la diverse festivaluri. Este un violonist cu mare experiență muzicală, orientată în ultimii ani spre muzica barocă fiind alături de dirijorul George Petrou în orchestra *Armonia Atenea*. Universul baroc este unul captivant și provoacă adevărate mutații în gândirea muzicală a interpretului tinzând spre extinse abordări istorice pe care le încadrează într-un stil personal. Sergiu Năstasă are un sunet foarte îngrijit, cameral, plăcut, care se pliază pe o tehnică violonistică influențată de stilul pe care îl cultivă și care nu a intrat în contradicție evidentă cu cerințele romantice ale scriiturii mendelssohn-iene. Cu toate că Sergiu Năstasă promovează și repertoriul contemporan, este evident că în asemenea cazuri se

recomandă adaptarea sonorității în funcție de aparatul orchestral, de scriitura autorului și de caracterul mișcării. Într-adevăr, finalul *Concertului în mi minor op.64*, *Allegro molto vivace* este de multe ori înțeles ca *Presto*, de unde eternele decalaje între solist și flaute..în fine, publicul a apreciat cu entuziasm această interpretare, iar bisul, selectat din *Partita a III-a în Mi* de J.S.Bach, BWV 1006b *Gavotte en Rondeau* agrementată la rândul ei cu ornamentele specifice epocii a reprezentat un moment aleasă delectare.

Corina BURA

Orchestra de Cameră Radio, dirijată de Tiberiu Oprea în concertul evocare Sabin V. Drăgoi

Serata muzicală găzduită în Studioul „Mihail Jora" miercuri 12 decembrie a.c. a oferit publicului motivanta întâlnire cu distinsa Orchestră de Cameră Radio care, sub conducerea rigurosului și talentatului Tiberiu Oprea, dirijor invitat, a interpretat cu acuratețe și expresivitate un program destinat în întregime unor creații ale lui Sabin V. Drăgoi, (n. 6 iunie 1894 - d. 31 decembrie 1968), compozitor, profesor, muzicolog, dirijor și folclorist. Concertul desfășurat cu prilejul împlinirii a cinci decenii de la trecerea lui Sabin Drăgoi în eternitate, - și a rememorării contribuției sale la afirmarea școlii românești de compoziție și muzicologie, a cuprins patru dintre cele mai importante lucrări camerale și simfonice ale sale: 1. *Divertisment sacru* compus în anul 1933 cu părțile intitulate *Iosif cel cu bun chip, Bine ești cuvântat, Doamne, În mormânt, viață, Mărire Ție*, 2. *Divertisment rustic* compus în 1929, *(Colindă, Doină, Bocet, Dans, Cântec de nuntă),* 3. Suita de *Șapte dansuri populare* – anul compunerii 1960, *(Socâcili, Fecioreasca, Ciobănească, Purtata, Cârligu, Roata* <*dansul*>*femeii, Jocul la cerb*) și 4. *Petrecere populară*- primă audiție absolută la București, la 10 decembrie 1950, *(După munci - voie bună, În jurul focului, Cântecul pândarului, Joc dintr-alt loc, A fost odată…, Întrecere lăutărească).* Interpretarea acestor lucrări a constituit un eveniment în sine, dublat, spre satisfacția publicului, de o altă reușită: prezentarea editării acestor lucrări tipărite ca urmare a colaborării dintre Biblioteca Județeană "A. D. Xenopol" din Arad și Societatea Română de Radio prin Orchestrele și Corurile Radio, parteneri care au programat din timp și cu mare atenție și responsabilitate concertul respectiv. Acest parteneriat a prevăzut interpreții îndreptățiți și dirijorul nimerit ca să interpreteze concertul, dar au parcurs și pașii necesari apariției noii formule editoriale a setului de compoziții care să fie distribuit tuturor filarmonicilor, conservatoarelor și liceelor de muzică din țară, precum și instituțiilor muzicale de peste hotare, din Chișinău, Szeged, Novi-Sad și Cernăuți. Concertul este încadrat aniversării Centenarului Reîntregirii ținuturilor românești, închinat rolului personalităților adunate la Arad pentru pregătirea Marii Adunări de la Alba Iulia la 1 decembrie 1918 și rolului Radiodifuziunii în afirmarea valorilor muzicale identitare românești. Dacă ascultătorii Radio România Muzical au putut urmări transmisiunea concertului în prezentarea realizatoarei de emisiuni Sorina Goia, publicul din sala Radio a avut surpriza să îi admire îndeaproape pe urmașii naturali, nepoți și strănepoți ai compozitorului Sabin V. Drăgoi. Ei au mulțumit organizatorilor evenimentului precum și Orchestrei de Cameră Radio și dirijorului Tiberiu Oprea - acesta implicându-se în descifrarea și transcrierea pentru tipar a partiturilor printre care compoziția simfonică „Petrecere populară". Evocându-și bunicul, urmașii au arătat cum Sabin V. Drăgoi compunea în liniște, în prezența lor, una dintre partituri fiind o melodie orchestrată pentru opera „Păcală". Aplauzele publicului după prima parte a concertului s-au întețit în aprecierea compozițiilor din a doua parte, transformându-se în bisări și trei chemări la rampă ale dirijorului în fața Orchestrei de Cameră Radio. Un aer de sinceritate, venerație, caldă și discretă pasiune a răzbit pe parcursul întregii serate muzicale din rândurile orchestranților, din mijlocul cărora dirijorul Tiberiu Oprea a dat măsura profesionalismului său dublat de profunda solicitudine în redarea spiritului compozițiilor lui Sabin Drăgoi, ajutat practic de șefii de partide și de colegii lor. O notă maximă protagoniștilor seratei, organizatorilor dar și publicului, care a ținut să fie prezent, martor ocular și auditiv la omagierea compozitorului român. Pliantul de sală a înlesnit în chip fericit luminarea valorii perene a vieții și creației artistice ale maestrului Sabin V. Drăgoi, culegătorul a peste 3.200 de piese folclorice, autorul printre altele, al operelor originale „*Năpasta*", "*Horia*", "*Păcală*", "*Kir Ianulea*", "*Constantin Brâncoveanu*", *Concertului pentru pian și orchestră, Rapsodiei bănățene*, al „*Monografiei muzicale a comunei Belinț. 90 melodii cu texte culese, notate și explicate, monografie însoțită de 30 coruri aranjate și armonizate după melodiile populare culese, notate și alese din comuna Belinț*" (Ediție anastatică îngrijită de Constantin-Tufan Stan, cu un studiu muzicologic al lui Constantin Catrina și un studiu lingvistic de Simion Dănilă, Editura Eurostampa, Timișoara, 2012), a cărților „*303 colinde din Banat și Ardeal*" și "*122 de melodii din județul Caraș*".

Pictură în ulei de Alexandru Popp, intitulată „Compozitorul Sabin Drăgoi," datată 1934, aflată la Muzeul Banatului, din Timișoara

Liliana Staicu și familia celui evocat

Aurelian POPA-STAVRI

Stil şi eleganţă la ONB

Centenarul Marii Uniri a stârnit mai ales în ultimele săptămâni o bogată activitate artistică (literară, muzicală, şi plastică). O mare parte din manifestări fiind destul de lesnicioase pentru ziarele şi revistele ilustrate ca şi pentru televiziuni. Au apărut portrete ale unor personalităţi implicate direct sau indirect in făptuirea ei, au fost dezbateri mai mult sau mai puţin izbutite, interesante expoziţii de fotografii şi picturi, au fost concerte culte şi populare, cele din urmă cam lipsite de autenticitate şi cu iz de ţuică fiartă şi mici... În fine au fost cam de toate pentru aproape toţi, având în comun cuvântul de ordine: admiraţi, admiraţi. Eu însă am tot aşteptat şi umblat după un spectacol convingător, de anvergură, pe măsura evenimentului, un spectacol care să mă satisfacă atât din punct de vedere artistic cât şi emoţional. Dar odată ajunsă în ultima lună a anului, aproape renunţasem gândindu-mă că poate vremea lui încă nu venise, când iată că Moş Niculae, în generozitatea-i proverbială mi l-a scos în cale tocmai de ziua lui. Şi mărturisesc că rareori în cariera mea am fost atât de impresionată şi uimită urmărindu-l. S-a numit "ROMÂNEŞTE" şi a constituit modul primei noastre scene lirice de a marca cu stil şi eleganţă Centenarul Marii Uniri. Desfăşurat într-un decor discret, fără flori, drapele şi simboluri ostentative; prezentat sobru, fără comentarii inutile, concertul-spectacol a cuprins o inspirată selecţie de lucrări ale unor compozitori români, reprezentativi pentru perioada respectivă-desigur mă refer la cei a căror creaţie s-a pliat pe profilul instituţiei în cauză: M. Negrea, Ciprian Porumbescu, Tiberiu Brediceanu, Filaret Barbu, Dan Dediu, Gherase Dendrino, Paul Constantinescu, Florin Comişel, Grigoraş Dinicu, Richard Stein, G. Grigoriu şi o gamă impresionantă de talente care le-a dat viaţă. Spuneam că ascultându-l am fost impresionantă şi uimită. Impresionantă de un prea plin de frumuseţe şi uimită pentru că de abia în seara zilei de 6 decembrie am înţeles ceea ce cu ani buni în urmă, o mare personalitate mi-a spus atunci ca o critică: "e prea multă muzică în partitura asta!". Aşa a fost şi acum. Prea multă muzică pentru o seară. Dar frumoasă, caldă, generoasă, nobilă si unică prin melodicitatea-i descriptivă; o muzică ce a adunat în notele ei şi istorie, şi geografie şi tradiţii răscolind auzul şi sufletele cu ceea ce ne caracterizează mai bine ca naţie: bunătate duioasă, melancolie neplângăcioasă, tristeţe fără tânguiri, doruri line dar adânci, veselie neţipătoare, un haz tandru, vigoare lipsită de trufie şi mândrie demnă. De câteva ori pe parcursul celor aproximativ trei ore cât a durat concertul m-am surprins lăcrimând. Şi uitându-mă oarecum jenată în jur am observat un cor de ochi umezi, care asemeni mie, nu mai reuşeau să-şi stăpânească tumultul emoţiilor dezăgăzuite în egală măsură de muzică, ca şi de interpretarea ei. Am auzit voci minunate: soprane, mezzosoprane, tenori, baritoni, artişti de-ai noştri care fac furori aici, acasă, ca şi pe marile scene ale lumii (Asineta Răducan, Marta Sandu, Remus Alazaroae, Laura Eftimie, Ştefan Ignat, Carmen Topciu, Simonida Luţescu, Lăcrămioara Cristescu, Alin Stoica, Florina Hinsu-Mariş, Vlad Miriţă, Dinu Iancu Sălăjanu, Iustinian Zetea, Florin Mariş-Hinsu, Lucian Corchiş). Am auzit un dirijor bun - Ionuţ Pascu cu apreciabile înclinaţii spre orchestraţii, am ascultat o talentată pianistă Ioana Maria Lupaşcu şi Orchestra simfonică a ONB vizibil înviorată. Mi-a plăcut nespus finalul primei părţi care i-a revenit departamentului de balet cu "Toaca" de Ion Maxim, o piesă specială care uneşte simbolic: NATURA, prin paltin - lemnul de rezonanţă aparte din care e făurită, IUBIREA faţă de Dumnezeu a unui popor creştin jertfelnic şi darnic, cu RECUNOŞTINŢA pe care o datorăm permanent eroilor neamului. "Toaca", lucrare realizată coregrafic în stilul personalizat de Ioan Tugearu sub forma unui balet bărbătesc, în amintirea celor neauziţi, victime, sfinţi, martiri prin care s-a salvat demnitatea neamului românesc. Revăzându-l acum l-am perceput ca pe un fascinant Grand Pas de deux susţinut de toacă în varietatea ritmurilor cu dubla-i semnificaţie (chemarea credincioşilor la slujbă sau atenţionare) şi dansul propriu-zis, cu un vocabular modern, viguros, în care clasicul curat şi graţios e încă prezent, amintindu-ne astfel că doar tradiţiile ne ţin conectaţi la trecut, un Grand Pas de deux tălmăcit cu har, sensibilitate şi sobrietate de către soliştii departamentului de balet (Bogdan Cănilă, Valentin Stoica, Vlad Toader, Sergiu Dan, Răzvan Cacoveanu, Marco Corcella, Alexandre Plesis, Stefano Nappo, Federico Ginetti). Concertul spectacol "Româneşte" de la ONB a adunat in el multe momente din tot ce a dat muzica mai bun în ultima sută de ani, răsfăţând publicul cu un prea plin de frumuseţe necăutată şi comori sufleteşti pe care asemeni Sfântului ce a patronat ziua, ca de altfel întreaga lună, le-a dăruit mai departe cu o bucurie nemăsurată. Şi totuşi… nu mă pot împiedica să gândesc că s-ar fi cuvenit şi potrivit de minune, măcar pentru începutul sau finalul actului II şi un fragment, fie el duet, solo sau ansamblu, din baletele lui Mihail Jora, atât de româneşti, pitoreşti, colorate şi pline de umorul zeflemist specific nouă. Sper că a fost doar o scăpare. În fine, spectacolul ROMÂNEŞTE din 6 decembrie de la ONB s-a distanţat de toate celelalte manifestări artistice prin ţinută, eleganţă şi demnitate. Frumos început de mandat pentru noua conducere, a dirijorului Răsvan Cernat.

Doina MOGA

A sosit şi timpul colindelor!

Absolvent al Universităţii Naţionale din Seul, Byoungdon Kang a obţinut masteratul la clasa de dirijat a maestrului Cristian Brâncuşi şi acum este doctorand al Universităţii Naţionale de Muzică bucureştene. În tentativa de a-şi construi o carieră dirijorală în România, nu doar seriozitatea şi eleganţa gesticii l-au apropiat de mentorul său, pe care îl apreciază la superlativ, ci şi afinitatea pentru creaţia muzicală autohtonă.

Dornic să-şi investească potenţialul într-o formulă creativă de asociere, Byoungdon Kang, alături de un grup de muzicieni profesionişti a conceput Korean-Romanian Art Association – pe scurt, **KoRoArt** – gândind-o ca pe o modalitate de a oferi unor culturi aparent atât de îndepărtate posibilitatea de a se intersecta în plan artistic. Iar un prim concert al ansamblului coral alcătuit din membrii **KoRoArt** – studenţi, doctoranzi şi tineri absolvenţi ai Universităţii Naţionale de Muzică – a avut loc în Aula Palatului Cantacuzino într-o geroasă după amiază de 9 decembrie, foarte potrivită, însă, pentru a "pătrunde", sensibil, spiritul viu al sărbătorii Naşterii Domnului.

KoRoArt a lăsat muzica să "vorbească" pe parcursul concentrat al unei ore de program care a cuprins, selectiv, câteva dintre cele mai reprezentative colinde şi cântece de

foto: Loredana Baltazar

Crăciun provenind, în majoritatea lor, din spaţiul românesc, pentru a dedica întreaga evoluţie concertantă centenarului Unirii. Perechi-perechi, s-au succedat într-un crescendo emoţional, *„O, ce veste minunată"* şi *„Plecarea magilor"* (Dimitrie Georgescu Kiriac), *„Minune prea mare"* (Paul Constantinescu) şi *„God rest ye Marry, Gentlemen"* (armonizare după o melodie tradiţională engleză), *„Domnuleţ şi Domn din cer"* (Gheorghe Cucu) şi colindul ucrainean *„Shchedryck"* (armonizat de Mykola Leontovych), *„Zimniaya daroga"* (*„Drumul de iarnă"* al lui Visarion Şebalin) şi colindul german *„Still, still, still"*, *„Vine Crăciunu' pe sară"* (Nicolae Ursu) şi colindul tradiţional spaniol *„Fuentecilla que corres"* (armonizat de Eduardo Cifre), *„The little drummer boy"* de Harry Simeone şi *„Noi umblăm şi colindăm"* de Mihail Bîrcă, pentru ca finalul să aparţină sugestivului titlu al lui Alexandru Paşcanu, *„După datini colindăm"*.

Respectând crezul de a-şi apropia ansamblul pe coordonatele unei aceleiaşi trăiri sensibile, Byoungdon Kang a construit acest traseu cu mişcări delicate dar ferme, îndreptăţind publicul să admire comuniunea aproape perfectă dintre muzicienii care i-au transformat, treptat, în sunet, intenţiile dirijorale. Ideea sa de a "aduce împreună" oameni şi culturi diferite în ambianţa sărbătorilor de iarnă a generat un parcurs sonor echilibrat, plin de căldură, conturând, relaxant, o atmosferă armonioasă. Puritatea cristalină a vocilor, omogen îngemănate, dicţia impecabilă pornind de la înţelegerea amănunţită a textelor (redate în original!), emisia vocală atent controlată, intonaţia, dinamica şi frazarea impecabil conduse în decursul acestor arhitecturi sonore aparent simple, au sudat aparatul coral, acordând balansul vocilor cu intervenţia solistică a Alinei Bosovici (din *„Still, still, still"*), şi cu acompaniamentul chitaristic al lui Paul Turcu (pentru *„Fuentecilla que corres"*). Am putea spune că sub bagheta dirijorului coreean fiecare miniatură corală s-a metamorfozat într-o bijuterie de valoare, şlefuită cu migală până în cele mai mici detalii.

Şi pentru că Byoungdon Kang s-a ataşat în mod deosebit de colindele româneşti, pe care le consideră cel mai aproape de perfecta îmbinare dintre sacru şi profan, cele două bisuri oferite numerosului public din Aula Palatului Cantacuzino – reluările extrem de expresive ale pieselor lui Nicolae Ursu (*"Vine Crăciunu' pe sară"*) şi D. G. Kiriac (*„O, ce veste minunată"*) – au încheiat, propriu-zis, concertul, anticipând bucuria sosirii marii sărbători.

Felicitări, **KoRoArt**, pentru această seară de debut, şi succes în împlinirea promisiunii de a deveni o constantă de suflet în angrenajul de evenimente artistice al capitalei!

Loredana BALTAZAR

Recital vocal-instrumental – Duo Manoleanu

În ultimul an calendaristic, am avut ocazia de a fi ascultat mai multe recitaluri ale duo-ului Bianca şi Remus Manoleanu care de fiecare dată au propus interesante incursiuni în lumea liedului contemporan universal şi mai ales românesc, prin intermediul cărora publicul a putut să descopere sau să redescopere frumuseţea muzicii vocale şi complexitatea stilistică a orientărilor ce au caracterizat ori caracterizează creaţia autohtonă din ultimii o sută de ani. Ştiam deci cam care vor fi coordonatele evenimentului ce a avut loc pe 17 decembrie 2018 în eleganta ambianţă a Aulei Palatului Cantacuzino sub egida Muzeului Naţional George Enescu, însă elementul aparte al manifestării care m-a şi atras a fost alcătuirea programului în care am regăsit lucrări aparţinând exclusiv unor compozitori români şi mai mult de atât unor creatori contemporani care încă desfăşoară o intensă activitate în acest plan al zămislirii unor veritabile bijuterii sonore.

Ca de fiecare dată când apar într-un recital, Bianca şi Remus Manoleanu nu au uitat să aducă un omagiu generaţiei „de aur" a compozitorilor români de la mijlocului anilor 1970, acum alegând să înceapă seria lucrărilor interpretate în cadrul evenimentului cu trei miniaturi de Theodor Grigoriu incluse în seria *7 Haikai – Dincolo de tăcere, drum de păsări*. Scrise pe versurile lui Şerban Codrin ce preiau principiile poeziei populare japoneze, cele *7 Haikai* ale lui Theodor Grigoriu impresionează prin măiestria cu care translatează în limbajul muzical ideea sublinierii şi dezvoltării unui simbol, unei imagini cu pronunţate tente metaforice. De altfel, chiar în cele trei miniaturi pe care le-am ascultat, *Turturеaua*, *Vulturul* şi *Privighetoarea*, mozaicul de sonorităţi şi de nuanţe viu colorate reliefate de voce şi pian contribuie la sugestia muzicală a celor trei păsări evocate, şi de această dată fiind de remarcat

capacitatea celor doi protagonişti de a pătrunde în cele mai rafinate subtilităţi muzicale şi poetice ale partiturii. Recitalul duo-ului Bianca şi Remus Manoleanu a continuat cu alte trei piese selectate dintr-un ciclu mai amplu, şi anume *Cântec înainte de a adormi*, *Cântecul aşteptării* şi *Cântecul obârşiei* din *Cântecele stihuitorului* de Adrian Iorgulescu scrise pe versurile lui Lucian Blaga. Compuse în timpul studenţiei, *Cântecele stihuitorului* reliefează unele dintre trăsăturile definitorii ale stilului lui Adrian Iorgulescu precum dozarea judicioasă a efectelor sonore, bunul gust muzical ori abordarea atentă a profilului muzical al fiecărei piese din cadrul ciclului. Cu o scriitură în care sunt prezente şi elemente polifonice, cele trei miniaturi interpretate de Bianca şi Remus Manoleanu într-o variantă dinamică şi de înaltă ţinută au fost un bun prilej pentru protagonişti de a ne reaminti versatilitatea lor interpretativă ce îi caracterizează, această trăsătură a duo-ului contribuind la excelenta marcare a alternanţei dintre abordarea muzicală şi cea poetică a momentelor de cânt şi respectiv de recitarea pură, ce amplifică contrastele dramaturgice ale pieselor. De asemenea, partitura lui Adrian Iorgulescu a fost cadrul în care am aplaudat frumoasa colaborare scenică a celor doi muzicieni, pianul dovedindu-se o dată în plus un discret şi rafinat însoţitor al vocii ale cărei resurse expresive sunt exploatate din plin.

La fel de definitorii pentru stilul compozitorului au fost şi particularităţile piesei *Lumină* din ciclul *Mozaic* de Ulpiu Vlad în care am regăsit, aşa cum sugerează chiar titlul miniaturii, unul dintre veritabilele leit-motive ale creaţiei lui Ulpiu Vlad: lumina. Văzută ca un element generator al sunetelor, lumina l-a însoţit pe compozitor în mai toate perioadele creatoare, fiind punctul de pornire pentru pagini sonore elegiace, meditative şi lirice în care discursul pune în prim-plan importanţa luminii atât din punct de vedere fizic cât mai ales spiritual. În miniatura vocală interpretată de Bianca Manoleanu cu o deosebită expresivitate şi cu un rafinament al frazărilor deja recognoscibil pentru cunoscători, muzica lui Ulpiu Vlad este una vibrantă, cu o alură atemporală în care se remarcă autenticitatea melopeei şi a ritmurilor ce urmăresc specificul limbii române şi preiau anumite caracteristici ale etosului folcloric. De asemenea, în varianta lor interpretativă, Bianca şi Remus Manoleanu au surprins şi acea predilecţie spre explorarea diverselor stări de spirit emoţionale dovedită de compozitor de-a lungul timpului precum şi echilibrul dintre modernul armoniei şi al scriiturii şi sorgintea neoromantică a liniilor melodice.

Următorul moment muzical a adus în prim-plan lucrarea *Nelinişte II* de Dan Dediu, care a reliefat preocuparea compozitorului de a surprinde şi în spaţiul muzicii vocale expresia unor stări umane paroxistice, mult mai sugestiv exprimate prin intermediul cuvântului aşezat pe melodie. De aceea, partitura a reprezentat o provocare pentru Bianca Manoleanu care a dovedit din nou o foarte bună ştiinţă a extragerii celor mai profunde sensuri ale muzicii lui Dan Dediu, în care răzbate tocmai acel tumult interior nestăvilit al naturii umane ce face ca în opusul ascultat ludicul atât de caracteristic compozitorului să fie înlocuit de un anumit cinetism muzical, o alură mai degrabă interiorizată a liniilor melodice şi de un profil sonor mai degrabă simbolic. Excursul vocal intens al sopranei a fost completat cu rafinament de intervenţiile succinte ale pianului ce au constituit veritabile comentarii sonore asupra semnificaţiilor versurilor şi au potenţat expresivitatea acestora.

Recitalul a continuat apoi cu poemul *In vestigilis Ovidii* de Daniela Cojocaru ce prezintă într-o viziune componistică vibrantă şi originală mesajul poetului aflat în exil iar din punct de vedere muzical, pune în evidenţă deopotrivă calităţile vocale şi actoriceşti ale interpretei, alternanţa dintre momentele cântate şi cele recitate subliniind complexitatea personalităţii artistice a Biancăi Manoleanu, care de fiecare dată reuşeşte să ne încânte şi în momentele de factură teatrală pe care le include în recitalurile sale. La fel de impresionantă este şi adaptabilitatea muzicală a sopranei care poate trecere rapid de la lucrări interiorizate la pagini expansive şi luminoase sau invers, aşa cum a dovedit şi în cadrul evenimentului din 17 decembrie, când după nostalgia poemului compus de Daniela Cojocaru, Bianca Manoleanu ne-a introdus în lumea dominată de vibraţia unui calm superior a micro-ciclului de lieduri *Înteleptul şi poezia* scris de Dan Buciu pe fragmente din catrenele lui Omar Khayyam.

Ultimele trei creaţii incluse în programul evenimentului ne-au reliefat tot atâtea posibile înveşmântări ale discursului muzical contemporan care poate fi încadrat unor orientări stilistice diverse. Astfel, *Elegii* de Irina Hasnaş

Bianca Luigia şi Remus Manoleanu

foto: Mădălin Stănescu

pe versuri de Nichita Stănescu ne-a oferit un moment în care muzica originală bazată pe îmbinarea motivelor vocale diverse cu acompaniamentul pianistic creează momente emoţionante presărate cu efecte estetice particulare, ciclul *Clipe* (*Ninge*, *Noapte de iarnă*, *Prin zăpadă*) de Dan Bălan a construit o atmosferă tipică anotimpului rece în care am regăsit inclusiv fine aluzii la sonurile vechilor colinde autohtone introduse în deja cunoscutul limbaj dominat de unitatea vers-melodie specifică lucrărilor compozitorului, iar ciclul *Lu Mi Dum* (*Imagini de luni*, *Poema de Miercuri*, *Visul de duminică*) scris de Darie Nemeş Bota a construit finalul recitalului în sonorităţile expresive ale unui discurs muzical dominat de fine tuşe umoristice şi de melodica minimalistă ce le-a permis celor doi protagonişti să realizeze o variantă interpretativă dinamică a acestor miniaturi vocale.

Încheiat aşadar în nuanţe fin umoristice şi în sonuri mai degrabă tipice stilului postmodern, recitalul susţinut de Bianca şi Remus Manoleanu s-a dovedit a fi o nouă pledoarie, la sfârşit de an, a celor doi artişti pentru liedul contemporan românesc în care pot fi încă descoperite veritabile bijuterii sonore şi care poate constitui în continuare un teren fertil pentru creatorii ce doresc să-şi valorifice şi latura mai lirică, mai poetică a personalităţii lor artistice.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

Un recital de excepție

Cuplul de excelenți muzicieni și matrimonial totodată, pianistul **Remus Manoleanu** și soprana **Bianca Luigia Manoleanu** au oferit în seara zilei de 17 decembrie 2018, la Aula Palatului Cantacuzino, un admirabil recital rezervat în exclusivitate lucrărilor de compozitori români, momentul de artă pe toată durata sa fiind urmărit cu un real interes de publicul prezent în ciuda furtunii de zăpadă care se abătuse atunci asupra Bucureștiului.

Am ascultat la început, din creația lui **Theodor Grigoriu**, liedurile ***Dincolo de tăcere***, ***Turturеaua***, ***Vulturul*** și ***Privighetoarea*** din ciclul *7 Haikai* pe versuri de Șerban Codrin, quasi miniaturi elaborate atent și cu anumită impetuozitate. Există aici farmec, există și o derulare filmică de imagini caracteristice desprinse mai mult sau mai puțin din sugestia oferită de versuri.

Un moment de vârf a fost celebrarea de către **Adrian Iorgulescu** a unor poeme de Lucian Blaga din Ciclul *Cântecele stihuitorului*, respectiv ***Cântec înainte de a adormi***, ***Cântecul așteptării*** și ***Cântecul obârșiei***. Compozitorul a accentuat valorile de expresie și a creat climatul muzical potrivit cu care să drapeze versurile marelui poet.

Ulpiu Vlad cu ***Lumină***, din ciclul *Mozaic*, este o jerbă strălucitoare de sonorități vocale și pianistice, totul ca o vocaliză a spiritului înalt și egal doar cu el însuși. Performanța componistică este aici pe traiectorii de mare artă.

Dan Dediu cu ***Neliniște II***, versuri de Leonid Dimov, a demonstrat voltele sale tinerești într-o atmosferă considerabilă ca emoție întrucumva în tragic, dar descrisă cu talent și cu erudiție de specialitate.

Poemul ***In vestigiis Ovidii***, de **Daniela Cojocaru**, pe texte din opera marelui poet latin Publius Ovidius Naso se definește a avea suflul unui autentic monolog de operă cu texte vorbite și cântată în evocarea unor scene din realitatea tărâmurilor de aici ale Pontului Euxin de acum două milenii, într-o viziune componistică surprinzătoare și convingătoare cu toată drama implicit și clamată.

Cu o dispoziție muzicală foarte proprie, **Dan Buciu** a creeat în microciclul ***Înțeleptul și poezia***, pe catrenele de Omar Khayam, un univers desfășurat cu distincție și lirism într-o dinamică a metaforei care pentru a fi nu este obligatoriu să fie localizată.

Elegii de **Irina Hasnaș**, pe versuri de Nichita Stănescu, are conturul poematic evident. Compozitoarea simte vibrația textului literar, și avem aici simbioza de liant al adevărurilor unificatoare ale acestor arte.

Dan Bălan este autorul ciclului ***Clipe*** pe versuri de Otilia Cazimir, cu părțile ***Ninge***, ***Noapte de iarnă*** și ***Prin zăpadă***, o iarnă magică, plină de frumuseți, scintilații și visare pe pământ și pe bolta stelară, cu Luna într-un unghi foarte deschis.

Ciclul ***Lu Mi Dum*** de **Darie Nemeș Bota** pe versuri de Răzvan Ropotan, cu titlurile ***Imagini de luni***, ***Poema de miercuri***, ***Visul de duminică*** este o joacă cu iscusințe detectabile compozițional, cu energiile celor pentru care vârsta lor biologică este mai mică decât vârsta lor calendaristică. Sunt aici remisii abisale realizate cu o tehnică determinantă. Sunt motivații în succesiune, de natura momentului când te trezești dintr-un coșmar și vezi că lumea reală este bună și îndatoritoare.

Darie Nemeș Bota păstrează un ductus de climat urban contemporan elocvent și spectaculos deopotrivă.

Soliștii acestui recital – pianistul Remus Manoleanu și soprana Bianca Luigia Manoleanu - au dat prioritate sonorității îmbinate cu liniile melodice și evenimențiale din partituri, pe care ei le-au transpus în spectrul auditiv cu talent evident și cu un instinct interpretativ inteligent și nobil, determinând o atmosferă înțesată de o surprinzătoare vigoare și de continue omagii fraternale.

Mircea ȘTEFĂNESCU

Muzică de cameră românească

În stagiunea prezentă a concertelor și recitalurilor derulate sub sigla Muzeului Național George Enescu, vineri 12 decembrie 2018, la Aula Palatului Cantacuzino, au apărut **pianista Mădălina Dănilă** și **violoncelistul Mircea Marian**, ale căror evoluții interpretative au fost primite cu interes și expresii de admirație din partea publicului exigent, dealtfel.

Programul a cuprins creații componistice românești ale unor autori din generații diferite, cât și deosebiți prin mesajele conceptuale pe care le comportă partiturile lor. Dar asta a fost ținuta acestei seri de muzică de mare valoare și revelanță în succesiunea momentelor de regulă memorabile.

Am ascultat inițial ***Blow the trumpet, Ring the bell, Break the Bow*** – în engleză în original – de **Vlad Răzvan Baciu**, în care interpretul solist a fost violoncelistul Mircea Marian. Avem aici o desfășurare sonoră bine construită, punctată uneori cu haz și voioșie într-un climat de bună dispoziție. Violoncelistul Mircea Marian s-a lăsat cu totul antrenat în acest context de natură practic teatrală, care instrumental i-a dat posibilitatea să exceleze în mod virtuoz și inteligent.

Mădălina Dănilă, Mircea Marian

Melisme de **Irina Hasnaș**, a fost redată în interpretarea pianistei Mădălina Dănilă în contururi sensibile și evocatoare, și cu artă de maestru bijutier.

Meditații și isonuri pentru violoncel și bandă de **Roman Vlad** este o revărsare de vibrații în incinte gigante în care există și ecouri, vibrații și ecouri care se îmbină unele cu altele, pulsații care se topesc unele în altele și nu dispar, ci își continuă răsunetele de fine intarsii în spațiul auditiv care ne este propriu. Această compoziție de Roman Vlad este sinonimă cu succesul, după cum succesul la el este sinonim cu reușita de noutate credibilă.

Pe scena Aulei Palatului Cantacuzino

Suita ***Crochiuri pentru pian*** de **Dan Bălan** are episoade interesante cu realizări deosebite în cadrul unor forme nicidecum extinse. Mădălina Dănilă a dovedit şi cu acest prilej bogăția sa de expresii şi de posibilități specific pianistice, până la nivelul la care putem spune că a ivit un nou concept de lucru pe claviatură. Ca într-o paranteză, arătăm că pianul poate fi tratat ca un instrument de percuție sau unul care are în memoria lui amplorile felurite ale orgii, cu care se înrudeşte. Ori Mădălina Dănilă are în pian un confident, un fel de prieten pentru ceea ce trebuie să facă în muzică.

Adrian Iorgulescu în piesa ***Improvizație pentru violoncel*** impune instrumentistului solist realizarea unei superioare construcții sonore în care linia de concert este prioritară. Sunt momente admirabile de ton epic, sunt multitudini de gesturi senioriale care se învederează ca o şansă rară pentru acest titlu de a intra în repertoriile tradiționale ale violoncelului.

Poemul lui **Ulpiu Vlad** ***Privind sunetele florilor***, pentru violoncel şi pian, are constituența de clasic şi contemporan de înaltă condiție, într-o infuzie şi profuzie de frumuseți cu frecvente aduceri aminte de muzică românească, nu ca citat, ci ca esență.

Ulpiu Vlad îmi pare că are capacitatea unora din vechime despre care se spunea că tot ce ating se transformă în aur, iar în compoziția muzicală el are acea impozanță sublimă care nu poate fi nici infirmată, nici refuzată.

Mircea ŞTEFĂNESCU

Dincolo de colind, îndrumați de zece tineri compozitori

12.12 – O zi într-adevăr de iarnă, în temperatură şi în sunet: m-am alăturat, la sala *George Enescu* a Universității Naționale de Muzică Bucureşti, unui public surprinzător şi îmbucurător de numeros în descoperirea unor posibile lumi *dincolo de colind* – de altfel titlul concertului în cauză, un proiect proaspăt, binevenit şi necesar în peisajul muzical actual, suprasaturat de aceleaşi sonorități / muzici an de an, în apropierea sărbătorilor.

Ansamblul SonoMania (dirijat de Simona Strungaru, având în componență pe Raluca Stratulat – vioară, Valentin Ghita – oboi, Mihai Pintenaru – clarinet, Tamara Dica – violă, Eugen-Bogdan Popa – violoncel, Mihai Murariu – pian, Diana Rotaru – director artistic) unul dintre cele mai active în muzica nouă, a interpretat piesele a zece tineri compozitori cu personalități muzicale clar diferite, ce au propus, fiecare, o reimaginare a colindului (subtitlul concertului fiind ,,Variațiuni contemporane pe colinde româneşti adunate de Béla Bartók''). Totodată, a fost un prilej de ,,înfrățire'', căci au participat atât compozitori bucureşteni cât şi clujeni (A. Băcan, Aron Torok-Gyurko, Sebastian Țună şi Alexandru Ştefan Murariu).

Variațiuni de colind(d)at, pentru oboi, clarinet, violă şi pian propune şase ipostaze diferite ale colindului interpretat, pornind de la varianta originală (ce reprezintă Tema). Deşi variațiunile au caractere diferite, nu sunt complet separate: există o continuitate – cu atât mai interesant rezultatul şi cu atât mai atent parcă te ține. **Aurelian Băcan** (deopotrivă clarinetist şi compozitor) mânuieşte condeiul componistic cu iscusință şi bucurie iar forma de *variațiune* aduce în lumină versatilitatea compozitorului. ,,Muzica reuşeşte să aducă împreună clasicul, folclorul şi contemporanul'' – cele trei se află într-o îmbinare inteligentă şi organică. Un spațiu al contrastelor – încununat de un bun simț al echilibrului -, piesa aduce împreună stări diferite, forță, delicatețe, virtuozitate, iar relația dintre ele e condusă ireproşabil. Plină de culoare, rămâne captivantă de la început până la sfârşit şi aş putea să o reascult de oricâte ori.

Energică, efervescentă, *Reconstruction* pentru vioară, violoncel şi pian, ,,operează cu structuri melodico-ritmice distincte ale materialului original, prelucrate spre crearea unei noi arhitecturi sonore''. Contrastul principal provine din alăturarea a două elemente puternice: ritmicitatea plină de vitalitate, aproape percusivă (ce poate aminti puțin de acel ethos *barbar* pe care îl găsim la Bartók uneori) şi, conform autorului **Bogdan Pintilie**, şi momentele foarte melodice (într-un mod dramatic, aproape *Romantic*). Tânărul compozitor are un talent aparte pentru momente pregnante ritmic, pe care vrei să le reasculți, pentru *patternuri* (tipare, module) ritmico-melodice care te ,,prind''.

Într-un alt registru al viziunii, *weave.tear* pentru clarinet, vioară, violă şi violoncel de **Alexandru Sima** creează un spațiu aparte, al prezenței şi al prezentului. Desfăşurarea e mai lentă, alunecoasă, într-o continuitate a proceselor transformaționale. Autorul şi-a propus ca punct de pornire nu colindul în sine, ci posibilitățile acustice ale instrumentelor (rezonanța naturală, detalii timbrale); dar pe parcurs ,,colindul ajunge să se releve în piesă prin variațiuni succesive'', ,,prin scriitura (...) transparentă sau dimpotrivă încărcată de reziduuri sonore''. Încă de la început se arată un remarcabil rafinament al tratării sunetului, fiecare notă fiind o lume cu personalitatea proprie; dantela timbrală e țesută cu grijă, parcă nu sunt două sunete la fel... (dar unde se termină unul şi începe altul, nu poți spune cu precizie). Filigranul texturilor, țesăturilor parcă cere numeroase revederi pentru a putea cuprinde totul. M-a ținut (şi nu doar pe mine) cu sufletul la gură şi cu respirația tăiată – chiar sunetele par a se forma ținându-şi respirația.

Contrastul absolut, *Luminous*, pentru vioară, violă şi violoncel, de **Sebastian Androne-Nakanishi** aduce atât o abordare ceva mai *clasică* din punct de vedere al limbajului muzical folosit (rezultatul sună atât de familiar încât ai putea crede că e vreun trio de coarde deja ,,consacrat'' – nu e de rău, căci autorul a găsit echilibrul dintre familiaritate şi interes pentru ce urmează, iar o anumită virtuozitate e vizibilă în orice gen muzical şi/ sau estetică pe care le-ar aborda). La bază se află ,,prelucrarea unei *întocmiri pentru pian la patru mâini*, realizată de Bartók, a unui colind românesc cules de el''. Finalul mi s-a părut puțin straniu, dar trebuie menționată şi *bucuria* care pare să străbată partitura şi scena către auditoriu – efectul de *luminos* a fost obținut!

Rămânem în zona viziunii relativ ,,clasice'' cu următoarea piesă, *Let it Ring*, pentru oboi, clarinet şi pian, de **Vlad Răzvan Baciu**. Regăsim o prezenţă cât se poate de clară a colindului original. Pasajele motivice ,,călătoresc'' în registre diferite şi, deşi există elemente de *contemporaneitate*, ethosul colindului emană în fiecare moment al piesei. Mi-a plăcut în mod deosebit îmbinarea celor trei instrumente, ale căror timbralităţi au adus acea claritate şi puritate ce se potrivesc *colindului*.

Am continuat pe un *Plai de munte*, pentru ansamblu, de **Aron Torok-Gyurko**. Atmosferică, extrem de dilatată temporal, rarefiată, pregăteşte tensiuni din tăcere şi naşte aglomerări din ceaţă; elementul primordial e pauza - nu complet tăcută, ci peste rezonanţa unor efecte subtile (câte un sunet în nuanţă mică, un efect percusiv de coardă, un atac direct pe corzile pianului). Lucrarea are ca punct de pornire prima piesă din caietul *Melodii de colinde româneşti pentru pian* de Bartók. Numele (,,Plai de munte'') e sugestiv şi justifică cu atât mai mult încadrarea cinematică. Începe cu melodia-temă, aşezată pe un ,,strat'' de ecouri, dar în urma primei izbucniri urmează prea curând pauza şi rarefierea, pe care le-aş fi simţit mai coerente dacă apăreau mai târziu. Rupturile şi fragmentaritatea se păstrează apoi, devin un element în sine. ,,Muzica este doar o reflexie difuză a melodiei, microunităţile acesteia fiind transformate şi redistribuite într-un spectru sonor contemporan. Câteodată apar fraze întregi, câteodată un gest scurt sau chiar doar un interval caracteristic, pas cu pas conturându-ne amintirea colindului.'' Aşadar senzaţia că ar lipsi acea logică muzicală obişnuită poate fi semnul unei logici onirice, pe de o parte, dar şi a unei desfăşurări cinematice, pe de alta, în care devenim participanţi prin imaginarea spaţiului pe care piesa îl creează, unde fragmentele de amintiri sunt ca feţele unui cub rubik (individuale dar legate, cu posibilitatea de a fi mişcate). Per total, am fost captivată, a creat o atmosferă aparte, convingătoare.

Îndrea, pentru ansamblu, a fost următorul pas *dincolo de colind*. **DanDe Popescu** a dezvăluit o muzică emoţionantă şi expresivă, deopotrivă tensionată: ,,O rezonanţă a colindului *Creşte-mi, Doamne, creştiu*, armonizat de Bela Bartok, un ecou ce se tot naşte din nimic şi se zbate să nu piară mereu, mereu... (...). Lucrarea se construieşte lent, unitar, printr-o permanentă căutare''. Elementul-surpriză, de forţă: în urma expunerii (şi recompunerii) temei, notele de final continuă, ca infinit, într-un foarte lent glissando descendent, un efect fantastic şi neaşteptat, dar condus extrem de bine şi de pregnant; din păcate îl pot exprima prin cea mai nepoetică ilustrare: un claxon lichefiat. Acel *acord* (sau *suprapunere* de acorduri, în trafic) disonant, cromatic, dar nu violent, ci subtil – şi deopotrivă apăsător, subliminal. (Sigur, apoi structurile se vor dinamiza în raţiunea naraţiunii muzicale şi forma se va împlini firesc). Una din piesele care mi-au rămas în minte în urma concertului.

Perpetuum, pentru oboi, clarinet, vioară, violă şi violoncel, de **Sebastian Ţună** a venit cu o stare de înviorare *buclucaşă*, ludică. Pornind de la colindul *Trei crai de la răsăritu* piesa relevă o serie de zece variaţiuni. Când pointilistă, când în zig-zaguri tremollate sau în glissandi de pescăruşi, piesa pare a proiecta o dimensiune grafică, vizuală. De apreciat prezenţa unui detaliu simpatic – pizzicato bartokian (un pizzicato foarte dramatic, pe instrumentele de coarde).

Un moment perfect hibernal în care domină zăpada şi contemplarea, *Colind-meditaţie* pentru oboi, clarinet şi trio de coarde, de **Alexandru Ştefan Murariu** are la bază poate cel mai frumos şi mai profund dintre colindele propuse, a şasea miniatură a culegerilor, care îşi are originile în colinda *Pă dealu cu stânjenile*; piesa ,,urmăreşte conturarea unei imagini firav distorsionate a citatului, învăluită de ecoul rezultat din discursul muzical eterofonic''. În mod aparte delicată, lucrarea are o sclipire specială de expresivitate. Totul se întâmplă în nuanţe mici, prin ecouri suprapuse, ca şi cum sursa e undeva departe, sunete şi imagini suprapunându-se propriilor gânduri care se desfăşoară în ritmul propriu, moderat.

Cea din urmă piesă îi aparţine celui mai tânăr dintre compozitori, Andrei Petrache (actualmente în anul II al studiilor de licenţă la UNMB). *Colindomania* porneşte prin redarea atmosferei expresive tipice unei colind (...) apoi (...) părăsirea graduală a acestei zone a echilibrului perfect consonant, intrând în tumultul concret al zilelor noastre (simbolizat prin asimetrie, instabilitate formală, disonanţă).'' O piesă foarte reuşită (desigur este cazul şi pentru celelalte, dar inevitabil găsesc cu atât mai lăudabil venind din partea unui atât de tânăr compozitor), plină de vivacitate, cu toate ingredientele aflate în proporţiile adecvate. Ritmul aksak predomină iar prezenţa atât de palpabilă a materiei colindului original şi spiritul plin de vervă fac din lucrarea de faţă încheierea ideală a unui concert atât de plin şi de interesant.

Un proiect îmbucurător al cărei propunere e o sursă de veritabilă inspiraţie. De menţionat şi coerenţa întregului, potrivirea atentă a pieselor şi a ordinii în care s-au desfăşurat, arcul de familiaritate aşezat la deschidere şi la închiderea porţii spre tărâmul (sau tărâmurile) *dincolo de colind.* (Păşind afară am aflat ce e *dincolo*: fulgi mari de nea se-nveseleau spre creştetele noastre, o proaspătă ninsoare adusă poate de incantaţiile şi încântarea unor noi colinde).

Irina VESA

Manifestare artistică omagială la Casa Universitarilor

Recitalul de muzică românească - ***Centenar România Mare -***, prezentat la Casa Universitarilor în 11 decembrie 2018, i-a avut ca protagonişti pe soprana **Alina Bottez** şi pianistul **Ieronim Buga.** Programul evenimentului artistic cu conotaţii speciale, a inclus piese din repertoriul muzical românesc pentru voce şi pian, scrise de compozitorii Tiberiu Brediceanu, Nicolae Bretan, Dumitru Capoianu, George Călinescu, Paul Constantinescu, Gheorghe Dima, Felicia Donceanu, George Draga, Sabin Drăgoi, George Enescu, Alexandru Flechtenmacher, Mihail Jora, Carmen Petra Basacopol, Valentin Teodorian şi Ştefan Zorzor, pe versurile poeţilor Vasile Alecsandri, Tudor Arghezi, Carmen Sylva, Nina Cassian, Dimitrie Ciurezu, Mariana Dumitrescu, Victor Eftimiu, Mihai Eminescu, Ion Pillat, Marin Sorescu, George Topârceanu şi Vasile Voiculescu. Recitalul de înalt nivel artistic s-a bucurat de interesul unui număr mare de spectatori, care au apreciat în egală măsura profesionalismul interpreţilor cât şi valoarea şi diversitatea repertoriului. Aşa cum era menţionat în programul de sală, evenimentul a fost ”dedicat tuturor marilor compozitori şi poeţi români”. Am ascultat 22 de piese pentru voce şi pian scrise de cei mai reprezentativi compozitori români de ieri şi de azi şi 2 lucrări pentru pian solo (*Preludiu* şi *Adagio* din *Suita în stil vechi op. 3*

Ieronim Buga, Alina Bottez

foto: Monica Drăgulescu

de George Enescu). Spaţiul nu ne permite să facem o analiză detaliată a evenimentului. Ca notă generală, apreciem colaborarea artistică excelentă a celor doi interpreţi. Soprana Alina Bottez a demonstrat şi cu această ocazie tehnica impecabilă şi calităţile sale muzicale de excepţie, preferinţa pentru repertoriul de lied, precum şi profunda cunoaştere a repertoriului abordat. Pe întreg parcursul recitalului, am admirat varietatea imaginilor artistice şi a sentimentelor pe care artista le-a întruchipat cu dezinvoltură şi sinceritate. Într-un scenariu bine gândit, imaginile cuceritoare, pline de vigoare şi strălucire au alternat cu momente de intensă expresivitate şi de nobleţe spirituală. Ceea ce a impresionat în mod deosebit a fost capacitatea minunatei interprete de a schimba diapazonul stărilor sufleteşti şi a crea tablouri muzicale contrastante, pline de culoare, de fantezie şi poezie. Cele trei piese scrise de Mihail Jora pe versuri de Ion Pillat, Tudor Arghezi şi Mariana Dumitrescu - ”Veveriţa”, ”Păstrează” şi ”Lupii” – au fost tot atâtea prilejuri de a întruchipa personaje şi sentimente diverse, de a dezvălui sensibilitatea şi virtuozitatea specifice, cultura muzicală şi talentul actoricesc. La fel s-a întâmplat în cazul reliefării bogăţiei expresive şi a particularităţilor stilistice din lucrările scrise de George Enescu (”Doină” şi ”Maurerlied”), Carmen Petra-Basacopol (Rugăciune” şi ”Meşterul Manole”, nr.2 ”Perspectivă”) sau Felicia Donceanu (”Paşii” şi ”Bâlci în Aldebaran”). Am apreciat la fel de mult interpretarea creatoare, de înalt nivel artistic a liedului ”Luna s-a suit” de Ştefan Zorzor (pe versuri de T. Arghezi), piesă complexă, de mare profunzime, prezentată în primă audiţie absolută. Prestaţia artistică elevată, plină de fantezie şi culoare, de pe tot parcursul recitalului Alinei Bottez, stă mărturie pentru colaborarea fericită dintre intuiţie şi erudiţie, dintre imaginaţie şi inteligenţă. Prin şlefuirea migăloasă a detaliilor, cu pasiunea şi harul ce-i caracterizează, anumiţi artişti aprind lumini în unghiuri considerate până la ei ascunse ori întunecate. Am admirat remarcabilul simţ al frazării, rafinamentul cântului, expresia poetică aparte, ce are darul de a revela laturi temperamentale puternice şi o spectaculoasă combustie interioară. În încheierea evenimentului muzical omagial, Alina Bottez (îmbrăcată într-un superb costum românesc) i-a invitat pe spectatori să cânte împreună cu ea şi pianistul Ieronim Buga, ”Hora Unirii”. A fost un moment de emoţie, de solidaritate şi entuziasm, în care toţi cei prezenţi şi-au manifestat la unison ataşamentului pentru istoria patriei şi valorile ei culturale.

Carmen MANEA

În căutarea colindului pierdut: Xolinde, SFolinde, LOLinde

Xolinda, SFolinda şi LOLinda sunt trei *personae*, trei aspecte explorate pe scenă de către artistul Irinel Anghel: una violentă, agresivă, iubitoare de *noise*, una bizară şi fragilă, atrasă de ecouri, sonorităţi topite, metalice sau aerate, şi una copilăroasă, jucăuşă şi seducătoare, care gângureşte pe limbi inventate. În seara de 15 decembrie, la mereu-primitorul Club al Ţăranului, cele trei personaje s-au transformat în trei genuri de colind, într-un concert inedit care şi-a propus, după cum mărturiseşte creatoarea conceptului, ca într-o perioadă invadată de colind “să atragă atenţia asupra lui, evitându-l”. *Xolinde, SFolinde, LOLinde – Damn you Autocorrect!* porneşte de la premisa amuzantă a *erorii* ca punct de plecare al creaţiei, propunând un *playlist* care cotrobăie prin cotloanele postmodernismului, suprarealismului şi *noise*-ului, parodiind în acelaşi timp “hituri” ale muzicii de sezon. Grupul de artişti experimentali, compus din muzicienii Irinel Anghel, Călin Torsan, Darie Nemeş Bota, Bogdan Frigioiu, Matei Gheorghe, Vasile Gherghel şi artistul video Alexandru Maxim, s-au asortat nu numai prin culoarea roşie a vestimentaţiei, crăciunistică şi sângerie, dar şi prin coeziune, coerenţă şi entuziasm: un grup de exploratori inteligenţi şi foarte pasionaţi de ceea ce fac. Trec rapid prin *playlist*: *Jungle Bells* a deschis seara cu o invocaţie la ciocane care, ca nişte toace zurlii, au purificat şi pregătit terenul pentru intrarea artiştilor în scenă. *Pe la case Aura* a propus un duet între capricioasa LOLindă, cu un discurs îngânat în nuanţă foarte mica, şi straşnica tobă improvizată dintr-un practicabil de către Călin Torsan, care bubuia netulburat prin sală. *Linu-i plin* a dezlănţuit un moment de *noise*, cu voce (Irinel), chitară electrică (Bogdan Frigioiu) şi clarinet ucigător de urechi (Torsan). *Noisy Night. Do you fear what I hear?* a suprapus pe rând fluiere ornamentate şi o drâmbă într-o textură de “folclor imaginar” din ce în ce mai agresivă. Momentul meu preferat din concert: *Colindiţa nu-i mai mută*, cu o solistă vocală legată la gură care mârâia pe un fundal de claxoane şi zgomote urbane, acompaniată de un bici şi de o melodie delicată şi punctualistă la chitară. Al doilea moment preferat: *Santa Paper. Lângă foi v-alăturaţi*, un imn al hârtiei de împachetat sezoniere, o polifonie de folii, celofane, stanioluri şi altele asemenea. *Xmissa în FalalaLa* a pus în evidenţă trio-ul de voci, Irinel, Călin şi Darie, care au intonat nişte vaiere lente, marcate din când în când de strigături incantatorii. *Let it Ler! Bottles all the way* a reintrodus-o pe LOLinda acompaniată de un coral de sticle, iar *Colindark*, climaxul concertului, a produs cel mai amuzant moment al serii: arhetipalul “Ler” răcnit din toată puterea de tot grupul. Epilogul, *Rudolf and the Black Swan.... The Black Snow*, a readus ciocanele-toace pe un fundal video de ninsoare de bolovani negri. După finalul apocaliptic, un singur supravieţuitor: radioul abandonat în sală de către Alexandru Maxim – care, pe toată durata concertului, a căutat colindul la propriu, cu lanterna, pe sub mese şi prin buzunarele spectatorilor. Singurul meu comentariu: din punct de vedere muzical, structura fiecărui moment, de introducere a unei noi timbralităţi, acumulare până la isterie de planuri suprapuse şi apoi topire în nimic, a devenit la un moment dat destul de repetitivă şi previzibilă, la fel şi mediul electronic aproape continuu. Lumea Xolindelor a fost însă destul de diversă încât să convingă şi să transporte publicul într-o poveste ludică şi coşmărească. S-au remarcat în mod deosebit cei trei solişti, Irinel Anghel, Călin Torsan şi Darie Nemeş Bota, trei artişti inventivi şi curajoşi, cărora, spre bucuria noastră, a tuturor, le place să se joace.

Irinel Anghel

foto: Ştefan Firca

Diana ROTARU

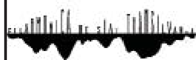

Ediția a 52-a

Înainte de a face o țară, românii au făcut muzică.

12-26 octombrie 2018

www.filarmonicatransilvania.ro

Proiect realizat cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Cluj-Napoca

Transylvanian Saxophone Quartet

Înainte de a face o țară, românii au făcut muzică – sub acest generic s-a desfășurat în perioada 12-26 octombrie 2018 Festivalul Internațional Toamna Muzicală Clujeană. Cu o tradiție de mai bine de o jumătate de secol, Filarmonica din orașul „comoară" organizează „cel mai important festival de muzică cultă din Transilvania și, totodată, cea mai veche manifestare de gen din România".

Diversitatea și dialogul intercultural sunt valențe definitorii ale evenimentului alături de promovarea tinerilor muzicieni valoroși aflați în debutul carierei artistice. Eclectismul componistic și interpretativ a fost prezentat prin concerte simfonice, vocal-simfonice, precum și recitaluri camerale.

În acest context, în seara zilei de 17 Octombrie 2018 publicul a avut privilegiul unei prezențe inedite pe scena muzicală din România: *Transylvanian Saxophone Quartet.*

Ansamblul cameral a luat ființă în anul 2011 din dorința de a prezenta publicului importanța saxofonului în

foto: facebook TMC

muzica clasică. Cu un bogat palmares artistic susținut în țară și în străinătate, cvartetul a înregistrat o apariție de mare prestigiu și în cadrul Festivalului „George Enescu" în luna Septembrie 2015. Membrii sunt clarinetiști remarcabili și absolvenți ai Academiei de Muzică „Gheorghe Dima" din Cluj-Napoca: Zoltán Remán (saxofon sopran) – este prim clarinetist al Filarmonicii „Transilvania"și profesor de saxofon clasic la Academia de Muzică „Gheorghe Dima"; Sándor Deák (saxofon alto) și István Makkai (saxofon tenor) sunt clarinetiști la Filarmonica din Târgu-Mureș, István fiind și profesor de saxofon la Liceul de Arte din același oraș; Antal Kelemen (saxofon bariton) este prim clarinetist la Filarmonica din Târgu-Mureș.

Pentru deschiderea concertului a fost aleasă lucrarea *Prélude et Rondo Français* de Pierre Vellones. Încă de la primele intonații s-a remarcat omogenitatea în interpretare și atenția pentru detalii în conducerea frazelor. Am remarcat acuratețea în momentele de *piano pianissimo* și maniera prin care firul melodic a fost condus în diferite registre, creând astfel efecte sonore de impact care țineau publicul în suspans.

În primă audiție la Cluj-Napoca a fost interpretată și lucrarea *Lament & Dance of the Sheperds* de Csaba Tüzkő. Turnurile melodice, mordentele cu secundă mărită și acompaniamentul realizat dintr-o țesătură armonică cu inflexiuni modale au pregătit contextul necesar creării unui reușit contrast tematic și dinamic în raport cu a doua parte a lucrării – dansul păstorilor – caracterizat de jocurile de accente.

Traseul repertorial al concertului a fost condus spre *6 Bagatelles* de György Ligeti, lucrări de caracter din faimosul ciclu pentru pian reunit sub denumirea *Musica ricercata*. Aceste bagatele există deja în aranjamente pentru cvintet de suflători și acordeon iar versiunea pentru cvartetul de saxofoane îi aparține lui Fabio Oehrli – o realizare foarte convingătoare ce creează impresia că de la bun început a fost aleasă această instrumentație.

Interpretarea acestor lucrări scurte, expresive și bogate în disonanțe a fost realizată cu atâta omogenitate încât eterogenitatea ritmică, sonoră și tematică au fost redate de cei patru ca și cum ar fi fost un singur instrument. La nivel metafizic s-a creat o fuziune între emoția artistică a protagoniștilor și implicarea afectivă a publicului astfel încât atmosfera a fost marcată de un „magnetism", de o „energie" care convergea dinspre și înspre interpreți.

Începând cu lucrarea a patra, itinerariul muzical a adus reverberații de pe meleagurile Americii de Sud prin *Cuarteto Latin-Americano* de Aldemaro Romero. Melodia foarte cantabilă și formulele ritmice percutante au creat o ambianță plăcută pentru publicul prezent.

Music from Szék de Csaba Tüzkő a redat foarte bine caracterul muzicii folclorice din satul Szék de lângă Bonțida (jud. Cluj). În prima parte, linia melodică bogat ornamentată sugerează o doină în specificul zonei, urmată fiind de un cântec de joc. De efect asupra ascultătorilor a fost faptul că pentru această lucrare interpreții au ales sa poarte pălării tradiționale.

Sud-América de Lino Florenzo a încheiat o seară marcată de un real succes într-o atmosferă degajată a *tempo*-urilor de *Cha-Cha*, *Vals* și *Samba* la care s-a adăugat bisul oferit prin *Histoire du Tango* de Astor Piazzolla.

Felicitări *Transylvanian Saxophone Quartet* pentru eforturile depuse de a oferi publicului muzică de calitate interpretată cu înalt profesionalism.

Cristina ȘUTEU

Muzica românească sub zodia flautului

În 22 Octombrie pianista Mara Dobrescu şi flautistul Matei Ioachimescu au pornit, în luna octombrie, într-un turneu naţional intitulat *Romanian Rhapsody*. Sala Tonitza a Muzeului de Artă s-a dovedit a fi neîncăpătoare pentru numerosul public dornic să-i vadă şi să-i asculte pe cei doi artişti. Prin lucrările alese, cei doi muzicieni au încercat să alcătuiască un tablou, inevitabil incomplet şi fragmentar, al muzicii româneşti privită din perspectiva compoziţiilor pentru flaut. Deşi suprapus peste centenarul Marii Uniri, proiectul Romanian Rhapsody nu s-a vrut a fi o celebrare plină de emfază, o etalare a mândriei naţionale, ci mai degrabă, aşa cum a explicat Matei Ioachimescu, s-a încercat un decupaj care să demonstreze valoarea şcolii româneşti de compoziţie în diferitele sale perioade şi întruchipări stilistice.

Mara Dobrescu, Matei Ioachimescu

foto Cristina Rădulescu

În acest sens, repertoriul ales s-a desfăşurat pe axe cronologice şi estetice cât mai ample.

Suita pentru flaut şi pian de Tiberiu Brediceanu a deschis acest recital într-o manieră tonică. Realizate nepretenţios, dar posedând totuşi o vitalitate şi expresivitate proprie, aceste miniaturi semnate de Brediceanu sunt reprezentative pentru şcoala românească de compoziţie de la final de secol al XIX-lea şi început de secol XX. A urmat apoi un salt în contemporaneitate, la lucrarea *Colind* scrisă de Doru Popovici (o transcripţie a originalului pentru violoncel şi pian). Cu o temă expresivă ce apare recurent şi beneficiind de o interpretare care a ştiu să-i pună în evidenţă toate articulaţiile, această piesă a prezentat o altă latură a muzicii noi, una interesată de modelele clasice şi de sonorităţile muzicii de film. În literatura românească pentru pian, *Jocul dobrogean* de Paul Constantinescu este deja un opus binecunoscut. Lucrarea, care face parte dintr-un ciclu de trei piese pentru pian scrise în 1951, este o piesă de caracter de inspiraţie romantică, dar în scriitura sa de virtuozitate se pot discerne şi unele inflexiuni moderniste. *Legenda* (1981) pentru flaut şi rezonator de Doina Rotaru a adus în prim plan una dintre vocile importante ale muzicii româneşti contemporane şi, nu în ultimul rând, a împlinit programul recitalului cu o binevenită prezenţă feminină, cu atât mai necesară acum în an aniversar pentru a sublinia rolul creator al femeilor în muzica românească. Opusul Doinei Rotaru exploatează din plin potenţialul sonor al flautului într-o incantaţie melopeică ce descrie un arc suplu şi sinuos, construită într-un limbaj cromatic ale cărui disonanţe sunt învăluite cu grijă. Disonanţele au devenit explicite în altă lucrare contemporană, *Sonata* pentru flaut şi pian de Cristian Lolea. Construită pornind de la un nucleu melodic şi bazată pe contraste puternice, această sonată a demonstrat încă o dată expresivitatea muzicii noi atunci când are parte de o interpretare atentă şi dedicată.

Din programul serii nu putea lipsi George Enescu. *Cantabile şi Presto* pentru flaut şi pian este o inspirată lucrare pariziană, iar influenţele franceze sunt evidente mai ales în prima parte. Recitalul a cuprins şi o dimensiune mai puţin cunoscută a creaţiei româneşti, dar importantă într-o anumită perioadă şi anume muzica de salon, reprezentată de creaţia flautistului interbelic Petre Elinescu intitulată *Dansul vrăjitoarelor*. Finalul recitalului a revenit compozitorului clujean Sigismund Toduţă, cei doi muzicieni alegând partea a treia, Allegro con brio, din *Sonata I* pentru flaut şi pian. O nouă ipostază folclorică, de această dată cu o amprentă transilvăneană, filtrată prin armoniile modale specifice compozitorului clujean.

Evoluţia celor doi muzicieni merită apreciată fără rezerve: dincolo de măiestria tehnică indiscutabilă, aceştia s-au dovedit a fi atenţi la detalii şi la nuanţe, la articulaţiile şi punctele de echilibru din lucrările alese. Aceste calităţi le-au facilitat formularea unei viziuni clare şi expresive pe care publicul nu a întârziat să o recepţioneze. Asta cu atât mai mult cu cât Matei Ioachimescu a avut inspiraţia de a prefaţa, pe un ton degajat, fiecare din lucrările alese cu câteva detalii menite să ghideze audiţia.

Theodor CONSTANTINIU

Brahms şi Ţăranu cu Cvartetul Transilvan

Ediţia de anul acesta a festivalului Toamna muzicală clujeană a fost adus în 23 Octombrie una dintre cele mai redutabile formaţii muzicale româneşti – *Cvartetul Transilvan*. Cu o activitate de peste 30 de ani, acest ansamblu cameral, în prezent cvartet de stat al Filarmonicii Transilvania, are un repertoriu bogat şi variat, de la clasicii vienezi la opusuri ale compozitorilor români contemporani. Ansamblul are publicul său constant, fidel şi, nu în ultimul rând numeros, aşa cum a demonstrat şi cu această ocazie când sala de concerte a Academiei de Muzică „Gheorghe Dima" din Cluj a fost arhiplină.

Cu Gabriel Croitoru la vioara I, Nicuşor Silaghi la vioara a II-a, Marius Suărăşan la violă şi Vasile Jucan la violoncel, *Cvartetul Transilvan* a ales pentru acest recital două lucrări provenite din „zone" muzicale diferite: *Cvartet de coarde* de Cornel Ţăranu şi *Cvintetul cu pian* în fa minor, op. 34 de Johannes Brahms, unde l-au avut ca partener pe pianistul Daniel Goiţi. O surpriză pentru cei care îi cunosc creaţia ultimelor decenii, lucrarea semnată de compozitorul clujean prezintă o altă faţetă a acestuia, aceea a creatorului pasionat de opera enesciană. Interesul pentru Enescu, manifestat atât prin contribuţii teoretice, cât şi prin munca la finalizarea unor lucrări enesciene neterminate este asumat de către Cornel Ţăranu în acest cvartet care îşi propune parcă să continue maniera atât de specifică a marelui compozitor de a integra folclorul românesc în creaţiile culte. Lucrarea este una bipartită, cu o primă parte într-un tempo aşezat ce debutează cu succesiune de cvinte la violoncel peste care este aşezată o linie melodică cantabilă, de inspiraţie folclorică, la violă. Partea a doua, un allegro optimist, continuă aceeaşi scriitură modală ce aminteşte de modernismul începutului de secol XX.

La fel ca toate lucrările camerale ale lui Brahms, *Cvintetul cu pian* în fa minor reprezintă o piatră de încercare pentru orice ansamblu cameral, fiind considerat de mulţi drept cea mai reuşită lucrare de acest gen a compozitorului german. Este, de asemeni, unul din opusurile preferate ale Cvartetului Transilvan, publicul clujean având ocazia să-l audieze în mai multe ocazii. Dintre toate interpretările la care autorul acestor rânduri a avut ocazia să asiste în ultimii ani,

varianta prezentată în cadrul acestei ediții a festivalului Toamna Muzicală Clujeană a fost, probabil, cea mai reuşită. Lucrarea este una complexă, de mari dimensiuni, şi pune interpreților o seamă de probleme tehnice, însă cea mai mare provocare o reprezintă aici redarea cât mai convingătoare a unui conținut expresiv foarte variat şi cu subtile metamorfoze. Angoasă, optimism triumfător, tragism, sensibilitate lirică sau sclipiri demonice (în Scherzo), toate aceste afecte au fost viu exprimate în interpretarea Cvartetului Transilvan. Cu o sonoritate compactă şi bine echilibrată, cu un sunet puternic şi pătrunzător, cu viziune de ansamblu bine articulată, formația clujeană a reuşit să expună multitudinea de nuanțe ale acestei lucrări în culori dintre cele mai intense. În tot acest demers, rafinamentul cu care Daniel Goiți a interpretat partitura pianului a avut un rol important, cu atât mai mult cu cât acest instrument pare a fi, nu de puține ori, „motorul" acestui cvintet. De amploarea unei simfonii, dar cu o intensitate ce poate fi regăsită doar în

foto: Bogdan Meseşan

muzica de cameră, *Cvintetul cu pian* în fa minor de Brahms şi-a găsit, în interpretarea Cvartetului Transilvan, forța şi expresivitatea care îl fac să fie una dintre capodoperele acestui gen.

<u>**Theodor CONSTANTINIU**</u>

Walkiria de Richard Wagner. Gabriel Bebeşelea şi Orchestra Filarmonicii de Stat Transilvania în concertul de închidere al Festivalului

Opera lui Wagner în concert captează pentru a doua oară atenția publicului clujean; cu siguranță este o performanță pentru iubitorii muzicii simfonice şi vocal-simfonice să reziste la patru ore de muzică de operă, fără pauză; dar, la fel ca în stagiunea trecută (2017), casa arhiplină anunțată pentru seara concertului i-a determinat pe organizatori să deschidă porțile publicului şi pentru repetiția generală.

Interesul urmat de un succes binemeritat pune câteva întrebări: Cum este posibil ca această muzică elitistă să fascineze un public de orientare cu precădere clasică? Ce are în plus Gabriel Bebeşelea față de alți dirijori valoroşi ai momentului? Care sunt argumentele pentru o operă în concert?

La aceste întrebări încearcă să răspundă acest material care îl are ca protagonist, în prim plan, pe tânărul dirijor Gabriel Bebeşelea şi proiectul Wagner - tetralogia *Inelul Nibelungilor*, inițiat în 2017 de el împreună cu Orchestra Filarmonicii de Stat Transilvania. În doar câțiva ani, acest maestru-magician al baghetei a cucerit definitiv publicul clujean cu proiectele sale impunătoare şi inedite; dintre ele, să le amintim doar pe cele mai recente: Wagner - *Aurul Rinului* (prezentat în 27/28 octombrie 2017, la concertul de închidere al Toamnei Muzicale Clujene), Gesualdo - *Caietul VI de madrigale* (23 februarie 2018), în premieră, Kalevi Aho - *Concertul pentru flaut şi orchestră* (13 mai 2018), Britten - *Recviemul de război* (concertul de închidere a stagiunii clujene) şi în noua stagiune, Wagner - *Walkiria*, (25/26 octombrie 2018, concertul de închidere al Toamnei Muzicale Clujene). Cu o pregătire pe măsura țintelor propuse, Gabriel Bebeşelea este un temerar care îşi alege în mod deliberat partiturile cele mai dificile şi studiază în profunzime manuscrisele pentru a dezvălui detaliile cele mai subtile din intențiile compozitorului. Ştie să ceară orchestrei tempo-urile şi nuanțele cele mai diferențiate pentru o interpretare plină de forță dar şi de subtilitate.

La prima întrebare răspunsul l-a dat chiar eroul principal al acestui proiect, dirijorul Gabriel Bebeşelea: ...„ tetralogia iți ridică puternice dileme asupra condiției umane. Ascunse în subsidiarul poveştii mitologice, stau, de fapt, veşnice probleme ale societății şi umanității, general valabile, indiferent de epocă... Creația lui Wagner are un efect hipnotic şi e firesc faptul că istoria muzicii s-a împărțit în 'înainte' şi 'după' tetralogie."

Talentul, ştiința, curajul şi încrederea nu numai în propriile forțe, dar şi în ale echipei, îl caracterizează pe dirijor. Abordarea în concert a tetralogiei wagneriene – în premieră pe scena clujeană – este un act de curaj, iar în decurs de un an au fost realizate primele două opere, *Aurul Rinului* (2017) şi *Walkiria* (2018). În partitura wagneriană se cer sonorități cutremurătoare în momentele culminante, iar tensiunea dramei este amplificată de orchestrația special indicată de compozitor, cu tubele care îi poartă numele. Am răspuns, astfel, la cea de-a doua întrebare.

Pentru a imagina un răspuns pentru ultima dintre interogațiile noastre, trebuie să înțelegem că diversificarea repertoriului reprezintă o permanentă provocare pentru orchestrele performante, ceea ce înseamnă şi atragerea unui public cunoscător pretențios, receptiv la nou. „Filarmonica de Stat 'Transilvania' este un ansamblu în continuă creştere şi dorință de autodepăşire, care poate fi hrănită doar cu astfel de provocări", spune Gabriel Bebeşelea. În viziunea sa scenică, impactul sonor este amplificat cu cel vizual: alternanța momentelor cu sala şi scena scufundate în întuneric, în care doar sclipirile de pe pupitrul orchestrei străpung bezna, în contrast cu scena învăluită în culori feerice sau complet inundată de lumină. La acestea se adaugă momentele de tensiune, de maximă intensitate sonoră, de la începutul şi finalul operei wagneriene, în care efectele sonore de furtună cu fulgere au fost amplificate apocaliptic cu flash-uri de lumini, culminând cu imensul cerc de foc, care a circumscris întreaga scenă. Toate acestea au impulsionat vizual pulsul dramei, înlocuind cu succes decorurile. Iată o modalitate ideală de reprezentare a unei lucrări scenice în concert! Iar dezideratul spectacolului total a adus în scenă un alt personaj esențial, de obicei ascuns privirilor într-un teatru de operă: orchestra.

Despre mesajul operei lui Wagner

Subiectul, asemenea operelor sale anterioare, este inspirat de eroii mitologiei nordice şi reflectă viața personală zbuciumată a lui Wagner: continua luptă spre afirmare a geniului muritor obstrucționat de „zeii" preocupați de acapararea averii şi a puterii, simbolizat în tetralogie de obsesia pentru „aurul Rinului" şi „Inelul Nibelungului". La acestea se adaugă intriga sentimentală inspirată din viața personală. Wagner a fost bântuit de secretele familiei sale, misterul neelucidat până astăzi, privind identitatea tatălui său şi biografia mamei sale; cu aceste incertitudini legate de identitate se confruntă în majoritatea operelor wagneriene personajul central. O altă influență o reprezintă cea literară: figura tragică a byronianului Manfred l-a fascinat şi pe Wagner: Siegmund şi Sieglinde (temă înrudită cu Orestia lui

Eschil, dar şi cu colinda Soarelui şi a Lunii, din folclorul român), gemenii nelegitimi ai lui Wotan vor fi condamnaţi de zei să plătească cu viaţa pentru dragostea lor disperată. Salvarea Sieglindei (care va da naştere lui Siegfried, eroul titular al părţii următoare din tetralogie) de către Brünnhilde (fiica preferată nelegitimă a lui Wotan) va declanşa furia zeului, care îşi va pedepsi crunt fiica pentru răzvrătire, cu excluderea ei din Walhalla şi va fi condamnată să fie iubită de un muritor. Acţiunea Walkiriei se încheie cu imaginea unui imens cerc de foc cerut de Brünnhilde – realizat de un impresionant joc de lumini care a înconjurat spectaculos scena – menit să-i păzească somnul în care a scufundat-o tatăl necruţător şi pe care doar un muritor viteaz ar cuteza să-l treacă.

Despre dirijor, iniţiatorul proiectului

Gabriel Bebeşelea are un palmares strălucit care îl situează în rândul celor mai mari dirijori ai generaţiei sale: câştigător al concursurilor de dirijat „Lovro von Matačić" – Zagreb (2015) şi „Jeunesses Musicales"(2010), semifinalist la concursurile „Donatella Flick" – al London Symphony Orchestra (2014) şi „Gustav Mahler" – Bamberger Symphoniker (2016), colaborează cu orchestre de renume din Londra, Berlin, Stuttgart, Belfast, Moscova, Zagreb, Budapesta. În 2011 a câştigat o bursă la Royal Concertgebouw Orchestra din Amsterdam şi a lucrat cu dirijori celebri ca Mariss Jansons, Bernard Haitink, Herbert Blomstedt, Cristoph von Dohnányi, Philippe Herreweghe, David Zinman şi Eliahu Inbal. În acelaşi an a fost numit Dirijor Principal al Operei din Iaşi, cel mai tânăr din istoria României şi a fost distins cu titulatura de „Cel mai bun dirijor" (2014) în cadrul Premiilor Operelor Naţionale Române. Este şi laureat al Premiului Revistei "Actualitatea muzicală" (2017). Deţine pupitrul Dirijorului Principal al Filarmonicii „Transilvania" şi este preocupat să reconstituie interpretativ partiturile manuscris ale lui George Enescu.

Soliştii

Corby Welch, un prestigios tenor al Operei din Düsseldorf, a evoluat în rolul lui Siegmund. O prezenţă dinamică şi un timbru cald, solistul, originar din Minneapolis deţine un vast repertoriu şi a colaborat cu marile teatre de operă din Hamburg, Essen, Lisabona, Amsterdam, Modena, Ferrara şi Festivalurile de la Schwetzingen, Aix-en-Provence.

Ruxandra Donose, în rolul Sieglindei, sora geamănă a lui Siegmund, este o celebră mezzosoprană, prezentă pe scenele celor mai mari centre culturale ale lumii, amintim doar câteva, Londra, New York, Paris, Viena, Berlin, Madrid, Moscova, Los Angeles, San Francisco, Dijon, Barcelona, Copenhaga, Tokyo ş.a. A impresionat prin calitatea vocii şi candoarea interpretării.

Heike Wessels, în rolul Brünnhildei, fiica preferată a lui Wotan posedă o tehnică şi timbralitate care-i permite abordarea în egală măsură a repertoriului de mezzosoprană şi cel de soprană dramatică. Cu studii la Essen şi Strasbourg, a fost solistă la Wuppertal, Braunschweig şi din 2008 la Mannheim. A fost o prezenţă fermecătoare şi dinamică, sensibilă la suferinţele muritorilor.

Alături de soliştii străini au evoluat şi cei formaţi la Academia de Muzică „Gheorghe Dima": **Alin Anca**, în rolul lui Hunding, soţul Sieglindei, este bariton solist la Berlin şi din 2013 la Hamburg; **Andrei Yvan**, în rolul lui Wotan, zeul Walhalei, bas bariton, este solist la teatre lirice din Germania, Elveţia, recent la Tel Aviv şi Iaşi; **Orsolya Veress** – Fricka, soţia lui Wotan, mezzosoprană, este solistă la Opera Maghiară din Cluj-Napoca. Vocea ei puternică şi fermă, a impresionat în rolul de apărătoare a căsătoriei. Ea îl va determina pe Wotan să-şi schimbe atitudinea de apărător al dragostei gemenilor şi pledează pentru pedepsirea lor cu moartea.

Cavalcada walkiriilor, scena sosirii fiicelor lui Wotan, are un impact emoţional deosebit, este una dintre paginile cele mai celebre din tetralogie. Concepţia momentului a aplicat procedeul *cori spezzati*, cele opt soliste fiind împărţite în cele două balcoane superioare laterale, situate de o parte şi de alta a scenei. Efectul a fost cel scontat, impunător şi copleşitor. Protagoniste au fost şase soliste reputate de la cele două teatre de operă clujene şi două invitate de la Universităţile de muzică din Bucureşti şi Oradea: Walkiriile, fiicele lui Wotan: Oana Trîmbiţaş (Helmwige) – soprană, Daniela Păcurar (Gerhilde) – soprană, Yolanda Covacinschi (Ortlinde) – soprană, Melinda Duffner (Waltraute) mezzosoprană, Valentina Puşcaş (Siegrune) - mezzosoprană (Univ. de Muzică Oradea), Antonia Cosmina Stancu (Rossweisse) - mezzosoprană (UNMB), Laura Essig (Schwertleite) – altistă, Andreea Iftimescu (Grimgerde) - altistă.

Corby Welch, Ruxandra Donose, Gabriel Bebeşelea şi Orchestra Filarmonicii de Stat Transilvania

Un proiect de o asemenea anvergură a presupus o intensă pregătire muzicală realizată de pianişti experimentaţi ca Adina Mureşan şi Alexandru Lazăr şi colaborarea cu un tânăr dirijor asistent remarcabil, Cristian Spătaru. De asemenea, trebuie menţionat şi numele specialistului care a realizat spectacolul de lumini, Attila Almási.

Un mare merit în transmiterea mesajului Valkiriei la public l-a reprezentat traducerea textului, realizată de Marius Tabacu, Roxana Stoenescu şi Oana Andreica şi, desigur, calitatea deosebită a informaţiei din caietul program.

Cuvintele sunt prea puţine pentru a aprecia la justa valoare efortul epuizant, abnegaţia la care este supus artistul în lupta sa cu partitura, dar rezultatul a fost un spectacol magnific, demn de cele mai mari scene ale lumii. „După această experienţă, ieşi, inevitabil, un muzician mai bun, mai rafinat, mai concentrat pe detaliu", spune Gabriel Bebeşelea. Se cuvin felicitări şi mulţumiri pentru concerte de o asemenea ţinută adresate întregului staff, dirijori, solişti, orchestră, echipa tehnică, dar şi publicului cultivat şi recunoscător.

Ecaterina BANCIU

Premieră de Centenar la Iaşi – un memorial necesar

Pe fundalul a numeroase şi felurite evenimente cultural-artistice, sub statusul Centenar, s-a derulat pe scena **Operei Naţionale Române Iaşi**, sub directa îndrumare a doamnei manager **Beatrice Rancea**, premiera operei istorice ***Ecaterina Teodoroiu*** de **Emil Lerescu**. Astfel, în seara de 7 decembrie (cu o altă distribuţie pe 8 decembrie) am asistat la o reiterare demnă şi memorabilă a unui opus reprezentativ de operă românească de secol XX, o pagină respectabilă, ce consider că era necesară memoriei colective de actualitate.

La prima reprezentare a acestei partituri, pe libretul poetului Nicolae Tăutu, la Opera Naţională bucureşteană, la 19 mai 1971, cu o garnitură cu mari nume ale scenei lirice – Teodora Lucaciu, Valentin Teodorian, Constantin Petrovici ca dirijor, Octav Enigărescu semnatar de regie -, compozitorul însuşi mărturisea intenţia alegerii subiectului istoric, în programul de sală: „Lor, marilor noştri eroi ai neamului, le închin aceste încrustări muzicale, în care am făcut să pulseze, notă cu notă, fiecare cuvânt, în arcuri de creşteri tensionale, neignorând formulele tipice genului de operă, folosite pe fondul acestei drame cu necesităţi funcţionale de exprimare”.

Cum s-a exprimat compozitorul? Emil Lerescu a fost inspirat de marile teme ce reflectau modele de cultură şi civilizaţie ale spaţiului românesc, precum şi cele cu însemnătate simbolică istorică. Instaurarea comunismului s-a reflectat şi în muzică, a lui şi a colegilor săi compozitori. Dar, s-au căutat soluţii între obligaţia „sistemului” şi cea a vocaţiei creatoare. Semnătura generală a creaţiei lui Emil Lerescu are la bază elemente foarte bine definite ca stil şi scriitură: primatul melodiei cantabile, eficienţa şi plasticitatea armoniei, forma tradiţională a genului, desigur, privită din perspectiva secolului XX şi expresivitatea combinaţiilor timbrale. Aceleaşi dimensiuni de limbaj sunt însufleţite şi în **opera-poem eroic *Ecaterina Teodoroiu*** „realizată ca un omagiu «eroinei de la Jiu» şi eroilor români, ştiuţi şi neştiuţi, căzuţi pentru neam şi ţară în anii primului război mondial”, cum menţionează Sorin Lerescu, fiul compozitorului, în caietul-program, prezent la ambele premiere cu distribuţii diferite şi vizibil încântat de succesul montării.

Situată temporal între ani 1916-1917, desfăşurarea acţiunii este transpusă în 3 acte şi 5 tablouri, surprinzând momentul în care trupele germane au spart frontul românesc, invadând România. Am făcut cunoştinţă cu personajul simbol Cătălina, cunoscut în istorie ca Ecaterina Teodoroiu, interpretat riguros, dar în acelaşi timp, conştient de către soprana **Nicoleta Maier**. Spun conştient datorită angajării asumate în actul interpretării cu o totală dăruire, cu o implicare emoţională vizibilă menită a te transpune, ca spectator, în actul lor dramatic. Sigur că, particularităţile tehnice de concepţie a personajului, ca acurateţea intonaţională, un cult al dicţiei perfecte (mai ales că textul este românesc), atenţia la detaliile de frazare, de agogică, modelarea emisiei în funcţie de cerinţa partiturii au contribuit în crearea unei prezenţe naturale, plină de firesc al jocului printr-o autentică forţă dramatică. Partenerul ei, tenorul **Florin Guzgă** (Sublocotenentul Pănoiu) şi-a completat magistral partenera, impunându-se prin claritate şi luminozitate timbrală, prin stăpânirea tehnică a partiturii, printr-un simţ gradat al dinamicii şi a expresiei, beneficiind de capacităţi clare de susţinere vocală, în contextul dificultăţilor melodice asumate.

Echilibrul între interpreţii personajelor secundare s-a realizat prin complementaritate - lirism, cantabilitate pe de o parte (Colonelul Vlad Dobre – **Florin Roman**, ce a făcut un rol echilibrat vocal, excelent în maturitate scenică, Tudorel Stavrat – **Teodor Cristofor**, Soldat Tase – **Gabriel Doru**), pe de altă parte, frazare viguroasă, densitate sonoră, penetranţă a sunetului (Maiorul Raul Moruzi – **Andrei Fermeşanu**, Plutonierul major Stavrat – **Daniel Mateianu**, Căpitanul Otto Weib – **Jean Kristof Bouton**). În al doilea rol feminin, Sabina - sora mai mică a Cătălinei – a jucat **Maia Mălăncuş**, conferind personajului o candoare copilărească asumată şi un farmec specific.

O participare afectivă şi pozitiv receptată în contextul desfăşurării tragice a acţiunii a fost **corul de copii Juniorii Operei**, coordonaţi cu mare dăruire de **Raluca Zaharia** (ce a lucrat şi cu soliştii ca asistent dirijor). Copii, pe lângă faptul că au fost entuziaşti în execuţie, au imprimat publicului un moment de respiro în acumularea tensiunii datorată firului narativ. Muzica destinată acestei partide a fost concepută ca joc, astfel încât veselia şi nota de frăgezime dată de vocile angelice de copii şi-au îndeplinit scopul de a contrasta cu vocile masive şi carnale ale corurilor bărbăteşti, respectiv, în final de imponderabilitatea blocului sonor reprezentat magistral de **corul mixt**, pregătit de **Manuel Giugula**.

Un aport important şi inspirat în conturarea imaginii teribile a războiului a constituit ideea regizorală (semnată de **Laura Vlădoiu**) de a suprapune mişcării scenice şi sonorităţii din primul plan, pe cel vizual, prin proiecţii surprinse în acele perioade de război, aici incluzând şi vizita Reginei Maria la spitalul unde era tratată Cătălina, eroina rănită, sau fragmente cu impact violent din lupte. Totuşi, consider că nu era necesară inserarea sub forma unei statui atât de impunătoare ca dimensiuni, a feţei eroinei, aceasta semănând mai degrabă a soluţie regizorală de pe vremea comunismului, decât de actualitate. Poate că s-a dorit o rezonanţă cu epoca în care a fost compusă această lucrare, în 1968, într-o perioadă în care valorile spiritualităţii noastre ca popor au suferit puternice agresiuni, când manifestările de liberă exprimare erau îngrădite în toate domeniile, neavând posibilitatea de a avea alternative.

O altă „sclipire” consider eu, de data asta a tinerei scenografe **Raluca-Elena Popa**, a fost concepţia dramaturgiei în planuri: inserarea cortinei uşor transparente, în valuri, în fundalul căreia figuraţia sugera o scenă eroică, peste care rula o proiecţie cu scene de luptă, suprapus sonor fiind înflăcăratul cor bărbătesc *Pe aici, nu se trece!*. Am apreciat stilizarea costumelor de inspiraţie populară ce au conferit o

imagine de final demnă de momentul centenar pe care îl sărbătorim.

Artiştii Operei ieşene, sub bagheta demnă de reale aprecieri a dirijorului **Cristian Oroşanu** au făcut o reverență istoriei, prin calitatea şi determinarea cu care au tratat această inspirată pagină. Spun calitate prin rezultatul unui travaliu dramaturgic echilibrat, pe o constantă relație linie melodică - text dramatic, aici, gândindu-mă la stilul declamativ cerut de partitură, la momentele colective eroice create în coruri, prin incidența cântecelor patriotice, de luptă, a melodiilor în stil folcloric suprapuse unor soluții armonice cu sonorități deopotrivă consonante, dar şi disonante, avansate ce conturează, la nivel global, o frescă sonoră de amploare. De asemenea, spun determinare gândindu-mă la colectivul tânăr de artişti (solişti, dirijori, corişti, cor de copii, balet) ce s-au depăşit în a se detaşa de confortul unei melodicități romantice, cel mult postromantice prezent în repertoriul curent al instituției, cucerind astfel un limbaj armonic avansat, solişti ce au părăsit *belcanto*-ul în favoarea declamației şi a liniilor melodice cromatice, s-au transpus gradat de la o idilă romantică la încărcătura istorică ce o poartă drama războiului.

Receptarea mea ca spectator a fost cea a unei inițiative de mare impact istoric în contextul actual, fiind răsplătită, desigur, de publicul mereu prezent la operă cu aplauze călduroase şi cuvinte alese pline de recunoştință, din partea strănepoatei Ecaterinei Teodoroiu, prezentă la acest eveRealizarea pur muzicală a făcut dovada unei acurateți stilistice şi, la nivelul artiştilor, a unei discipline în arta cântului, a unui profesionalism de ținută, fapt de unde rezultă profilarea valorică a acestei instituții de cultură.

Dalia RUSU-PERSIC

Jurnal de festival (I)

Timişoara e locul unde mă umplu de oameni frumoşi, muzică bună şi kilograme în plus (ah, clătitele bănățene!). Aşa că mini-sejurul în calitate de cronicar invitat la a doua ediție a festivalului TIMSONIA a fost o bucurie din toate punctele de vedere. Un proiect demarat în 2014 de către „cei doi Gabi" – talentații compozitori Gabriel Almaşi şi Gabriel Mălăncioiu, cadre didactice în cadrul Facultății de Muzică din Universitatea de Vest Timişoara –, TIMSONIA a lărgit anul acesta echipa, dintre organizatori făcând parte: compozitorul Mihai Popean, ansamblul ATEM (Cristina Mălăncioiu, Victor Părău, Cristian Miclea), Ortensia Zeman, Rafaela Carabenciov, Roxana Ardeleanu, Melitta Botezatu, Iulia Toma şi Brigita Almaşi, care a realizat superba grafică în ambele ediții.

Având ca temă „Interferențele", cele cinci zile „timsonice" (18-22 noiembrie 2018) au căutat punți, conexiuni între muzica contemporană, muzica bizantină şi gregoriană, muzica barocă, muzica romantică, muzica tradițională şi experimentul muzical. Au existat şi interferențe între generații, studenții timişoreni fiind provocați să ia parte la festival atât în calitate de interpreți, cât şi de voluntari (organizare, documentare foto-audio-video, cronici etc.). La festival au participat muzicieni români din Timişoara, Bucureşti, Cluj şi Baia-Mare, dar şi invitați străini din Germania, Franța, Austria, Serbia, Ungaria şi Italia. TIMSONIA a cuprins, în afară de concerte, conferințe pe teme diverse şi ateliere de interpretare susținute de Christian Naş (violă), Martin Wistinghausen (voce), Matei Ioachimescu (flaut) şi Alfredo Ovalles (pian). Aşadar, cinci zile pline ochi de activități, însă organizate excelent, inteligent şi cu foarte mare implicare din partea tuturor membrilor echipei.

Iată deci o cronică a celei de-a doua ediții a festivalului TIMSONIA. Pregătiți-vă de multe epitete pozitive: vă asigur că, deşi ştim cu toții că s-au devalorizat, în acest caz chiar sunt sincere. Jos pălăria în fața echipei de organizare nu numai pentru atenția şi dragul cu care ne-au copleşit, dar mai ales pentru calitatea concertelor. Fireşte că au fost şi excepții inevitabile, dar în general am ascultat interpreți foarte buni şi profesionişti, dedicați cu adevărat muzicii noi, şi lucrări cel puțin incitante.

Ziua 1

Dimineața zilei de 18 noiembrie a prilejuit prima vizită la Bastionul Theresia, unde spațiul Muzeului Național al Banatului a găzduit conferințele pe durata întregului festival, precum şi câteva concerte. Publicul, în compania unor acvile cu căutătură severă şi a altor simpatice zburătoare împăiate, l-a ascultat mai întâi pe tânărul şi foarte talentatul **Raphaël Languillat**, compozitor francez de origine marocană care mai recent este preocupat şi de arta fotografică. Raphaël s-a concentrat în conferința sa pe preocupările sale din domeniul artelor vizuale şi pe influența pe care a a avut-o în creația sa fotograful german Wolfgang Tillman – după spusele lui, un fotograf care nu e neapărat inovator, dar care vede şi se raportează la lume într-un mod foarte autentic. Titlul conferinței, ***The State we are in***, a fost preluat de la o fotografie a lui Tillman, o suprafață aparent statică de apă care stă să erupă, bruiată de mici valuri agitate: o analogie a stării socio-politice de astăzi. Fotografiile lui Raphaël sunt „arhipelaguri" de imagini care reprezintă diferite puncte de vedere asupra aceluiaşi obiect. În timpul conferinței au fost evidente atât bunul gust al tânărului artist, cât şi entuziasmul său, entuziasm care a făcut însă ca discursul să pară puțin confuz; s-au atins subiecte precum necesitatea ansamblurilor de muzică nouă de a-şi reîmprospăta mereu repertoriul, pericolul festivalurilor-maşinărie care fabrică prime audiții pe bandă rulantă, dar şi subiecte de natură politică. A rămas foarte puțin timp pentru a-şi prezenta creația muzicală – motivul pentru care era prezent în festival –, însă cele câteva minute au fost îndeajuns pentru a ne stârni tuturor curiozitatea şi a ne convinge de talentul său. Am reuşit să vizionăm o interpretare integrală a lucrării sale pentru pian amplificat *flagellatio II (torso)*, o piesă minimalistă cu evoluție armonică foarte lentă a unei pulsații obsedante de note şi acorduri repetate, aproape mereu numai în registrele extreme (acut şi grav). Corpul rezonator al pianului este folosit la maxim, prin mijloace foarte simple dar eficiente: prin accente şi schimbări dinamice, culorile armonicelor se schimbă, dând naştere unor sonorități „electronice". Mi s-a părut foarte interesant faptul că, prin obstinația repetării, pianul îşi pierdea treptat identitatea, transformându-se în „altceva", lucru care mi-a adus aminte

de explorările lui Ligeti în acelaşi domeniu (bunăoară, în celebra lucrare *Continuum* pentru clavecin). Doamna Rafaela Carabenciov a remarcat chiar ulterior că „sună a toacă". Pentru că este vorba despre o piesă foarte solicitantă fizic, pianista a fost filmată de aproape, iar lenta sa transformare fizică a fost proiectată pe un ecran mare în spatele scenei pe toată durata piesei. Această idee a fost influenţată, după cum arată şi titlul, de picturile lui Caravaggio. O lucrare „altfel", foarte proaspătă şi expresivă.

Mult mai puţin interesantă mi s-a părut conferinţa compozitoarei sârboaice **Ana Gnjatović**, care a vorbit despre ***Harta vieţii muzicale contemporane din Belgrad***. Mi-aş fi dorit să aflu mai multe despre muzicile scrise în acel spaţiu, şi nu atât despre neplăcerile sistemului, pe care, de altfel, le avem şi noi cu prisosinţă: promovarea primelor audiţii (cântate de multe ori o singură dată) şi a muzicii naţionale în defavoarea celei internaţionale, existenţa micilor „mafii" şi „bisericuţe", obligaţia de a produce permanent lucrări de 6-8 minute pentru ansambluri mici. Am aflat de SKC – *Studentski Kulturni Centar* (Centrul Cultural Studenţesc), care este unul din principalele instituţii care promovează muzica nouă, de festivalul COMA, din a cărui organizare Ana a făcut până de curând parte, de ansamblul Studio6 şi...cam atât.

Primul concert al festivalului, **BIZANTIN/ GREGORIAN – CONTEMPORAN**, a avut loc seara, în Sala „Mihai Perian" a Colegiului Naţional de Artă „Ion Vidu". Ideea comună a tuturor pieselor interpretate a părut să fie *isonul*. Deschiderea concertului a făcut-o minunata **Maria Gyuris** împreună cu **corul de fete al liceului** pe care îl dirijează cu pasiune de peste 27 de ani, susţinând numeroase concerte şi turnee şi câştigând numeroase premii în ţară şi străinătate. Superbele voci, de o puritate cristalină, au interpretat pe dinafară întregul program, care a cuprins muzici de Filothei sin Agăi Jipei (*O, minunile naşterii Tale*), Mesrob Mashtots (*Looys Parats*), dar şi muzici mai noi precum

Corul Liceului "Ion Vidu"
foto: Darius Sala

Ubi Caritas, scrisă de Ola Gjeilo (compozitor norvegian născut în 1978, dar care putea să fie la fel de bine născut cu câteva secole în urmă...) sau *Născătoare de Dumnezeu*, lucrarea marelui compozitor şi dirijor timişorean Remus Georgescu.

A urmat un dublu recital în care au cântat alternativ minunaţii interpreţi din **Duo Contraste** (respectiv Trio Contraste fără flaut), pianistul **Sorin Petrescu** şi percuţionistul **Doru Roman**, şi violistul clujean **Christian Naş**, stabilit în Germania. Dacă pe „contraşti" îi ştiam, respectam şi iubeam de mult, pentru talentul şi profesionalismul dus până la obsesie, pe Christian l-am descoperit acum, un minunat maestru al culorilor, cu o tehnică şi prezenţă scenică ambele impecabile. Programul duo-ului a debutat cu un aranjament al lucrării *Trivium* (iniţial pentru orgă), aparţinând unui compozitor pe care eu nu-l iubesc, Arvo Pärt, dar a cărui muzică hipnotică şi isonică a funcţionat foarte bine în context, creând o punte între piesele corale şi restul concertului. Talentul de orchestrator al lui Sorin Petrescu este impresionant şi niciodată menţionat în programe... Concertul lor a mai cuprins şi alte aranjamente de-ale sale, deja celebrele *Piese Pastorale* ale lui Aurel Stroe, a căror stranie naivitate este minunat pusă în valoare de inventivitatea timbrală a lui Sorin, precum şi Nr. 8 din ciclul de pian *Levanticele* de Dan Dediu, *Axionvorspiel – Scala aenigmatica*, o bijuterie muzicală, ca şi celelalte piese din ciclu. Am avut impresia că simplitatea şi bizareria universului lui Stroe a fost punctul de pornire în construcţia programului, pentru că toate lucrările păreau să aparţină aceluiaşi etos quasi oniric, uşor suprarealist. *Rurisodon* de Darie Nemeş-Bota, tânăr compozitor băimărean, singura primă audiţie a serii, a explorat isonul în forma sa de *ostinato*. După o introducere (cam) lungă de *tremolo* pe tom tom-uri, discursul muzical s-a articulat în două ample secţiuni repetitive, prima

Christian Naş
foto: Darius Sala

suprapunând o pulsaţie obsedantă asimetrică (membrane) cu o melodie cu iz oriental-folcloric (pianul), iar a doua suprapunând mişcarea continuă (*tremolo* alternativ la pian şi vibrafon) cu sugestii de clopote. Totul s-a încheiat cu o codă dramatică şi figurativă. O scriitură simplă, eficientă şi expresivă care ar fi meritat poate mai multă cizelare, mai ales la nivelul articulaţiilor dintre secţiuni. Lucrarea Corneliei Tăutu, *Da capo*, a propus o lume minimalistă, diatonică şi pastorală, care din păcate a folosit mult prea mult secvenţele în secţiunea mediană. Foarte interesante mi s-au părut a fi cele două miniaturi ale compozitorului Horst Lohse, extrase din ciclul *The Seven Mortal Sins* pentru orgă şi aranjate de Sorin Petrescu pentru duo. Lucrările, inspirate de Hieronymus Bosch, au folosit măiestrit şi foarte pregnant *ostinato*-ul: „Acedia", toată în *pianissimo*, a suprapus sintetizatorul cu kalimba într-o evoluţie mai degrabă magică şi hipnotică decât „apatică", iar „Avariţia", aproape toată în *fortissimo*, a fost o reprezentare muzicală a obsesiei patologice: un acord repetat, cu diferite intervenţii, comentarii sau întreruperi care nu reuşesc să deraieze pulsaţia de la zvâcnirea sa implacabilă.

Excelentul violist Christian Naş a interpretat doar trei lucrări, dar toate minunate. *Sonata bizantină* de Paul Constantinescu, o lucrare de o frumuseţe austeră, scrisă iniţial pentru violoncel, este articulată în trei părţi: „Praeludium", „Passacaglia" şi „Finale". *Din cimpoiu*, lucrarea Violetei Dinescu din 1986, este deja una de referinţă pentru orice violist, structurată în cinci părţi şi transfigurând cu mare rafinament şi inventivitate spiritul românesc, pe linia lui George Enescu. Doiniri obsesive, isonuri, baleiaje sau fragmente de dans, toate sunt împletite într-o succesiune spontană şi imprevizibilă, amintind de improvizaţie şi amestecând idiomul tradiţiei occidentale cu cel al muzicii tradiţionale româneşti. Momentul de vârf al zilei l-a

reprezentat pentru mine însă lucrarea lui Raphaël Languillat, *Vision of the Living Light (d'apres Hildegard von Bingen)*, o muzică cu adevărat vie, frumoasă în cel mai pur sens al cuvântului şi ciudat de emoţionantă – aici un mare merit îl are cu siguranţă şi interpretarea lui Christian Naş. Un sunet lung în acut este străfulgerat de zbateri ale violei, ca nişte aripi de pasăre. Se nasc irizări diatonice şi *tremolo*-uri, structuri isonice care se caţără sau coboară pe figuraţii luminoase care treptat încep să gliseze şi devin continue, pierzându-se la final în eter. Superb.

Ziua 2

A doua zi de TIMSONIA a constat în două recitaluri susţinute la Bastionul Theresia sub „umbrela" tematică **TRADIŢIONAL – CONTEMPORAN** şi mi-a prilejuit o serie de confirmări şi de descoperiri. Confirmările mi-au fost oferite de duo-ul **Diana Moş** (vioară) şi **Mihai Măniceanu** (pian), doi lideri incontestabili ai generaţiilor lor: în cazul lui Mihai, şi din punct de vedere componistic, nu numai interpretativ. Duo-ul (încă) nu are nume, dar as sugera „Match made in Heaven", pentru că, în afară de seriozitate şi profesionalism, au acelaşi tip de energie cărnoasă, viscerală, „vânoasă". Recitalul lor, care a cuprins exclusiv muzică românească, a debutat cu o lucrare mai de şcoală a lui Tiberiu Olah, *Sonatina* pentru vioară şi pian, de factură modală, care a căpătat viaţă în dansul energetic din partea a treia. A urmat *Cantabile e Presto*, tot pentru duo, de Mihai Măniceanu, o lucrare scrisă în cadrul unui proiect al Muzeului Naţional „George Enescu", N-ESCU, care a comandat variaţiuni pe teme ale compozitorului (de unde şi titlul-parafrază).

Diana Moş, Mihai Măniceanu

foto: Darius Sala

După un început surprinzător de liric pentru autor, cele două instrumente se lansează în mecanisme vitale şi citate distorsionate, un discurs fracturat şi plin de vitalitate. Am ascultat apoi prima sonată de pian de Aurel Stroe, într-o variantă interpretativă mai brutală, mai nerăbdătoare, mai ales în tema a doua a primei părţi. Această mocnire a unei violenţe latente, ascunsă sub un tuşeu fin şi sub o frazare impecabilă, a continuat şi în partea a doua şi în complexa fugă din partea a treia. Plăcerea, implicarea şi concentrarea pianistului s-a concretizat şi într-un mârâit continuu: o versiune pentru pian şi voce, deci, a capodoperei lui Stroe. Recitalul s-a încheiat cu *Glossa* pentru vioară şi pian de Nicolae Brânduş, a cărui estetică se potriveşte de minune celor doi interpreţi: rupturi stilistice şi de structuri, frenezie coşmarească şi virtuozitate malefică – mai ales în partea a treia, cea mai impresionantă. Totul e dominat de un simţ ludic şugubăţ dar permanent „isteric", cu excepţia finalului lent şi liric.

Surprizele au apărut în partea a doua a serii, în recitalul duo-ului **Saša Mirković** (violă) şi **Vladimir Blagojević** (acordeon), doi interpreţi absolut senzaţionali din Serbia care au interpretat, cu excepţia unui compozitor român, numai muzică din ţara lor. Excelentă combinaţia timbrală dintre cele două instrumente, mânuite cu mare măiestrie şi pasiune de doi vrăjitori ai culorilor. Cu excepţia debutului şi al finalului, ambele ludice, recitalul lor a stat sub semnul *lamento*-ului, al încărcăturii emoţionale şi al dramatismului. Prima lucrare a fost una din cele mai curajoase din festival, *com.app.data* de Maja Bosnić, care i-a provocat pe interpreţi să cânte şi la *smartphone*-uri. O proiecţie video permitea publicului să observe acţiunile celor doi, aşezaţi cu spatele şi cu telefoanele pe pupitre. O muzică gestuală şi mozaicată în care ţârâituri şi sonorităţi din diverse aplicaţii şi jocuri pe telefon erau emise de aparate şi imitate / dezvoltate de instrumente, câteodată producându-se timbruri noi din combinaţii telefon-instrument acustic. Totul colorat cu clicăială amplificată de butoane, elemente de *performance* (aruncarea telefoanelor pe scaune într-un duo „de percuţie") şi joc de lumini colorate. Cusurul acestei piese a fost doar lungimea, disproporţionată cu cantitatea de informaţie muzicală. *Prosopopeea urmei* de Cătălin Creţu a fost o lucrare foarte sensibilă, imprevizibilă din punct de vedere formal, care a prezentat în succesiune o lamentare din ce în ce mai viscerală, un dialog de mixturi dansante în continuă tensionare, o ţesătură polifonică imitativă şi mici momente de *hoquetus*. Dacă ar fi să îmi aleg o lucrare preferată din întregul festival, o lucrare care chiar mi-a făcut pielea de găină, aceasta ar fi *Longing* de Vladimir Trmčić – şi m-a bucurat foarte tare să văd că o tânguire lentă şi dramatică poate stârni un asemenea entuziasm al publicului care, după cum ştim, în general reacţionează aşa mai mult la lucrări energetice şi spectaculoase ca virtuozitate. Tensiunea a fost permanentă, susţinută de la prima la ultima notă, un *lamento* în acut, la limita audibilului, care a căpătat treptat carne, cele două instrumente topindu-se unul într-altul prin glisări şi isoane. Am intrat pe toată durata piesei într-un timp elastic, al durerii şi al nostalgiei. Tot în lumea tânguirilor am rămas şi în următoarele două piese, *orthostasis.excitotoxicity* de Ana Gnjatović (o variantă a unei lucrări camerale, titlul referindu-se la căderea bruscă de tensiune şi simptomele acesteia) şi *Luce Sconosciuta* de Stevan Kovač Tikmajer, o lucrare care a încorporat şi o bandă discretă. Dacă lucrarea Anei a explorat

Saša Mirković, Vladimir Blagojević

cu precădere registrul grav şi ostinările cromatice, *Luce Sconosciuta* a realizat o ambiguitate timbrală permanentă în nuanţe delicate, în care se confundau sunetele instrumentelor între ele şi cu mediul electronic care apărea şi dispărea ca o vrajă. Recitalul s-a terminat „triumfător" cu *Aydes Virays Amo* de Dragana Jovanonić, o miniatură haioasă care i-a dezlănţuit pe cei doi interpreţi într-un folclor imaginar şi frenetic de o virtuozitate inumană. (*urmare în numărul viitor*)

Diana ROTARU

Festivalul internațional *I.D.Chirescu* - ediția a XXXVII-a

În 24 – 25 noiembrie 2018, la Cernavodă s-a desfăşurat cea de-a XXXVII-a ediție a Festivalului Internațional de Muzică Corală *I.D. Chirescu* care anul acesta, s-a înscris în cadrul manifestărilor dedicate *Centenarului Marii Uniri*. La Festivalul organizat de Primăria oraşului Cernavoda, Consiliul Local şi Casa de Cultură *I.D.Chirescu*, au fost invitate 12 coruri din țară şi din Bulgaria.

Din juriul de onoare au făcut parte: dirijorul Voicu Enăchescu – Preşedintele *Asociației Naționale Corale din România*, Constantin Arvinte – compozitor, I.P.S. Teodosie – Arhiepiscopul Tomisului, prof. univ. dr. Mariana Popescu - compozitor, muzicolog, dirijor, prof. univ. dr. Valentin Gruescu – dirijor, compozitor, Dan Mihai Goia – dirijor, compozitor, Ioan Pelearcă – dirijor, compozitor, Laura Mânzat – compozitor, realizator la postul de Radio *România Muzical*, Liliana Pispiris – secretar general al Fundației *Madrigal – Marin Constantin*, prof. Alina Pârvulescu – secretar general al A.N.C.R, prof. Valeria Rădulescu – preşedintele Corului *N. Oancea* -Bucureşti, Teodor Rădulescu - prof. la Centrul Cultural Județean Constanța.

Secțiunea laică a debutat cu Corul *I.D. Chirescu*, din Cernavodă, dirijat de Manuel Bălănică. care a impus o atmosferă solemnă, prin intonarea *Imnului României*. Din repertoriul corului au făcut parte: *Cântă cucu-n Bucovina* (armonizare I.Pelearcă), Constantin Arvinte – *Dac'am plecat, Ardealule din tine,* Carlos Guastavino – *Se equivoco la paloma,* Gavriil Musicescu – *Dor, dorule,* Ştefan Popescu – *Foaie verde viorea*.

Corul I.D. Chirescu

Corul *Patos* din Bucureşti, dirijat de prof. Petre Ştefănescu a prezentat: *O, Românie!* – Theodor Georgescu (armonizare Teodor Teodorescu), I.D. Chirescu – *Cocorul*, Petre Ştefănescu – *Gândul*, Gheorghe Dima – *Hora*.

Din Brăila, Corul *Trison* dirijat de profesorii Marcica Lupu şi Ştefan Lupu, a interpretat: *Doamne, ocroteşte-i pe români* – aranj. I.Pelearcă, Ion Vidu – *Ana Lugojana*, I.D. Chirescu – *Doruleţul,* Pretorian Vlaiculescu – *Iac'aşa*, Gheorghe Danga – *Sârba în căruță*.

Corul *Plai întorsurean*, dirijat de Tatiana Teacă, a prezentat: Gheorghe Şoima – *Hațegana,* Augustin Bena – *Mândruliță pui, pui, pui,* Adrian Corojan – *Ciuleandra,* Simeon Nicolescu - *Iac'aşa*. Lucrările *Trezeşte-te române* şi *Sunt copil de România* au emoționat publicul prin transmiterea mesajului patriotic înălțător.

De la Focşani, a participat Corul *Pastorala*, un cor care şi-a păstrat stacheta valorică, dirijat de prof. dr. Dumitru Săndulachi, care a interpretat: Abraham Vely Ivela – *Trăiască România Mare*, I.D. Chirescu – *Doruleţul,* Augustin Bena – *Mândruliță pui, pui, pui,* Irina Odăgescu – *Cântând plaiul Mioriței*, Constantin *Arvinte* – *Să ne veselim oleacă*, Clement Jannequin – *Au jolie jeu,* Mihai Bârcă – *Noi umblăm şi colindăm.*

Corul *Armonia* al Arhiepiscopiei Tomisului, dirijat de arhid. lector univ. dr. Iulian Dumitru, a prezentat: Anton Bruckner - *Trosterin Musik*, cântec popular - *Cucu*, solist Iulian Coman, N. Lungu – *La Cozia, pe Olt*, solist arhid. Bartolomeu Trofin, Gh. Danga – *Ca la Breaza*.Corul *Camerata Danubii* din Călăraşi, dirijor Diana Vieru – Burlescu, a interpretat: *Noi suntem români* – aranj. I. Pelearcă, Augustin Bena – *La fântână*, V. Ionescu – Paşcani – *Nevasta mea-i moldoveancă*, Gh. Cucu – *Mincinosul*.

Din Bulgaria, Corul *Sedianka* din Silistra, dirijat de Lidia Kuleva, a prezentat : *Camille Saint- Saëns- Tollite Hostias*, Dobri Hristov – *Stani, stani momne le*, Emanuil Manolov – *Kavka moma vidian mamo* şi *Zvan ot mladosta* – aranjament – Krasimir Ivanov.

Corul *Preot Ion Ionescu* din Topoloveni, dirijat de Preot Ion Isăroiu a evoluat cu piesele: Ferran Cruixent – *Ave Maria,* Orlando di Lasso – *Matona mia cara,* Nicolae Lungu - *Târziu, în noapte*, Nicolae Lungu – *Tărăşelul* şi *Treceți batalioane române Carpații!*

Recitalul prezentat de Corul *Preludiu* din Bucureşti, dirijat de Voicu Enăchescu, a constituit un adevărat regal muzical, având un repertoriul variat: Gavriil Musicescu – *Trompetele răsună,* D. G. Kiriac – *Morarul*, Constantin Arvinte – *Trecui dealul la Băiuț*, Mircea Neagu – *Bordeiaş, bordei, bordei* (după Anton Pann), I. Falik – *Neznakomka*, Fr. Davelaar – *E mariposa*, P.I. Ceaikovski – *Canzoneta napoletana*, Negro spiritual – *Joshua*, Gh. Danga – *Sârba pe loc*.

Corul Voces

O adevărată revelație a constituit-o Corul *Voces* din Oradea, la prima participare, dirijat de lector univ.dr. Carmen Rus care a interpretat: Gh. Dima – *Ziua ninge*, Sabin Drăgoi – *Trandafir de pe răzoare*, Ion Vidu – *Răsunet de la Crişana*, (cu solistul contratenor: Sebastian Vaida), Tudor Jarda – *Suita a III-a bihoreană*.

Corul Sfinții Apostoli Petru şi Pavel, din Câmpeni – Alba, dirijat de prof. Iosif Fitz, a prezentat piesele: *Din Țara moților* şi *Lui Horea, omagiu*, aranj. I. Fitz, Timotei Popovici – poemul coral *Craiul munților*, Tudor Jarda – *Mă dusei la târg la moți*, Guillaume Costeley – *Iubita mea ştii, trandafirul*.

În cea de-a doua zi a Festivalului s-a desfăşurat secțiunea de muzică religioasă, la Biserica *Sfinții Constantin şi Elena*, ctitorită de preotul Dumitru Chirescu.

În deschidere, Corul de copii *Danubius* din Cernavoda îndrumat de învățătoarele Iuliana Țăranu și Lucreția Marinescu (coriste în corul *I.D. Chirescu*) au interpretat un grupaj de colinde.

A urmat Corul *I.D.Chirescu* din Cernavoda, cu lucrările: Dobri Hristov – *Tebe poem*, Dan Mihai Goia – *Cine este Dumnezeu*, I.D. Chirescu – *Tatăl nostru*, Gh. Danga – *Fie Doamne, mila Ta*, Ion Pelearcă – *Litanie pentru Cernavodă*.

Corul *Sedianka* din Silistra, dirijat de Lidia Kuleva a interpretat: Serghei Rahmaninov – *Bogoroditse*, Dmitri Bortneanski – *Dostoino esti frvalite imia*.

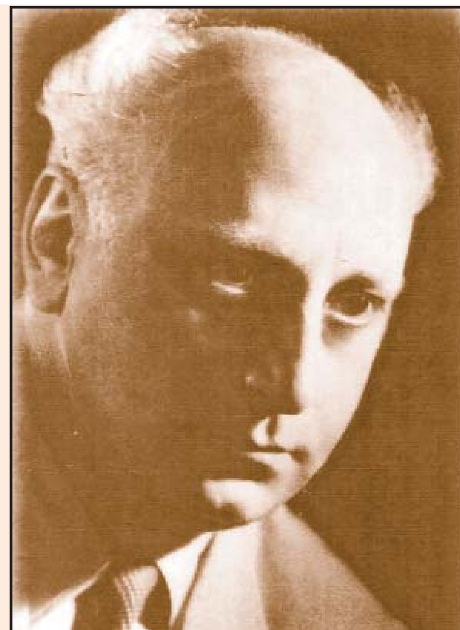
Din Brad – Hunedoara, Corul *Bâlea Boar* al Bisericii Ortodoxe *Adormirea Maicii Domnului* dirijat de prof. Maria Simion a prezentat lucrările: I.D. Chirescu – *Fericirile*, Felicia Donceanu – *Invocare*, Costică Andrei – *Cântecul trist de Crăciun*, Stelian Olariu – *Florile dalbe*.

Corul *Armonia* al Arhiepiscopiei Tomisului, dirijat de arhidiacon lector univ. dr. Iulian Dumitru a intrepretat: Ion Popescu Runcu – *Doamne, buzele mele* , Otto Groll – *Kriestu tvoiemu* și colinde preluate din muzica folk, în aranjament coral.

Timp de două zile, orașul Cernavoda a devenit capitala muzicii corale, cinstindu-și fiul de seamă – compozitorul Ioan D. Chirescu și aducând în același timp un omagiu înălțător *Centenarului Marii Uniri*.

Mariana POPESCU

Concursul „ Paul Constantinescu”, ediția a XXIV-a (16-25 noiembrie)

Continuând - și în acest an - o frumoasă și importantă tradiție, în zilele de 16-25 noiembrie a.c, în Municipiul Ploiești a avut **loc cea de-a XXIV-a ediție a Concursului Național de Interpretare și Creație Muzicală „Paul Constantinescu”,** prestigioasă manifestare muzicală organizată de către Muzeul memorial „Paul Constantinescu”- Secție a Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova, împreună cu Filarmonica „Paul Constantinescu”, sub auspiciile Ministerului Culturii și Identității Naționale, Consiliului Județean Prahova și Primăriei Municipiului Ploiești.

Parteneri principali: Centrul de Excelență al UNMB și Colegiul de Artă „Carmen Sylva” Ploiești.Astfel, și în acest an, în zilele de 16-25 noiembrie a.c. Municipiul Ploiești a devenit timp, de o săptămână, **o importantă capitală a marii și adevăratei muzicii românești.**

Deschiderea concursului a avut loc vineri, 16 noiembrie, ora 10.30, în sala de concerte a Muzeului Memorial „Paul Constantinescu”. Au rostit alocuțiuni: muzeograf-Mihai Dumitrache, director general adjunct al Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova, prof.dr. Al.I.Bădulescu, directorul concursului și dr. Ilinca Dumitrescu- pianist concertist, președinta juriului-secția pian.

După cum se știe Concursul Național de Interpretare și Creație Muzicală „Paul Constantinescu”, încă de la primele ediții este deschis celor mai talentați elevi și studenți de la școlile gimnaziale, liceele colegiile și facultățile de muzică din țară și Republica Moldova, care studiază vioara, violoncelul, pianul, canto clasic și compoziția muzicală (secție organizată împreună cu UCMR și UNMB).

Repertoriul abordat a cuprins opusuri de referință din marile epoci, școli și stiluri muzicale ale creației clasice universale și contemporane – în raport și cu programa analitică ce se studiază în învățământul românesc de specialitate – preuniversitar și universitar.

La actuala ediție creația muzicală românească –clasică și contemporană a ocupat un loc primordial, multe dintre lucrări aflându-se în topul de performanță. Din acest punct de vedere, Concursul Național „Paul Constantinescu” nu este numai o rampă de lansare în viața muzicală din țară și de peste hotare a celor mai talentați tineri interpreți dar și o tribună de promovare constantă a operei compozitorilor români din toate generațiile.

Juriile de specialitate din cadrul fiecărei secții a concursului au fost alcătuite din personalități marcante ale artei interpretative și creației muzicale românești, cadre didactice de renume de la Universitatea Națională de Muzică București**:** **pianista concertistă dr. Ilinca Dumitrescu** (președinte-Secția pian), **prof.univ.dr.Gabriel Croitoru** (președinte - Secția vioară), **prof.univ.dr. Silvia Voinea, soprană** (președinte - Secția canto), **prof.univ.dr.Marin Cazacu** (președinte - Secția violoncel), **prof.univ.dr.Dan Buciu** (președinte - Secția compoziție). Din jurii au făcut parte: **prof.univ.dr. Ioana Croitoru, dr.Radu Postăvaru-dirijor** și **prof.Adrian Ceapă** (Secția vioară), **prof.univ.dr. Șerban Dimitrie Soreanu, conf.univ dr. Carmen Manea** și **prof.univ.dr.Sanda Hîrlav Maistorovici** (Secția pian), **prof.univ.dr. Mihai Cosma** și **conf.univ.dr. Cristina Soreanu-mezzosoprană** (Secția canto), **prof. Ani Mari Paladi** și **prof.Anca Vartolomei – solist concertist** (Secția violoncel), **prof.univ.dr. Dan Dediu - președintele senatului UNMB** și **secretar al UCMR** și **prof.univ.dr. Doina Rotaru** (Secția compoziție).

Ca și la edițiile precedente, Președintele de Onoare al concursului a fost prof.univ.dr. **Dan Buciu** - rectorul onorific al Universității Naționale de Muzică București, secretat al UCMR.

În urma unei atente jurizări, cei mai buni dintre cei buni, au fost răsplătiți cu premii.

Secția vioară:

Premiul I: ȘTIUCA SOFIA, cls. a-II-a, Liceul-internat Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu” Chișinău

Premiul I ex-aequo: ACOPEAN NORAIER, cls. a-V-a, AMIHĂLĂCHIOAIE ROBERT, cls.a VI-a și DRUȚAC DOMINIC-LUCIAN, cls.aVII-a de la Liceul-internat Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu”-Chișinău, **HARTAC GABRIELA RALUCA, cls.a VIII-a,** și **ȚANEA ALIN CONSTANTIN, cls.a IX-a** de la Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” –București, **PANDELESCU ANDREEA ELENA, cls.a XI-a,** Colegiul de Artă „Carmen Sylva”-Ploiești, **RISTEA GABRIEL ȘTEFAN, cls.a XI-Aa,** Colegiul Național „Dinu Lipatti”-București

Premiul II: CROITOR ALEXANDRINA, cls.a IX-a, Liceul-internat Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu”, Chișinău

Premiul II ex-aequo: PUŞCĂLĂU NECTARIE, cls.I, Colegiul Naţional de Arte „George Apostu"-Bacău, **CRISTEA ŞTEFAN RAREŞ cls.a III-a, DRĂGOI ALESSIA IOANA cls.a V-a, RAICU ANA cls.a VI-a, DUMITRU EVA MARIA cls.a VII-a, GHEORGHE CARLO cls.a VIII-a** şi **PILICĂ MITISOR CARLOS cls.a VIII-a** de la Colegiul de Artă „Carmen Sylva"-Ploieşti, **BUNEA IOANA cls.a VI-a,** şi **DORIN VICTORIA cls.aVII-a** de la Liceul-internat Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu", Chişinău.

Premiul III: VOLOG BIANCA cls. a-VI-a şi PASAT ANASTASIA cls.a XII-a de la Liceul-internat Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu"-Chişinău, **DUŢĂ ŞERBAN ANDREI cls.a IX-a,** Colegiul Naţional de Muzică „George Enescu"-Bucureşti

Premiul III ex-aequo: REUL DIAMANTA cls.a III-a şi GAMUREAC DANIELA cls. a-IV-a, de la Liceul-internat Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu" Chişinău, **TURCU ŞTEFANIA cls.a VII-a,** Colegiul de Artă „Octav Băncilă"-Iaşi, **VASILE ANA MARIA cls.a VII-a** şi **SCHINDLER PETRU cls.a VIII-a,** Colegiul de Artă „Carmen Sylva"-Ploieşti

Premiul ziarului „Ploieşti": **PASAT ANASTASIA cls.a XII-a** şi **DORIN VICTORIA cls.aVII-a** de la Liceul-internat Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu"-Chişinău.

Secţia violoncel:

Marele Premiu: BLÂNDU SOFIA, cls. a-IX-a, Colegiul de Arte „Dinu Lipatti"- Bucureşti

Premiul I ex-aequo :COTEANU ANA-JULIA cls. a-IV-a, IORDACHI ŞTEFAN cls.a IV-a şi **SUCIU PAUL cls. a-VII-a** de la Şcoala Gimnazială de Arte „Iosif Sava"-Bucureşti;**MAKSAY GERGO MATYAS, cls. a-VIII-a,** Colegiul de Muzică „Sigismund Toduţă"- Cluj-Napoca; **MOVILEANU ANDREEA IOANA, cls. a-IX-a,** Colegiul de Arte „Dinu Lipatti"- Bucureşti; **APELKVIST FREJA, cls.a-X-a,** Colegiul Naţional de Muzică „George Enescu"- Bucureşti; **BIŞOC MIHAI ANDREI cls. a-X-a,** Colegiul Naţional de Artă „Octav Băncilă"- Iaşi; **SIMION VALENTIN DIMITRIE, cls. a-XI-a,** Colegiul Naţional de Muzică „George Enescu"- Bucureşti şi **ENACHE DRAGOŞ, Anul II,** UNMB.

Premiul „Paul Constantinescu" pentru cea mai bună interpretare a unei lucrări de Paul Constantinescu:

BLÂNDU SOFIA, cls. a-IX-a, Colegiul de Arte „Dinu Lipatti"- Bucureşti

Secţia Pian:

Premiul I : CĂLIN NICOLE-ISABELA, cls.a IV-a, Liceul de Arte „George Georgescu"- Tulcea

Premiul II: GHEORGHE ANASTASIA, cls.a II-a şi TUDOSE ANA ANTONIA, cls.a XI-a, de la Colegiul de Artă „Carmen Sylva"- Ploieşti

Premiul III: BONDILĂ PAUL MARIAN, ls.a IV-a Colegiul Naţional de Muzică „George Enescu"- Bucureşti

Menţiune: BLEJAN IOAN THEODOR, cls.a I-a Colegiul Naţional „George Enescu"- Bucureşti;

DOROŞENCU COJMAN CRISTINA, Cls.a III-a, Liceul de Arte „George Georgescu"- Tulcea

ARNĂUTU IRINA SÂNZIANA, cls.a IV-a, Colegiul Naţional de Muzică „George Enescu"- Bucureşti

Secţia compoziţie muzicală:

Premiul I ex-aequo:ALIN CHELĂRESCU, anul III şi ANDREI PETRACHE, anul II de la UNMB

Premiul II: ALEXANDRU MIHALCEA, master anul II - UNMB

Premiul III: CĂTĂLINA LAZURCA, anul II - UNMB

Menţionăm că palmaresul ***Secţiei Canto*** a fost amintit în articolul *Vocile Concursului "Paul Constatinescu"*, din nr. 12/ 2018, pg. 44-45, al revistei noastre.

Felicităm din toată inima pe toţi candidaţii la concurs şi profesorii îndrumători - cu deosebire pe tinerii laureaţi ai actualei ediţii precum şi conducerile instituţiilor din învăţământul muzical de specialitate din România şi Republica Moldova care au răspuns invitaţiei noastre – pregătind pe cei mai buni dintre cei buni.

Sincere sentimente de gratitudine pentru toţi membri juriilor de specialitate pentru modul exemplar în care au examinat şi evaluat potenţialul de creativitate al fiecărui candidat, mulţumiri a fi adresate instituţiilor organizatoare, cu deosebire Muzeului de Istorie şi Arheologie Prahova, profesorilor acompaniatori, sponsorilor şi tuturor celor care au dovedit receptivitate şi sprijin, astfel încât, concursul ce poartă numele unui muzician de geniu - Paul Constantinescu - să devină o manifestare muzicală de excepţie pe plan naţional şi european.

Al. I. BĂDULESCU

Cei 80 de ani ai profesorului Grigore Constantinescu

O aniversare–simbol pentru unul dintre cei mai importanţi cărturari într-ale muzicii. Muzicolog, critic muzical, pedagog universitar, scriitor, eseist, istoric al artei sunetelor, biograf, om de cultură formator de opinie, manager – fondator de evenimente şi instituţii, realizator de emisiuni Radio – TV, jurat la concursuri interne şi internaţionale şi, alături de toate, fiinţă cu suflet deosebit, spirit solar cu rostire blândă, gata oricând de a sfătui, de a îndruma, de a da linii directoare în orice domeniu legat de muzică sau în care adâncurile raţionalităţii şi inimii sunt implicate, de a călăuzi nu numai tineri aspiranţi, dar şi profesionişti. Sunt greu de îmbrăţişat toate faţetele complexei personalităţi care îl recomandă pe prof. univ. dr. Doctor Honoris Causa Grigore Constantinescu.

Viaţă dedicată muzicii

Studiile universitare la Conservatorul din Bucureşti, în care drept dascăli i-a avut – printre alţii - pe Mihail Jora şi Tudor Ciortea, doctoratul în muzicologie obţinut în chip strălucit la Academia de Muzică „Gheorghe Dima" din Cluj-Napoca, cursurile de specializare de la Monte Carlo, cu Igor Markevich, Budapesta şi Weimar l-au adus în postura de a ocupa mai întâi

funcții de redactor la Editura Muzicală și Revista Muzica ale Uniunii Compozitorilor și, imediat, de cadru didactic la Universitatea Națională de Muzică din București în specialitățile Istoria muzicii universale, Muzicologie, Istoria spectacolului muzical, Analiza dramaturgiei muzicii vocale, activități încununate de acelea de conducător de doctorantură și de studii aprofundate, în paralel cu calitatea de membru oficial al Centrului de Excelență în Studiul Imaginii aferent Universității din București, pentru cursuri de master interdisciplinar „Muzicologie, Muzică, Literatură, Filosofie".

Pregătirea profundă l-a orientat și către preocupări adiacente, de cronicar muzical, autor de studii, articole și interviuri, precum și de realizator de emisiuni Radio–TV, concomitent cu participarea intensă cu comunicări științifice la simpozioane naționale și internaționale sau cu comentarii - prezentări de concerte în stagiunile Radiodifuziunii Române, ale Filarmonicii „George Enescu", Operei Naționale București, ca și pentru gravuri de discuri la Casele Electrecord, Media Pro Music, Radio.

Produsele acestor activități multilaterale au fost reunite ulterior în 44 de cărți, o activitate care continuă. Printre acestea, monumentalele „O călătorie prin istoria muzicii", „Patru secole de operă", „Istoria muzicii în pas de dans", „Patru secole de lied", „Patru secole de oratoriu", lucrări de istoriografie comentată, au caracter de unicitate în literatura românească de specialitate.

Cele șase impresionante volume din ciclul serial „Nocturn și diurn în muzică", cu un total de peste 4000 de pagini, au reunit scrieri anterioare ale profesorului grupate tematic… „Comentarii, Studii, Portrete de muzicieni, Prelegeri, Recenzii, Prefețe, Comunicări, Cercetări, Lucrări muzicologice". Tot așa, o adevărată antologie se află în curs de constituire.

Preferințele pentru arta lirică

Prima carte semnată de Grigore Constantinescu, monografia dedicată tenorului Dimitrie Onofrei (1970), a anunțat o preferință. Aceea pentru arta lirică, teritoriu pe care l-a servit și îl servește cu obstinație prin cele peste 10 volume care au urmat, la care s-au adăugat nenumărate cronici de spectacol. Important este că evaluările critice au fost făcute din unghiuri de estetică vocală, de dramaturgie a muzicii vocale, elemente indispensabile pentru efectuarea oricărei analize de spectacol. Profesorul Constantinescu este un expert al glasurilor, al raporturilor optime între timbralități și roluri, al stilisticii aplicate, al analizei dramaturgiei vocale și orchestrale în contextul redării scenice a spectacolului.

În privința volumelor publicate, multe titluri au devenit rapid referințe, best seller-uri, cărți de învățătură și căpătâi.

Numesc câteva lucrări de sinteză: „Ghid de operă", „Cântecul lui Orfeu", „Diversitatea stilistică a melodiei în opera romantică" (teza de doctorat), „Splendorile operei - Dicționar de teatru liric", „Patru secole de operă" sau monografiile „Giuseppe Verdi", „Gaetano Donizetti", „Margareta Metaxa", „Iulia Buciuceanu", „Dorin Teodorescu"…

Nu poți vorbi despre operă sau operetă, dacă nu ești îndrăgostit de spectacolul liric, de vocile care-i dau viață și profesorul a dovedit cu prisosință că este un împătimit, un dăruit al teatrului muzical și slujitorilor lui.

În teritorii adiacente, se remarcă volumul „Iosif Conta, un portret în dialog" sau „Emilia Petrescu, regina cântului vocal concertant-cercetare monografică-portret".

Distincții

O carieră model se vede puternic răsplătită. Premiile, diplomele de onoare, de excelență și de merit, medaliile jubiliare și aniversare, titlurile onorifice de Cetățean de Onoare, conferite de Academia Română, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor, Uniunea Ziariștilor Profesioniști, de alte instituții prestigioase, se ridică la un număr de 52 de distincții.

Grigore Constantinescu deține înaltul titlu de Doctor Honoris Causa al Universității Naționale de Arte „George Enescu" din Iași și a fost decorat de Președintele României cu „Ordinul Meritul Cultural în grad de Cavaler", respectiv „Ordinul Meritul Cultural în grad de Ofițer".

Sunt onoruri care vin să încoroneze activitatea prodigioasă a profesorului pe arcul a aproape 60 de ani.

Înalta ținută academică...

... este cea care guvernează prelegerile și scrierile lui Grigore Constantinescu, reprezentându-l ca erudit și rafinat om de cultură, subtil pictor de cuvinte, narator de excepție. Ținuta slovelor este impecabilă, elegantă, profunzimea evaluărilor, experiența de analist, subtilitatea adresării critice, stilul de literat, verbul elevat, fac ca expunerile și lecturile să fie agreabile, să conducă la adânci reflecții. O cursivitate blândă și dulce călăuzesc pe oricine spre tărâmul liniștii, luminii și aprofundării.

alături de soția, Liliana și fiica, Irina

Fin observator, Grigore Constantinescu dă crochiurilor sale putere evocatoare atât în reflectarea creativității artiștilor, cât și în surprinderea laturii umane, atât de importantă în conturarea complexă a personalităților. Din ele au de învățat studenții din facultățile de profil, învățăcei într-ale criticii muzicale, ca și melomanii, fie cu urechi deja antrenate, fie în formare. Insist asupra acestei ultime categorii de lectori, întrucât fiecare ocupant de fotoliu într-o sală de concert sau de operă nu trebuie să neglijeze compararea propriilor opinii cu cele profesioniste, de înaltă calificare, cu pildele estetice pe care le oferă autorii, pe deplin concordante personalității enciclopedice a lui Grigore Constantinescu. Într-adevăr, face totul cu pasiune, predă, scrie, îndrumă, vorbește în public cu acea dăruire care îi definește și ființa generoasă, plină de noblețe sufletească.

Prin consistența exegezelor de specialitate și fluidul stil literar, scrierile sale se încadrează în fondul indestructibil al culturii noastre naționale, distinsul profesor rămânând un nume emblematic al domeniilor pe care le reprezintă neobosit, o autoritate în materie.

Comunitatea muzicală universitară bucureşteană…

…l-a sărbătorit în ambientul în care profesorul îşi desfăşoară activitatea, printr-o întâlnire a conştiinţelor luminate, colegi, foşti studenţi şi colaboratori, artişti ce i-au dăruit prinos de dragoste şi recunoştinţă, frumoase gânduri şi urări pentru anii ce vor urma. Într-o atmosferă caldă, au rostit cuvinte omagiale prof. univ. dr. Diana Moş, rectorul Universităţii Naţionale de Muzică, prof. univ. dr. Valentina Sandu-Dediu, prof. univ. dr. Ionel Voineag, dr. Luminiţa Arvunescu, Adriana Rogovschi şi semnatarul acestor rânduri, urmate de mulţumiri - dovezi ale juneţei spirituale a celui sărbătorit. Amfitrioana întâlnirii a fost lect. univ. dr. Irina Boga, fiica şi colaboratoarea celui sărbătorit.

De fapt, prof. univ. dr. DrHC Grigore Constantinescu, muzicologul ilustru, este indisolubil legat de familia ce îl înconjoară în deplină concordie, cu iubire neţărmurită, oferindu-i suportul moral în tot ceea ce întreprinde. Îi numesc aici pe soţia Liliana, persoană căreia profesorul i-a dedicat multe din scrierile sale, pe fiica universitară Irina, pe ginerele Leonard, dirijorul Corului Operei Braşov şi, alături de aceştia, nu le uit pe nepoatele Eliza şi Tereza care, sunt absolut sigur, vor îmbrăţişa cariera artei sunetelor, continuând tradiţia părinţilor şi bunicilor.

La Mulţi Ani fericiţi şi creativi, domnule profesor!

Costin POPA

Portret al unui mag bun – Dan Buciu

Am avut parte, în studenţie, de mulţi profesori memorabili. Nu mă pot plânge, din acest punct de vedere. Dar, dacă stau să mă gândesc bine, unul dintre ei s-a impus în mod special, cel puţin în ochii mei, drept model de autoritate pedagogică. El a adeverit parcă în modul cel mai fidel ideea aproape platonică pe care şi eu, aidoma oricărui elev proaspăt devenit student, mi-o făcusem despre ce va să zică făptura aleasă numită „profesor universitar”. La cursurile dumnealui am trecut prin toate trăirile prin care îmi închipuiam că trebuie să treacă oricine ajuns pe băncile facultăţii: de la iluminare la intimidare, de la satisfacţia răspunsului corect la panica prinderii pe picior greşit, de la efortul de a face faţă unei atmosfere elevate până la constatarea – deopotrivă uimită şi uşurată – a faptului că şi profesorii universitari mai glumesc câteodată. Aproape de domeniul legendei erau punctualitatea ireproşabilă pretinsă la cursurile sale (programate întotdeauna la ore matinale), precum şi rigoarea implacabilă a modului său de notare. Sigur că studenţii sunt mereu tentaţi să interpreteze aceste cerinţe ca pe nişte măsuri punitive; însă, în cazul de faţă, am impresia că toată lumea devenea în cele din urmă convinsă de profunda lor onestitate şi imparţialitate. Toţi se simţeau preluaţi într-o ordine ce reflecta cu exactitate nivelul de pregătire al fiecăruia; eu unul chiar pot spune că, trecând prin filtrul limpezitor al acestui profesor-etalon, am avut ocazia să aprofundez o importantă lecţie de viaţă: aceea de a şti să mă autoevaluez cu justeţe, fără părtinire şi totodată fără complexe de inferioritate.

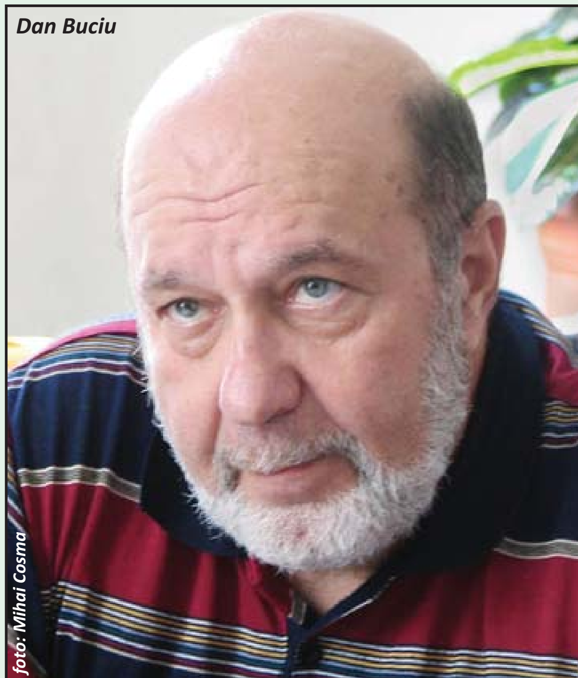
Însă sentimentul cel mai pregnant trăit la cursurile de armonie tonală ale domnului Dan Buciu – căci despre dânsul este vorba – rămâne bucuria de a fi înţeles, cu deplină claritate, ceea ce mai înainte îmi păruse de nepătruns. Desigur, dobândisem încă din liceu un oarecare nivel de „alfabetizare” armonică; ajunsesem până la punctul în care apucasem să palpez câte ceva din tainele treptelor secundare, iar aceasta însemna că, încurajat de doamna mea profesoară din liceu, parcursesem un drum mult mai lung decât colegii mei. Chiar şi aşa, nu aveam deloc senzaţia vreunui avans. Dimpotrivă, tocmai pentru că începusem să intuiesc vastitatea a ceea ce încă nu stăpâneam, confuzia şi nemulţumirea parcă îmi crescuseră. Pianotam şcolăreşte diverse şi vajnice capodopere, însă fără a le înţelege – decât într-un mod foarte parţial şi ocolit – direcţionarea armonică sau articularea formală. Îmi amintesc foarte bine sentimentul bizar, un fel de amestec între fascinaţie şi frustrare, pe care mi-l prilejuiau de exemplu modulaţiile: nu puteam nicicum să-mi explic în ce fel şi cu ce scop „marele compozitor” ajunsese să resimtă nevoia unor astfel de răsuciri, altfel atât de seducătoare. De aceea, tratam toată chestiunea ca pe o algebră misterioasă şi hipnotizantă, a cărei completă desluşire tehnică nici nu îmi dădeam seama că e posibilă.

Pe acest fond destul de şubred au apărut cursurile domnului Buciu, făcând lumină şi destrămând toată ceaţa, reclădind din temelii şi într-un mod mult mai solid tot ceea ce asimilasem până atunci. Croite după un scenariu foarte atent etapizat, cu înaintări prudente şi retururi insistente, într-un limbaj ce captiva prin îmbinarea de rigoare academică şi spontaneitate colocvială, prelegerile domnului profesor îşi atingeau nesmintit, săptămână de săptămână, acelaşi efect iniţiatic al ridicării vălului de pe ochi (şi de pe urechi). De multe ori aveam impresia că asist la lecţiile unui mag bun, posesor al unor secrete fermecate, pe care acceptă şi ştie ca nimeni altul să le transmită mai departe. Probabil că alţii nu se pot pronunţa la fel, mai ales că, oricât de elucidat ai fi plecat de la curs, riscai să rămâi complet debusolat dacă nu îţi îndeplineai norma săptămânală de teme. Însă tipului meu de muzicalitate – mai degrabă studioasă şi asimilată decât creativă şi spontană –, metoda domnului Buciu i-a priit tocmai prin precizia ei cristalină, prin pedanteria cu care ţinea să expliciteze până la capăt absolut fiecare pas, ceea ce nu înseamnă altceva decât însăşi esenţa demersului didactic. Deşi eram avertizaţi

în repetate rânduri că ceea ce studiem la curs şi ceea ce obţinem în temele noastre nu e muzică propriu-zisă, ci cel mult distilarea artificială a unor procedee care cu mai sporit folos pot fi înţelese dacă sunt observate „la lucru" în marile partituri, eu unul aveam totuşi mica ambiţie de a-mi plămădi temele cu oarecare atenţie pentru silueta lor artistică, dar mai ales resimţeam bucuria de a putea, în sfârşit, să înţeleg acea „algebră" care în liceu îmi dădea bătăi de cap. O astfel de trezire a inteligenţei muzicale se datorează, bineînţeles, unui întreg cumul de factori şi multor altor cursuri de la Conservator. Însă ceea ce am învăţat prin intermediul domnului Buciu am conştientizat ca fiind modelator şi decisiv într-o măsură mai pronunţată decât alte experienţe. De aceea, mă mândresc, de fiecare dată când am ocazia, cu faptul că am făcut parte din ultima promoţie de licenţiaţi care au beneficiat de cursul dumnealui de armonie tonală.

Având în vedere acest puternic impact pe care profesorul Dan Buciu l-a exercitat asupra formării mele, este evident de ce pe compozitorul Dan Buciu – pe care l-am descoperit ulterior – am avut tendinţa să-l percep prin prisma calităţilor sale pedagogice, adică umane, până la urmă. De altfel, am fost dintotdeauna convins că orice gest estetic reflectă, într-un plan mai mult sau mai puţin subiacent, fibra etică a autorului său, chiar fără ştiinţa sau împotriva voinţei acestuia, deci chiar şi atunci când sunt vădite eforturile de camuflare a profilului etic în numele cine ştie cărui purism formal. Ideea este, desigur, infinit discutabilă, dar nu acum. Doresc doar să remarc că ea mi-a fost pe deplin confirmată cu ocazia frumosului concert aniversar „Dan Buciu 75", petrecut în 27 noiembrie 2018, în sala "George Enescu" a Universităţii Naţionale de Muzică Bucureşti. Din tot florilegiul de miniaturi instrumentale, lieduri şi piese corale prezentate atunci, a reieşit un portret al compozitorului aşa cum îl cunoşteam şi de la clasă.

Dan Buciu
foto: Mihai Cosma

De pildă, pe conferenţiarul a cărui valoare cardinală este claritatea şi structurarea la patru ace a rostirii l-am simţit prezent în majoritatea lucrărilor camerale instrumentale: de la gestualitatea pastelată, dar totodată bine strunită, din *Mozaic II* pentru flaut solo (Ion Bogdan Ştefănescu); trecând prin abstractizarea oarecum expresionistă sesizabilă atât în cele *Două miniaturi* pentru pian (Andrei Tănăsescu) şi vioară (Diana Moş), cât şi în *Nelinişti* pentru vioară şi flaut (Adrian Buciu); ajungând, în fine, la lirismul foarte seducător, cu vagi irizaţii enesciene, din inedita *Melopee* pentru vioară (Raluca Stratulat) şi violoncel (Andreea Ţimiraş) – totul în aceste lucrări a părut să stea sub semnul voinţei de prospecţiune cât mai limpede, de asumare cât mai onestă, în limitele proprii, a variatelor etosuri abordate.

Dar şi mai variat, şi mai generos mi s-a părut diapazonul afectiv al liedurilor. Cu siguranţă, poezia reprezintă pentru Dan Buciu o necesitate şi un prilej de necurmată plăcere, căci suflul său componistic resimte o evidentă împrospătare şi putere de diversificare la contactul cu ea. Astfel, pornind de la catrenele lui Omar Khayyam, vibraţia elegiacă şi filigranul mângâiat de adieri orientale au predominat în micro-ciclul *Înţeleptul şi poezia*, interpretat de soţii Manoleanu. Celălalt micro-ciclu – *Despre pisici* –, interpretat cu şarm şi naturaleţe de mezzosoprana Claudia Codreanu şi pianista Diana Vodă-Dembinski, a cucerit în schimb prin pregnanţă anecdotică, prin expresivitatea modală plină de picanterii şi poante („moduri pisiceşti", după cum le numeşte compozitorul). În plus, din ultimul lied a reieşit cu prisosinţă măiestria de umorist a compozitorului nu numai în plan muzical, ci şi în acela al versurilor savuroase, semnate tot de dânsul. Aceeaşi situaţie a fost valabilă şi în cazul celei mai recente piese prezentate, *Marea dandana* (Corul de copii Radio dirijat de Răzvan Rădos, acompaniat la pian de Magdalena Faur), în care a putut fi remarcată încă o dată ştiinţa lui Dan Buciu de a conferi miniaturii didactice valenţe artistice. Ca o contrapondere cronologică, s-a alăturat *Arici Bogorici* (Grupul coral "Master UNMB", dirijat de Mihail Diaconescu), o altă miniatură corală datând încă din perioada studenţiei (1966).

În fine, pe magul cel bun, stăpân pe toate tainele alchimiilor armonice, l-am simţit punându-şi la lucru toate resursele de vrăjire sonoră în cele patru lucrări interpretate de corul "Preludiu", dar îndeosebi în ultimele două, pe drept cuvânt lăsate la urmă, căci cred că nu numai pe mine acestea m-au convins cel mai mult, ca o încununare a întregului concert. Pe de o parte, madrigalul *Visare* (pe versurile poemului eminescian *Lasă-ţi lumea*) a captivat printr-o insinuare modulatorie tot mai luxuriantă, abătută, sub imperiul sensibilităţii pentru fiecare nuanţă poetică, pe poteci tot mai tainice. Mi s-a părut una dintre rarele apropieri muzicale de Eminescu ce reuşeşte să evite capcana sentimentalismului, optând în schimb pentru un tip de fluenţă rafinată ce aproape că dovedeşte pe alocuri virtuţi hipnotice. Pe de altă parte, tot o hipnoză armonică a fost obţinută, de la un capăt la altul, în *Steaua sus răsare*, însă de data aceasta ca urmare nu a rafinamentului, ci a simplităţii eficiente: în jurul liniei melodice a binecunoscutului colind oscilează un vălătuc de creşteri şi descreşteri acordice, ca nişte aripi de îngeri ce levitează paşnice, menţinute în căuşul protector al aceleiaşi structuri armonice.

Concertul s-ar fi putut încheia astfel, pe un ton intim şi ataşant, însă evident că în final s-a impus totuşi un mic „omagiu", în pofida voinţei exprese a protagonistului de a nu rosti – nici el, nici alţii – nici un fel de „cuvântări": dirijorul Voicu Enăchescu a dat citire unei diplome de excelenţă acordate domnului Dan Buciu pentru întreaga sa activitate, din partea Asociaţiei Naţionale Corale din România. Apoi corul "Preludiu" a pus pecetea printr-un *Mulţi ani*. Cu convingerea că mai are încă „să ofere celor ce ascultă tot ce are mai bun în sine" – după cum el însuşi declara în programul de sală –, nu pot decât să închei şi eu în aceeaşi notă, dorindu-i domnului profesor să se bucure în continuare de ani frumoşi, rodnici şi sănătoşi.

Vlad VĂIDEAN

Premiile ”muzicale” din lumea filmului

Golden Globes

Revista noastră a mai urmărit de-a lungul anilor premiile internaționale majore care au legătură cu muzica. Unul dintre domeniile cele mai căutate de fani este filmul, unde rolul muzicii este, desigur, semnificativ, drept pentru care forurile care răsplătesc cele mai bune realizări cinematografice au pe lista de premianți şi melodii originale sau coloane sonore.

Cele mai recente premii au fost cele ale Asociației jurnaliştilor străini de la Hollywood, acordate la începutul lunii ianuarie.

Pentru cea mai bună muzică (Best Original Score - Motion Picture) premiul a revenit anul acesta filmului “First Man” şi compozitorului Justin Hurwitz. Acesta din urmă este

Justin-Hurwitz

o figură familiară la Premiile Globul de aur, având până acum 3 nominalizări şi 3 victorii. Filmul pentru care a compus de data aceasta coloana sonoră este despre astronautul Neil Armstrong, interpretat de Ryan Gosling, şi este regizat de Damien Chazelle. Justin Hurwitz a câştigat în fața lui Marco Beltrami (nominalizat pentru “A quiet place”), Alexandre Desplat (“The island of dogs”), Ludwig Goransson (“Black Panther”) şi Marc Shaiman (“Mary Poppins returns”).

Premiul pentru cea mai bună melodie (Best original song – motion picture) a revenit cântecului *Shallow* şi lui Lady Gaga, Mark Ronson, Anthony Rossomando, Andrew Wyatt. Melodia apare în filmul ”A star is born” (regia Bradley Cooper) şi este cântată de actrița din rolul feminin principal, nimeni alta decât Lady Gaga. Filmul spune povestea unui muzician trecut de prima tinerețe, care o ajută pe o tânără cântăreață să se lanseze ca solistă, în timp ce el decade, din cauza viciilor care îi aduc în cele din urmă sfârşitul.

Melodia *Shallow* a învins următoarele cântece nominalizate: *Requiem for a private war* (Annie Lennox, A private war), *Revelation* (Boy erased), *All the stars* (Black panther) şi *Girl in the movies* (Dolly Parton, Linda Perry, Dumplin’).

Deşi acestea două sunt cele mai importante categorii muzicale, anul acesta se poate spune că prin muzică s-a ajuns la Globul de aur pentru cel mai bun film, pelicula care a primit acest premiu fiind ”Bohemian rhapsody”, o biografie a lui Freddie Mercury, îmbibată de muzica trupei Queen şi slujită de interpretul Rami Malek, care a şi cucerit Globul de aur pentru cel mai bun actor în rol principal. De altfel, şi un al doilea film ”muzical” a mai fost nominalizat la Globul de aur: ”A star is born”, în timp ce la categoria Musical or Comedy a concurat şi cel de-al treilea mare succes muzical al acestei ediții, ”Mary Poppins returns”.

BAFTA

Academia de film din Marea Britanie (BAFTA) şi-a anunțat nominalizările.

La categoria Cea mai bună muzică originală regăsim ”Bohemian rhapsody” şi ”Mary Poppins returns”, aceasta din urmă, împreună cu ”The island of dogs” (compozitor Alexandre Desplat), fiind şi printre preferințele celor de la Globul de aur. Ele au ca şi contracandidați filmele ”If Beale Street Could Talk” (Nicholas Britel) şi ”Blackkklansman” (Terence Blanchard). Interesant că filmul cu cea mai bună muzică după părerea juriului Globurilor aici nu face parte dintre primele 5 clasate la nominalizări.

Reapare, la categoria Cel mai bun film, ”A star was born”, în timp ce ”Bohemian rhapsody” se regăseşte la categoria Cel mai bun film britanic. Protagonista din ”A star was born”, Lady Gaga, este în cărți pentru categoria Cea mai bună actriță în rol principal, în timp ce Bradley Cooper (”A star was born”) şi Rami Malek (”Bohemian rhapsody”) îşi dispută premiul pentru Cel mai bun actor în rol principal. Bradley Cooper concurează şi pentru Cel mai bun regizor. Costumele din ”Bohemian rhapsody” şi din ”Mary Poppins

returns” au atras nominalizările lui Julian Day, respectiv Sandy Powell, după cum la categoria Hair & Make-up Mark Coulier, Jan Sewell sunt remarcați pentru filmul ”Bohemian rhapsody”. “A star was born” puntează şi la nominalizările pentru Cel mai bun scenariu adaptat, iar ”Bohemian rhapsody” este înscris în cursă pentru Cea mai bună imagine şi Cel mai bun montaj. ”Mary Poppins returns” a atras atenția juriului pentru Decoruri, ”Bohemian rhapsody” şi ”A star was born” înfruntându-se la categoria Cel mai bun sunet.

Premiile vor fi înmânate în cadrul Galei din 10 februarie.

Până la acest moment Academia Americană de Film nu şi-a dezvăluit nominalizații, Gala Oscarurilor fiind programată pentru 24 februarie.

C. MIHAI

Ne-a lăsat în urma sa...
...Alexandru Hrisanide

A luat-o înainte! ...întotdeauna grăbit, alert în gând şi în acţiune; ...dispunea de o intuiţie fantastică în relaţia cu cei din jur. Era scăpărător în conversaţii; în felul în care gândea, în felul în care făcea muzică. Te surprindea întotdeauna prin prospeţimea acţiunii sale, prin acuitatea gândului ce devenea fapt de muzică, de cultură; alteori prin dinamica acţiunii aflate la întâlnirea acesteia cu o mare idee. La sfârşitul anilor 60, la începutul anilor '70, l-am audiat la Sala Mică a Palatului, în calitate de pianist, în mai multe recitaluri

camerale; partenerii erau aleşi cu atenţie; compatibilităţile erau esenţiale. Îmi aduc aminte, a revenit în viaţa noastră muzicală în anii '90, când circulaţia valorilor devenise realmente dinamică graţie festivalului enescian al muzicii.

A fost un spirit creativ în toate zonele acţiunii sale artistice; în calitate de compozitor, de pianist, de inspirat şi inspirator profesor de compoziţie, de erudit gânditor ce acoperea zone vaste ale culturii, ale artei.

A lăsat urme de neşters în conştiinţa tuturor celor care l-au cunoscut, a celor cu care a colaborat. Căci neliniştea sa era una roditoare. In mod special în calitate de profesor al cunoscutului Brabants Conservatorium din Olanda. Clasa sa de compoziţie se constituia într-o adevărată familie. Aici a activat începând cu anul 1976. De altfel activitatera componistică, cea de pianist performer şi aceea de profesor s-au îngemănat continuu în viaţa sa profesională; atât în perioada petrecută în ţară, în anii 60 şi 70 ai secolului trecut, cât şi ulterior, în Olanda, în ţara sa de adopţie. De la nivelul miniaturilor pentru pian – sunt cunoscute *Invenţiunile* sale, la *Volumele* pentru violoncel sau *Sonata pentru clarinet şi pian*, iar de aici până la marele său opus, *Concertul pentru violoncel şi orchestră*, drumul a fost lung şi captivant. Studiase compoziţia cu maestrul Mihail Jora. Ulterior a experimentat de o manieră personală marile orientări stilistice europene ale secolului trecut; de la tentaţia unor sugestii folclorice la reevaluarea unor tendinţe neoclasice, la serialism, la valorile modalismului.

Lucrări ale domniei sale au putut fi audiate relativ recent în cadrul Festivalului Meridian organizat de Uniunea Compozitorilor; inclusiv o importantă sonată pentru pian. Este adevărat, pianul a fost o constantă a activităşii sale; studiase cu celebra profesoară Florica Musicescu; iar anumite aspecte ale şcolii marelui dascăl au penetrat în activitatea pianistică a lui Alexandru Hrisanide. Mă refer la claritatea impecabilă a jocului pianistic, la sensibilitatea lucid orientată a acestuia. La mijlocul anilor 60 a câştigat la Paris premiul fundaţiei ce omagia cunoscutul muzician francez Lili Boulanger, un muzician de geniu plecat din această lume mult prea devreme.

"Săndel a adus lumina în viaţa mea şi a multor altora din generaţia mea, în anii sumbri ai dictaturii comuniste din România; prin generozitatea lui, prin veselia lui şi prin harul pe care-l avea de a crea o muzică originală, captivantă", declara recent pianista şi profesoara Liana Şerbescu. In calitate de pianist performer, dar şi de profesor, a promovat consecvent creaţia colegilor lui compozitori, anume Anatol Vieru, Dan Constantinescu, Costin Miereanu şi mulţi alţii…

Cu doi ani în urmă, la împlinirea vârstei de 80 de ani, Radio România Muzical i-a dedicat o extinsă emisune. Ultima sa importantă lucrare, anume Concertul pentru violoncel şi orchestră, este o comandă a conservatorului în cadrul căruia Alexandru Hrisanide a activat în calitate de profesor; stimat şi iubit atât de către studenţii săi cât şi de colegi. Lucrarea a fost prezentată cu mare succes, în primă audiţie absolută, în anul 1996, de către violoncelistul Mirel Iancovici; cu concursul orchestrei Conservatorului din Tilburg. S-a născut la Petrila în anul 1936 şi ne-a părăsit la sfârşit de noiembrie al anului trecut, în Olanda, la capătul unei îndelungate suferinţe. Şi-a rostuit creaţia în mare ordine; cu dorinţa ca lucrările sale să fie aduse în ţară.

Ne-a părăsit lăsând în urma sa o mare descumpănire; îl ştiam acolo, în Olanda, aşezat într-una dintre localităţile satelit ale Amsterdamului, la Haarlem.

Îl ştiam a fi veşnic tânăr şi ferice! Nu ne-a înşelat.

Dumitru AVAKIAN

Simona Patraulea

S-a stins din viaţă, la 87 de ani, una din ultimele reprezentante ale "celor mai frumoşi ani" - şi cu siguranţă cei mai fructuoşi - ai televiziunii publice. Alături de regizorul Sorin Grigorescu, care ne-a părăsit cu mult timp în urmă,

Simona Patraulea şi-a pus semnătura pe câteva formate originale de emisiuni pe care TVR n-a ştiut (sau n-a avut interesul?) să le păstreze şi după 1989. Modernizându-le, aducându-le la exigenţele actuale şi adaptându-le gustului public, ele ar fi menţinut o audienţă sporită postului naţional. Aşa însă, şefii din Dorobanţi au lăsat cale liberă concurenţei private, care a importat pe bani grei formate similare, cum ar fi "Vocea României", "X Factor", "Românii au talent", "Te cunosc de undeva" şi altele…

Dar să le luam pe rând. Simona Patraulea a lucrat mai întâi în Radio, apropiindu-se de TVR la prima ediţie a "Cerbului de aur", în 1968. Creată în 1969, "Steaua fără nume" a avut un succes uriaş încă de la prima ediţie, lansând timp de două decenii autentice vedete şi nume respectate azi în muzica uşoară, cum ar fi Corina Chiriac (mulţi îşi amintesc şi azi prestaţia sa lipsită de inhibiţii), Cornel Constantiniu, Doina Spătaru, Oana Sîrbu, Loredana Groza, Angela Ciochină, Alina Mavrodin, Mihaela Oancea, Eva Kiss, Jeanina Matei, Carmen Rădulescu, Carmen Anton, Marian Spânoche. Simona Patraulea, ca redactor, a figurat pe genericul emisiunii până la pensionarea sa, în primăvara lui 1988, în ultimii ani fiind, ca realizatori, Titus Munteanu, Mariana Şoitu, ca regizoare Anca Sandu, iar ca redactor, în ultimul an, Nicoleta Păun. Alţi solişti cunoscuţi în epocă având apariţii aplaudate la "Steaua fără nume" au fost Angela Stoica, Dana Popescu (viitoarea textieră Dana Dorian), Constantin Bruj, Florentina Dumitru, Florin Balcan, Denis Ştefănescu, Camelia Florescu, Nina Şerban, Adriana Pomârleanu, Anca Heroiu, Florina Cupşa. Ultima finală a avut loc la 23 martie 1989, când au fost desemnate câştigătoare ale Trofeului Ramona Bădescu

în mijlocul concurenţilor la Amara

(Craiova) şi Alexandra Canareica (Tulcea), iar ultima ediţie a programat în prima etapă, pe 23 octombrie 1989, pe Roxana Vulpescu (Constanţa), Marius Dragomir (Braşov), Magdalena Cuşa (Bucureşti), cel puţin cei dintâi având şanse mari de a intra în posesia Trofeului, dacă nu s-ar fi întrerupt concursul. Cum am prezentat competiţia în ultimii ani, preluând "bagheta" de la Marius Ţeicu (anterior au mai prezentat Mihai Florea, Sânziana Pop, Dan Deşliu), sunt în măsură să mai ofer câteva detalii ce pot interesa îndeosebi pe cei tineri. Astfel, competiţia avea 3 etape, dar dat fiind numărul mare de selecţionaţi şi faptul că emisiunea era programată relativ rar, se putea întâmpla ca accederea în ultima etapă să dureze ani buni! Aceasta şi din cauza complexităţii, nu ca la concursurile de azi, când se cântă (95% piese străine!) şi doar atât, ceea ce presupunea o pregătire laborioasă. Iată doar câteva din probele de concurs: interpretarea a două piese cunoscute de muzică uşoară românească; recitarea unei poezii; proba de dicţie; interpretarea unei melodii româneşti, indicate de juriu din lista de 10 titluri obligatorii, cu acompaniament de pian (mult timp pianistul a fost Gery Podgoreanu); duet cu un solist consacrat. Acompaniamentul era asigurat de Orchestra de estradă a Radioteleviziunii Romane, dirijate de Sile Dinicu şi apoi de Cornel Popescu, alături de grupul vocal "Choralis" condus de Voicu Enăchescu. Juriul nu avea componenţă fixă, fiind alcătuit din personalităţi binecunoscute, numele foarte des solicitate fiind ale unor Camelia Dăscălescu, George Grigoriu, Laurenţiu Profeta, Aurel Giroveanu, Vasile Donose, Marius Ţeicu, Ionel Tudor, Dan Ardelean, Petre Mihăescu, Biţu Fălticineanu, notele fiind acordate, atenţie, "la vedere".

Programarea la mare distanţă a etapelor de la "Steaua fără nume" se datora şi faptului că Simona Patraulea şi Sorin Grigorescu mai realizau încă două emisiuni de uriaş succes. "Floarea din grădină" era sora de pe tărâmul muzicii populare, şi aici lista laureaţilor care au dobândit consacrarea fiind impresionantă. După 1990, realizatoarea Maria Tănase Marin a reuşit, din păcate pentru foarte scurt timp, să reînvie acest concurs.

În fine, a treia producţie notorie a cuplului Patraulea-Grigorescu a fost "Cu mască, fără mască", strămoaşa indiscutabilă a popularului program de azi de la Antena 1, "Te cunosc de undeva". La spectacolele de altădată ale TVR, ţinute cu casa închisă la Sala Palatului, meritul principal revenea unui maestru al machiajului şi al perucilor, celebrul Ioan "Tomiţă" Toma, al cărui nume este purtat în prezent de cabina de machiaj a TVR.

Cu Simona Patraulea am mai colaborat în urmă cu un deceniu la câteva ediţii ale festivalului internaţional "George Grigoriu" de la Brăila. Ultima oara am vizitat-o în primăvara lui 2017, când am intervievat-o pentru cartea "Amara 50, istorie şi legendă". A locuit într-un apartament de bloc pe Şos. Colentina, unde cel mai des o vizita vecina sa Doina Spătaru; se deplasa foarte greu, cu un cadru, dar memoria îi era imbatabilă, istorisindu-mi câteva episoade savuroase de la festivalul ialomiţean, unde a fost ani de zile implicată, ca şi la "Lotca de aur" de la Brăila. Zeci de interpreţi de muzică uşoară şi populară îi datorează consacrarea, sper ca şi ei să-i păstreze o pioasă amintire…

Octavian URSULESCU

Eugen "Jack" Rotaru

Poet, scenarist, dramaturg - unul din cei mai importanţi "actori" ai muzicii noastre uşoare, cunoscut mai ales pentru textele unor şlagăre de neuitat, a pierdut lupta cu o boală necruţătoare. Puţini ştiu că regretatul textier era la

bază profesor de... chimie, el funcţionând în această postură inclusiv la Liceul "Iulia Haşdeu", unde a învăţat şi Oana Sîrbu. Mult timp a ocupat o funcţie de conducere la magazinul "Muzica", amenajând un studio de înregistrări la

V. Gavrilă, M. Ţeicu, O. Ursulescu, A. Şuteu, E. Rotaru

subsol, de care se ocupa Elvira Iancu (fostă membră a grupului rock feminin Venus), şi punând chiar bazele unei mici case de producţie discografică. A fost membru al UCMR, iar zeci de melodii pe textele sale au devenit şlagăre şi au fost premiate (sau au adus lauri internaţionali soliştilor respectivi) la cele mai importante competiţii de gen – festivalurile de la Mamaia şi "Melodii", concursul TV "Şlagăre în devenire". Cum numărul textelor sale depăşeşte o mie, am putea conchide că nu există compozitor de muzică uşoară care să nu fi colaborat cu el. Ne este foarte greu să alcătuim o listă a celor mai cunoscute şlagăre ce-i datorează şi lui perenitatea, dar în nici un caz nu pot lipsi "Pentru tot ce-a fost" (H. Moculescu), "Lasă lumea să vorbească", "Şi voi uita", "De ce nu-mi spui că mă iubeşti?" (V. V. Vasilache), "Ce mică-i vacanţa mare", "De singurătate" (Ion Cristinoiu), "De ce-ai plecat din viaţa mea", "Eu cred în dragoste" (C. Fugaru), "Ne cunoaştem din vedere" (Corina Chiriac), "Nimic nu poate înfrânge iubirea", "Dau viaţa mea pentru o iubire", "Trăiesc", "Soarele apare iar", "Nu te enerva", "Voi cânta pentru mileniul III", "Mă întreb ce să fac?", "Mama, doar mama" (M. Ţeicu), "Santa Maria Maggiore" (Petru Aldea Teodorovici), "Păcat că vremea nu mai vine înapoi" (M. Drăgan).

Iată ce scrie Liana Elekeş, într-un mesaj postat pe Facebook, la rugămintea Elvirei Iancu, cea care a vegheat ca lucrările maestrului - 8 volume - să vadă lumina tiparului la editura Softplus: "S-a stins Eugen Rotaru – autor de spectacole muzicale şi reviste, dar şi romancier – *"Povestea lui Peter Pan", "Aventuri în vacanţă", "Câinii", "7 scenarii pentru 8 spectacole muzicale pentru copii şi părinţi", "7 scenarii pentru 8 filme – Filiere Brâncuşi", "Sub Ursa Mare", "Pianistul", "Jurnalul unei adolescente", "Vasile Robescu – un mare inventator român", "Prinţesa"* – (prin editura *SOFTPLUS*). Drum bun Uriaşule, fiinţă draga, tu, cel plecat pentru totdeauna! Nu sunt cuvinte pentru a alina durerea şi tristeţea! Dar opera ta va dăinui veşnic, ne va bucura sufletele şi ne va îndruma paşii aşa cum ai făcut întotdeauna! Dumnezeu să-ţi dea odihnă veşnică!".

Florin-Silviu URSULESCU

Unirea prin muzică

Scriam cândva că un proiect muzical care a prins contur în urmă cu doi ani, la Mărăşeşti, în cadrul amplelor manifestări "Vrancea eroică", s-a bucurat de un succes atât de mare încât a fost "teleportat" şi la festivalul internaţional "Cerbul de aur" de la Braşov. Iată că povestea continuă, aşa încât protagoniştii au trebuit să se împartă acum între Piaţa Constituţiei din Bucureşti (Paula Seling, Proiect K1, Nicolae Furdui Iancu) şi Piaţa Unirii din Focşani, chiar dacă de aici a pornit totul. Singurul care a reuşit să bifeze ambele manifestări a fost actorul Sorin Francu, gonind pe şosele ca un veritabil Schumacher! La Focşani piaţa a fost arhiplină, mii de localnici ţinând să fie de faţă la un spectacol de înaltă ţinută, la care au asistat, alături de oficialităţile locale, în frunte cu Marian Oprişan, numeroşi membri ai Guvernului, între care însuşi primul-ministru. Amfitrioni muzicali au fost membrii Orchestrei Metropolitane Bucureşti şi cei ai corului Accoustic, sub bagheta lui Daniel Jinga, cu câteva pagini de mare popularitate, invitaţi fiind cântăreţul Sebastian Stan şi actorul Ion Dichiseanu. Între surprizele pregătite de consilierii artistici Andreea şi Radu Fornea s-a numărat şi un spectacol multi-media unic, prezentat în premieră absolută-un omagiu al focşenenilor şi al vrâncenilor la celebrarea Marii Uniri, film realizat de Consiliul judeţean şi pus impecabil în pagină de Ovidiu Popică ("Visual Emotion"). Complexul eveniment a mai inclus reprize ale Ansamblului folcloric profesionist "Ţara Vrancei", condus de solista Maria Murgoci, precum şi un recital consistent şi energic al reputatului trio etno Ro-Mania, în frunte cu Răzvan Ştefaniu. S-a impus prin prestanţă şi calitate grupajul oferit de Corul de cameră "Pastorala", care aniversează 42 de ani de activitate neîntreruptă, dirijor-fondator fiind prof. dr. Dumitru Săndulachi. Programul corului a inclus, între altele, "Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie" de Marius Cuteanu, "Pe-al nostru steag" de Ciprian Porumbescu, "Cântul Unirii" de Alexandru Flechtenmacher, "Marşul lui Iancu" de Timotei Popovici, "Pui de lei" de Ionel Brăteanu. La final, toată lumea, inclusiv ceilalţi membri ai echipei organizatoare (Dana şi Nicu Blejan, Alexandra şi Mihai Paraschiv, Mirela Cristea) s-a prins în "Hora Unirii", ca un omagiu adus şi îndrăgitului Domn Cuza, a cărui memorie e venerată la Focşani. (foto: Like FX by Infinity Sounds)

Oana GEORGESCU

Daniel Jinga şi Orchestra Metropolitană Bucureşti

Prețuire, solidaritate, speranță...

Mai mult ca sigur trei au fost vocile masculine care au marcat, prin carieră, popularitate, număr de şlagăre, premii, prezențe la festivalurile naționale şi internaționale muzica noastră uşoară: Dan Spătaru, Aurelian Andreescu, Cornel Constantiniu, nu întâmplător ultimii doi fiind cei mai buni prieteni din lume până la dispariția dureroasă a celui alintat "Aurică" sau "Ale". Spătaru şi Andreescu cântă de ani buni îngerilor, în Raiul interpreților de muzică uşoară, iar Cornel Constantiniu are, la cei 73 de ani ai săi, grave probleme de sănătate, datorită nemiloasei boli Parkinson, cu care se luptă însă cu demnitate. Nu a cerut şi nu cere nimănui nimic, iar dacă oameni de bine l-au ajutat când a făcut cele două operații pe creier, la Viena (prima avusese loc în Africa de Sus, când încă trăia fratele său geamăn Mircea), a fost din inițiativa lor, iar după aceea artistul le-a dedicat compoziția scrisă special cu acest prilej de Sabin Păutza, "Vă mulțumesc!". Interpretul nu se lasă învins de încercările la care îl supune viața, pentru că are alături câțiva prieteni adevărați şi mai ales o soție devotată, actrița Domnița Constantiniu, bucuria lui fiind şi cei doi fii, Mihai şi Alexandru, din păcate stabiliți în Germania, ca şi cei cinci nepoți. Toți cei dragi lui au fost primiți de Cornel

cu Doina Spătaru

cu zâmbetul pe buze şi privire şăgalnică în ochi (se cunoaşte umorul lui, fiind un colecționar de anecdote) la magazinul "Muzica" de pe Calea Victoriei, la lansarea celor două albume editate, ca un dar de Sărbători, de casa de discuri Eurostar, prin Venera şi Paul Stîngă, care i-au mai făcut cu această ocazie o uriaşă surpriză, înmânându-i "Discul de aur" pentru performanțele lui discografice, trofeu absolut meritat după cinci decenii pe scena muzicală. Într-un "Medalion liric" publicat în revista "România Mare", compozitorul şi muzicologul Doru Popovici îi consacra lui Cornel Constantiniu versuri emoționante: "Nu o dată, destinul unui neotrubadur/ Ne apare zugrăvit în culori sumbre.../Este şi destinul sensibilului cântăreț/ Cornel Constantiniu, care/ Eroic a luptat, cu o boală foarte dură!/ Dar, credința în Bunul Dumnezeu/ Şi-n preceptele christice/ L-a redat unei existențe fecunde, unde/ "Viața, care i-a fost ca un suspin,/ I-a devenit cântec".../ Interpretările sale,/ Atît de emoționante,/ Ar putea avea ca/ Punct estetic de plecare/ Sensul etic al cuvintelor/ Rostite de sculptorul-poet/ Pavel Mercescu:/ "Lăsați iubirea să curgă,/ Ca o respirație a cerului,/ Prin pământul vostru"...

La dubla lansare de care aminteam au venit numeroşi compozitori, interpreți, colegi, prieteni sau pur şi simplu admiratori. CD-urile reunesc în total 33 de cântece, doar o parte dintre sutele de melodii înregistrate de el. Din

Înmânarea "Discului de aur"

păcate, aşa cum am aflat de la Titus Andrei (care a răscolit kardex-ul radio), Dani Constantin şi Marian Stere, care au încercat să aducă la un nivel tehnic actual melodiile, multe dintre şlagărele lui Cornel, neprotejate (deşi n-a trecut o veşnicie de la lansare!), nu mai au calitate de sunet şi s-a renunțat la ele, deşi compozitorul Dani Constantin, reputat maestru de sunet, a făcut tot posibilul, iar Marian Stere, interpret şi textier cu experiență, s-a străduit la rândul lui. Şi dacă tot am amintit de prietenul devotat Dani

Horia Moculescu

Constantin, cum acesta, spre disperarea-i, a fost trimis de TVR la un eveniment în provincie chiar în acele zile, a trimis un mesaj filmat, proiectat pe ecran prin grija inginerului-regizor Ovidiu Potorac, care cu această ocazie ne-a oferit şi

o emoționantă filmare proprie. Iată mesajul lui Dani: "Dragă Cornel, aș compara-o pe "fata blondă, cea purtată în taină, aici, sub buzunarul de la haină", din celebrul tău șlagăr "N-ați văzut o fată", cu muzica ușoară românească, pe care, după ce ai găsit-o, ai invitat-o în casa sufletului tău, pentru a te uni cu ea, pentru a o sluji și a o apăra pe viață! Și ai reușit, ca un cavaler adevărat, îmbrăcat în armura șlagărului românesc! Arma ta a fost microfonul, iar câmpul de luptă – studioul muzical, platoul de filmare, scena!!

Dorin Anastasiu

Trofeele îți sunt înregistrările audio-video. Prin undele radio-ului, ale micului și marelui ecran, glasul tău, cu timbru inconfundabil, ne-a transmis trăirea și vibrația ta interpretativă, în care ai știut să contopești melodia și versul poeziei, unduirea emoției, bucuria visului, eternitatea speranței! Tot ce ai dăruit muzicii ușoare românești în acest arc de timp ne-a arătat că porți muzica aici, "sub buzunarul de la haină"! Cornel, profit de acest moment și-ți mulțumesc pentru încrederea acordată, pentru gestul tău frumos de încurajare făcut cu mulți, mulți ani în urmă, atunci când ai acceptat să-mi cânți o piesă, tu fiind în postura de vedetă, iar eu în cea de aspirant. Așadar, "Nu-i prea târziu", o spune și titlul, să-ți spun, la rândul meu, că

cu Paul Surugiu-Fuego

te port cu grijă, aici, "sub buzunarul de la haină"! Câteva cuvinte și pentru tine, dragă Domnița! Vreau să îți mulțumesc pentru jertfa și sacrificiul tău, menite a ni-l păstra, în continuare, pe Cornel. Ești puternică, o luptătoare, pe care greul n-a înfrânt-o. Fii în continuare portativul lui Cornel! Iar pe voi, onorată asistență, vă îndemn să fredonați oriunde șlagărele lui Cornel, de aceea, la plecare luați cu voi și un CD. Arătați-i lui Cornel că și voi îl purtați cu grijă, aici "sub buzunarul de la haină"! Dani Constantin, un compozitor recunoscător".

Sala de la etaj a magazinului "Muzica", pregătită special pentru lansare, cu un spațiu sporit (mulțumim, Alex!), a cunoscut o mare afluență de public, de așteptat, am zice, deși și alți invitați, inclusiv colegi de breaslă și de generație, ar fi TREBUIT să fie acolo, alături de Cornel. Cu atât mai mult cu cât, dintre compozitorii și textierii de pe disc, extrem de puțini mai sunt în viață... Horia Moculescu a fost, ca de obicei, extrem de amuzant și aplaudat copios pentru amintirile sale, cea mai gustată fiind cea în care a povestit cum l-a cunoscut pe solist, confundându-l cu fratele său geamăn, cu care semăna leit. Jolt Kerestely și Alexandra Cepraga s-au referit, firește, la muzicalitatea lui perfectă și la modul cum venea pregătit, de fiece dată, la studioul de înregistrări. Legați fiind de colaborarea comună cu compozitorul-poet Alexandru Mandy, Sergiu Cioiu,

Alexandra Cepraga

aflat pentru câteva săptămâni în țară, a evocat anii aceia frumoși, în care muzica și poezia se împleteau armonios, ceea ce a făcut-o și pe poeta Rodica Elena Lupu să-i dedice câteva versuri inspirate. Fără teama de a greși, cel mai ovaționat moment a fost cel al lui Paul Surugiu-Fuego, care i-a cântat "Trubadurul", șlagărul lui Dinu Giurgiu, după care a rostit un discurs absolut emoționant, pe care Cornel l-a ascultat cu lacrimile șiroindu-i pe obraji (se știe că Paul l-a ajutat în mod consecvent, în cadrul generosului său proiect "Art by Fuego"). Cuvinte calde au spus toți colegii prezenți la eveniment: Stela Enache (pe unul din discuri găsim "Ora cântecului" de Florin Bogardo), Silvia Dumitrescu, compozitorul Ionel Tudor (cu patru compoziții pe albume), nemaivorbind de cei care au împărțit cu el bucurii și succese la Teatrul "Ion Vasilescu": Petre Geambașu (pe unul din CD-uri are compoziția "Te-am așteptat să vii"), Doina Spătaru și prietenul devotat Dorin Anastasiu, cu al cărui Trabant el și Cornel au bătut țara! Dintre interpreții din generația de mijloc, la rândul lor artiști Eurostar, au ținut să-l omagieze Ioana Sandu și Aurel Moga, așa cum au făcut-o și Andreea

Andrei, marii iubitori de muzică Livia Gauzin, Ștefan Doru Chiriacescu (rudă prin alianță, așa cum era pe cale să devină cândva și Dani Constantin!), Daniela Imre (văduva compozitorului și redutabilului dirijor Alexandru Imre), prietenă de-o viață. Dintre actualii redactori de la Radio România a venit doar Bogdan Pavlică, dar "vechea gardă" a ținut să fie alături de interpretul căruia i-au consacrat sute de minute de emisiuni antologice – ne referim la Lucia Popescu Moraru, Adriana Marian, Titus Andrei. Să nu uităm că, până la a triumfa la "Steaua fără nume" și a deveni vedetă de muzică ușoară, Cornel Constantiniu a fost actor, inclusiv la Teatrul Național din Iași, unde a fost coleg cu soția sa Domnița Mărculescu, omagiul breslei actoricești fiind adus de Julieta Szönyi (cine poate uita personajul ei din serialul "Toate pânzele sus"?), Ion Dichiseanu, Papil Panduru (soțul Cătălinei Buzoianu, regizoare care l-a apreciat în mod deosebit pe actorul Constantiniu), Petre Moraru (un "Dracula" pe care americanii au încercat fără succes să-l egaleze).

În cartea dedicată compozitorului ieșean Titel Popovici există o fotografie istorică de la cununia acestuia, naș fiind Sile Dinicu, iar invitați de onoare tinerii, pe atunci,

Ionel Tudor

Cornel Constantiniu și Sabin Păutza. Pe albumul său conținând creațiile de muzică ușoară-pop, din tinerețe, compozitorul Sabin Păutza a inclus, la vremea respectivă, șapte piese pe care i le-a scris lui Cornel Constantiniu, de care l-a legat o strânsă prietenie în perioada lor comună ieșeană. Dintre acestea, nu mai puțin de cinci figurează și pe albumele Eurostar lansate acum. Compozitorul n-a putut fi prezent, dar pe ecran a fost proiectat și în cazul lui un emoționant mesaj, pe care l-a intitulat "Cornel Constantiniu, o stea de primă mărime a muzicii ușoare românești": "L-am cunoscut acum aproape 50 de ani, când a venit la Iași, împreună cu Domnița Mărculescu, soția și colega sa la Teatrul Național din Iași, unde au fost repartizați ca proaspeți absolvenți ai Institutului de Teatru. În perioada aceea am compus și înregistrat primul meu cântec de muzică ușoară, "Un bun rămas", gândit și dedicat special pentru Cornel Constantiniu. Au urmat apoi altele, în total șapte melodii dedicate lui, pe care le-a interpretat cum nu se putea mai bine și pe care le-am pus împreună recent pe discul meu de autor. Vocea lui inconfundabilă și fără de pereche era dublată și pusă în valoare de un talent muzical și un simț al dramei de excepție. Un actor de teatru și film de primă mărime, prețuit și admirat de marele public și de colegii de breaslă, s-a impus în timp și a devenit unul dintre cei mai iubiți artiști români pe tărâmul MUZICII, pe care a slujit-o cu credință și cu o dăruire fără margini. Muzica a fost pentru el mai mult decât un hobby, a fost o altă profesiune

cu Stela Enache

de credință căreia i-a dedicat o viață fără hodină, hrănită cu pasiune și sacrificiu. Simpla lui prezență pe scenă devenea, prin sunet, imagine și o anume charismă proprie omului ales un eveniment memorabil. M-a onorat cu prietenia lui și m-a inspirat întotdeauna prin felul unic în care știa să pună în valoare un vers însoțit de muzică. S-a retras dintr-o carieră excepțională de actor și muzician, mult înainte de vreme, chinuit de o boală nemiloasă, dar roadele talentului și muncii sale vor fi mereu, pentru cei care-l iubesc, nestemate ale minții și sufletului. Cei mai apreciați compozitori români din toate generațiile i-au dedicat creații de mare valoare, care, iată, sunt adunate acum, la moment de aniversare, într-un dublu album menit să-l definească pe Cornel Constantiniu ca pe un interpret unic, ca pe o stea fără egal a muzicii românești. Cântecele sale și vocea lui, născută pe tărâmuri divine, ne vor înnobila casele și sufletele pentru multă vreme de-acum înainte. Îți mulțumim, Cornel, pentru lecția de prietenie pe care ne-ai

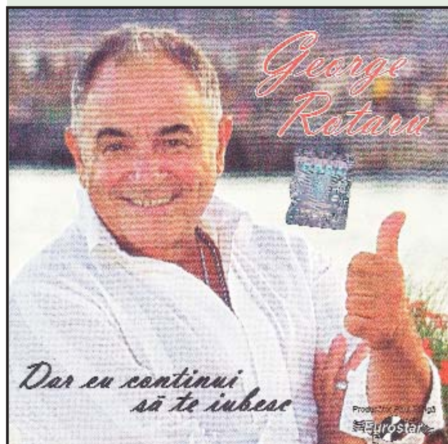

predat-o cu modestie o viață întreagă și pentru tot ce ne-ai dăruit în acești ani plini de lumină și binecuvântare! Un admirator îndatorat, Sabin Păutza".

Octavian URSULESCU

George Rotaru: „Dar eu continui să te iubesc"

Adevărat artist internaţional (locuieşte mare parte din timp în SUA), George Rotaru, posesor al

unei voci extrem de calde, cu un timbru foarte plăcut, este un adevărat globe-trotter, colindând lumea cu cântecele sale. La fel de bun în muzica uşoară, populară sau în romanţă, artistul ne propune la casa de discuri Eurostar un album purtând titlul marelui său succes "Dar eu continui să te iubesc", de Ştefan Ambrozie. De fapt, este aproape un album de autori, 13 melodii fiind scrise de Ambrozie şi Paul Buta, o singură piesă, "Cafeaua de după-amiază", aparţinând lui Radu Galfi, în studioul din Făgăraş al căruia făcându-se de altfel înregistrările. Instrumentişti: Mircea Pîrcălabu (saxofon, clarinet), Vlad Bucur (vioară). Pe lângă piese tipice de muzică uşoară, albumul include câteva cântece ce ţin de muzica de petrecere, aşa încât discul este destinat tuturor gusturilor şi vârstelor. Textul din booklet, semnat de interpretul Cătălin Maximiuc (Radio România Internaţional), este bilingv, albumul fiind evident destinat şi melomanilor de peste hotare.

RoadkillSoda: „Mephobia"

A 5-lea album al formaţiei bucureştene este disponibil prin Universal Music Romania în formatele dublu vinyl "red color", CD, dar şi pe platformele online de streaming şi download. "Mephobia" a fost înregistrat în studioul

formaţiei Viţa de Vie şi masterizat la New York, producător - formaţia. Cei patru - Mihnea Ferezan (chitare), Sebastian Stancu (voce), Victor Ferezan (bas), Alex Ghiţă (baterie) - ne oferă 11 cântece în engleză cu stil eclectic, ancorat în maniere de tip "old school" - rock'n'roll, stoner, psychedelic, grunge.

Revistă lunară de informare, opinie şi dezbatere editată de UNIUNEA COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA şi finanţată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII ŞI IDENTITĂŢII NAŢIONALE

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor şef: George BALINT
Redactori: Mihai COSMA, Octavian URSULESCU
Editorialist: George BALINT
Secretar de redacţie: Costin ASLAM

Colegiu redacţional: Mariana POPESCU, Vasilica STOICIU-FRUNZĂ, Cristina ŞUTEU, Petre-Marcel VÂRLAN

Semnează în acest număr: Dumitru AVAKIAN, Ecaterina BANCIU, Loredana BALTAZAR, Al. I. BĂDULESCU, Corina BURA, Lavinia COMAN, Grigore CONSTANTINESCU, Theodor CONSTANTINIU, Oana GEORGESCU, Irina HASNAŞ, Florian LUNGU, Carmen MANEA, Doina MOGA, Alexandru PĂTRAŞCU, Aurelian POPA-STAVRI, Costin POPA, Mariana POPESCU, Diana ROTARU, Dalia RUSU-PERSIC, Marcel SPINEI, Mădălin-Alexandru STĂNESCU, Mircea ŞTEFĂNESCU, Cristina ŞUTEU, Vlad VĂIDEAN, Irina VESA

www.ucmr.org.ro

Adresa redacţiei: Bucureţti, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071, România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67
E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL
TEL: 021-242.30.32 ISSN: 1220-742x

„Târgovişte, Romanţa nouă" (vol. I)

La standul special pe care l-a avut anul acesta la festivalul de romanţe "Crizantema de aur" de la Târgovişte, la invitaţia directoarei artistice Alina Mavrodin Vasiliu, casa de discuri Eurostar a lansat o serie de albume dedicate evenimentului ajuns la ediţia a 51-a. CD-ul de faţă este unul de colecţie, cu creaţii memorabile aparţinând unor Guilelm Şorban, Elly Roman, Vasile Veselovski, Dan Stoian, Ioan Tomescu, Constantin Drăghici, Irina Loghin, Ion Ghiţulescu şi cântate cândva pe scena manifestării. Atractivitatea aparte a albumului este dată şi de numele celor care dau viaţă inspirat acestor bijuterii: Gică Petrescu, Eugen Fînăţeanu, Ion Dolănescu, Irina Loghin, Benone Sinulescu, Ştefania Rareş, Alina Mavrodin Vasiliu, Matilda Pascal Cojocăriţa, Nicolae Niţescu, Ion Ulmeanu, Ion Ghiţulescu. De efect este duetul dintre Angela Ciochină şi actorul Silviu Stănculescu. Melomanii vor reasculta înfioraţi bijuterii cum ar fi "Pe lângă plopii fără soţ" sau "Car frumos cu patru boi", alături de romanţe mai noi.

Lelia PRUNDU